

ŽELEZAR

TEDNIK — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ZPSŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 15. AVGUSTA 1974

ŠTEVILKA: 32. LETO: XVI

Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železarja, ZPSŽ Železarna Jesenice. Številki internih telefonov: urednik 483, administracija 484. Tisk: CP Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72

POPREČNI OSEBNI DOHODEK V JULIJU 3114 DINARJEV

Kot so kazali vsi izračuni, nas mesec julij glede višine osebnih dohodkov ne bi smel razočarati. Poleg normalnega povečanja v primerjavi z junijem, zaradi daljšega delovnega časa, se v višini izplačanih osebnih dohodkov odraža tudi povečanje, ki je nastalo vsled podražitve nekaterih živil v preteklem mesecu. Tako je osebni dohodek dosegel v juliju poprečno višino 3114 din na osebo. Tolikšna je namreč njegova nominalna vrednost. Kakšna pa bo realna vrednost, bomo lahko primerjali sproti na trgu ali v trgovini, odnosno počakali na podatke o gibanju življenjskih stroškov, ki jim bo mesec julij vsekakor dal pomemben pečat. Za primerjavo si oglejmo nekaj podatkov:

Obdobje	Štev. ur. na os.	Din/h	Din/os	popr. učinka	indeks OD 1.73 = 100	indeks živ. str. 1.73 = 1000
I. 1973	191.0	12.51	2.389	22.60	100	100
IV. KV. 73	191.9	12.99	2.493	23.95	104.35	107.2
I. pol. 74	189.3	14.55	2.754	25.95	115.28	117.6
Julij 74	195.7	15.91	3.114	26.76	130.34	—
I—VII 74	190.2	14.75	2.806	26.07	117.45	—

Podatki nam pokažejo, da smo z višino osebnih dohodkov za prvih sedem mesecev dosegli isti nivo, kot so ga dosegli življenjski stroški za I. polletje. Sam mesec julij pa bo ta indeks v kumulativno povečal še za nekaj desetink odstotka.

Ker je primerjanje podatkov samo v lastni delovni organizaciji enostransko, pogledajmo še kako so se gibal osebni dohodki v slovenski industriji na splošno. Žal razpolagamo s podatki le do vključno meseca aprila, kar pa je za presojo razmerja tudi dovolj.

T	OD na osebo mes.		Indeks 1.73 = 100
	1973	I—IV 74	
Industrija skupaj	2.139	2.432	113.7
Elektro energija	2.677	3.204	119.7
Premog	2.941	3.345	113.7
Nafta	2.697	3.444	127.7
Črna metalurgija	2.395	2.646	110.5
Železarna Jesenice	2.389	2.719	113.8
Barvna metalurgija	2.290	2.667	116.5
Nekovinska industrija	2.018	2.283	113.1
Kovinska industrija	2.062	2.342	113.6
Ladjedelnštvo	2.540	2.891	113.8
Elektro industrija	1.995	2.350	117.8
Kemična industrija	2.399	2.700	112.5

Podatki kažejo, da sta na obeh skrajnih koncih povečanja »naftas«, ki ima tudi resnično najvišji povprečni osebni dohodek in črna metalurgija, ki je dosegla najnižji indeks povečanja, z osebnim dohodkom pa smo na osmem mestu. Nekoliko na boljšem je naša železarna, ki izkazuje skoraj enako povečanje kot celotna slovenska industrija, z osebnim dohodkom pa je na petem mestu.

Če informacijo razširimo še na tretjo vrsto podatkov, se nam samo po sebi vsiljuje vprašanje, koliko proizvodnje mi resnično ustvarjamo

in koliko naših proizvodov odpremi-mo na tržišče. Pri tem ne bom posegal v kompleks različnih, včasih nekoliko umetno prirejenih pokazateljev. Osnova primerjanja bo preprosta: koliko skupne proizvodnje je prišlo iz naših agregatov in koliko gotove proizvodnje smo uspeli prodati na trgu ter koliko plačanih ur je bilo v posameznih mesecih za to potrošeno. Podatki so vzeti iz mesečnih informacij, ki so dostopne slehernemu članu kolektiva in iz rekapitulacije plačanih ur, ki jo daje center za obdelavo podatkov.

Obdobje	Plačanih ur	Proizvod. ton	Prodana proizvod. ton	Povpr. kg/h		Indeks 1.73 = 100	
				Sk. proizvod.	Prod. proizvod.	Sk. proizvod.	Prod. proizvod.
I. 73.	14.028.730	1.565.575	364.725	111.6	26.0	100.0	100.0
I. 74	1.200.715	126.168	27.452	105.1	22.9	94.2	88.1
II.	1.091.939	125.046	29.476	114.5	27.0	102.6	103.8
III.	1.159.592	143.841	32.042	124.0	27.6	111.1	106.2
IV.	1.192.378	136.295	30.884	114.3	25.9	102.4	99.6
V.	1.215.642	126.389	29.892	104.0	24.6	93.2	94.6
VI.	1.130.337	134.172	30.823	118.7	27.3	106.4	105.0
I—VI 74	6.990.603	791.911	180.569	113.3	25.8	101.5	99.2
VII	1.216.230	131.613	29.825	108.2	24.5	97.0	94.2

Ne glede na mesečna gibanja, ki so računajoč na plačane ure podvržena vplivu praznikov, pa nam polletna

primerjava kaže presenetljivo stabilnost. Samo 1,5 % več skupne proizvodnje na plačano uro in 0,8 %

LETOŠNJA KRVODAJALSKA AKCIJA SEPTEMBRA

Letošnja krvodajalska akcija v jeseniški občini bo od 9. do 14. septembra. Organizator akcije, občinski odbor Rdečega križa Jesenice, pričakuje tudi letos zadovoljiv odziv naših občanov. Število prostovoljnih krvodajalcev je v občini vsako leto v rahlem porastu. Tako je bilo leta 1972 vseh krvodajalcev 1256, od tega 713 ali 57 % iz Železarne. Lansko leto pa se je število povzpelo že na 1437 krvodajalcev, od tega jih je bilo iz Železarne 835 ali 58 odstotkov.

To kaže na visoko humanost delavcev Železarne in ostalih občanov, ki jo bodo nedvomno z udeležbo v letošnji akciji, ponovno izpričali. Dejstva, da je kri še vedno najdragocenejše, nenadomestljivo in včasih edino zdravilo, kljub izrednim dosežkom v medicini, se zaveda vedno več ljudi, ki nesebično darujejo svojo kri, brez kakršnekoli škodljive posledice.

O zbiranju prijav in poteku akcije bomo naše sodelavce še obveščali.

manj odpremljene robe kaže, da se nikakor ne moremo »odlepiti« od standardne produktivnosti, čeprav nam le-ta, gledana skozi plačane faktorje učinka, stalno narašča.

SM

Predlog za javno razpravo

V tej številki ŽELEZARJA objavljamo PREDLOG SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA O ŠTIPENDIJAH IN ŠTUDENTOV za javno razpravo. Delavce TOZD in Skupnih služb, zlasti pa vodje samoupravnih delovnih skupin opozarjamo in prosimo, da objavljene predlog shranijo, ker ga bomo obravnavali na zborih delavcev TOZD in skupnih služb prek sestankov samoupravnih delovnih skupin. Zbori in sestanki samoupravnih delovnih skupin bi morali zaključiti do 9. septembra 1974.

Tajništvo organov samoupravljanja

IZPOLNJEVANJE OPERATIVNEGA PLANA REMONTOV V JULIJU

Iz operativnega mesečnega plana remontov za mesec julij je razvidno, da je to mesec, v katerem je precejšnje število vzdrževalcev na rednih letnih dopustih. Zato je bilo v tem mesecu planiranih samo deset večdnevni remontov, na štirih večdnevni remontih pa smo nadaljevali v prejšnjih mesecih začeta dela. Izven operativnega plana remontov, smo v juliju začeli remontna dela na petih večdnevni remontih. V juliju je bilo tako dokončano delo na trinajstih večdnevni remontih, v mesecu avgustu pa bomo remontna dela nadaljevali na šestih večdnevni remontih.

V juliju je bil dokončan remont na strojni Glass v strugarni valjev. Še vedno pa niso dokončali remontna dela na strojih za jeklovle. Na teh strojih izvaja remontna dela podjetje Bregana, ki stalno menja roke. Sedaj obljublajo, da bodo ti remontni dokončani v prvi polovici avgusta.

V juliju smo tudi prekoračili remontni rok na parnem kotlu št. 1, zaradi dodatnih zahtev inšpekcije. V juliju pa smo tudi odložili dva programirana remonta in sicer na dvigalu SB 100 in žerjavu 5 Mp v lužnici.

Enodnevni remontov je bilo programirano skupno 48, od tega je bilo izvedenih samo 40.

S. T.

Ob 30-letnici KNOJ naše iskrene čestitke čuvarjem naših meja in vsem nekdanjim pripadnikom KNOJ

Z GRADBIŠČA NOVE HLADNE VALJARNE

Dela na gradbišču potekajo, kljub poletnemu času in času dopustov, dovolj normalno.

Zabetoniranih je 64 temeljev za stebre hal, od skupno 81, kar je v skladu s terminskim planom. Na gradbišču je Metalna — TOZD Krmelj, že pripeljala deset stebrov za hale in dva primarna nosilca (veznika). V končni izdelavi je tudi ostala konstrukcija za I. fazo hal, od skupno štirih faz. Na gradbišču prihajajo že tudi prvi monterji Metalne za montažo hal in bi, kot vse kaže, z deli lahko pričeli konec tega meseca. Celotna izdelava in montaža hal je približno dva meseca v zaostanku in bo to zelo težko nadoknaditi. Ta zaostanek lahko povzroči tudi podaljšanje celotnega roka izgradnje.

V preteklih dneh so polagali tudi 35 KV kabel med RTP Javornik in RTP Bela. Polagalna in zemeljska dela bodo končana v tem tednu, v naslednjem pa sledi priklop. Tako bo možno takoj porušiti sedanji daljnovod in s tem omogočiti dela pri urejanju platoja in izkope za tehnične pisarne ter garderobe na jugovzhodnem delu med prestavljeno glavno cesto in novim križiščem. Ta dela in nadaljnji izkop terena za hale na vzhodni strani, so dosedaj močno ovirali tudi telefonski kabel, ki je potekal na južni strani stare glavne ceste. Prestavitev tega kabla je s tri in pol mesečno zamudo uredilo Cestno podjetje Kranj, ki bi po planu to delo, skupaj s prestavitvijo ceste, moralo narediti do 1. maja.

V okviru izgradnje hladne valjarne, se postavlja tudi pretakališče butana, skupaj z butanskim rezervoarjem. Dela, ki jih opravljajo delavci Džuro Džakovič, na rezervoarju zelo kasni in bodo zaostanek enega meseca poskušali skrajšati na polovico.

Vzporedno z glavnimi deli na halah hladne valjarne, potekajo dela tudi na bivalnici monterjev na Koroški Beli. Podjetje SGP Sava bi moralo z deli končati konec avgusta, vendar mu bo z velikimi naporji uspelo dokončati I. in II. etažo (za vselitev) do konca septembra, ostale pa do konca oktobra. Ta kasnitev vodstvu izgradnje povzroča velike težave, ker bo moralo najti druge možnosti namestitve 50—80 monterjev Metalne.

Z veliko prizadevnostjo sektorja novogradenj, kadrovskega sektorja in SEOP, je uspelo v zelo kratkem času rešiti formalnosti, ki so trajale že več mesecev, pri namestitvi novega kadra za izgradnjo hladne valjarne. Tako je glavni vodilni kader izbran in bo delo lahko normalno potekalo.

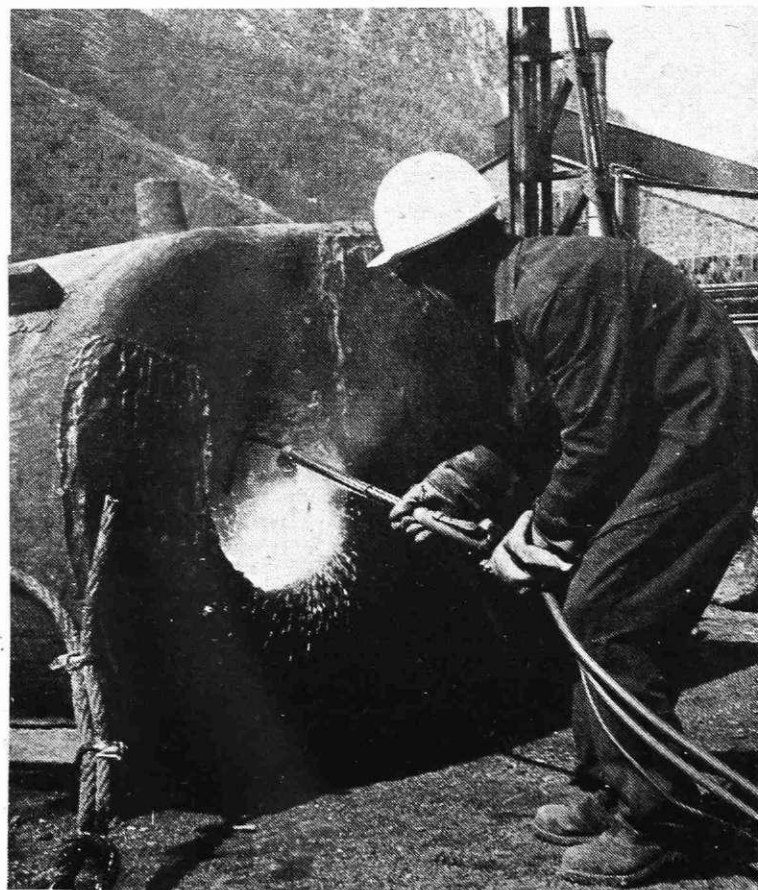
KADROVSKA DEJAVNOST IN PROBLEMATIKA V PRVEM POLLETJU

Po podatkih, ki jih povzemamo iz poročila o poslovanju Železarne v prvem polletju, ki ga je na osmi seji dne 30. julija potrdil delavski svet Železarne, je bilo v Železarni v tem času poprečno zaposlenih 6026 oseb, vključno z upokojeanci pa 6161 oseb, medtem ko bi po normativnih zahtevah posameznih TOZD morali imeti zaposlenih 6701 oseb. Med zaposlenimi je bilo v prvem polletju po obstoječi razporeditvi 5035 oziroma vključno z upokojeanci 5166 delavcev in 991 oziroma vključno z upokojeanci 995 uslužbencev. Po posameznih temeljnih organizacijah združenega dela je bilo vključno z upokojeanci v prvem polletju poprečno zaposlenih: TOZD Talinice — 1045, TOZI Valjarne — 952, TOZD Hladna predelava 1099, TOZD Vzdrževanje energija in transport 1841 ter Skupne službe 1089 oseb.

V prvem polletju letos je bilo na novo zaposlenih 455 oseb, medtem ko je bilo v istem času lani 493 oseb. Delovno razmerje je v tem času prekinilo 427 oseb, v prvem polletju leta 1974 pa je prekinilo delovno razmerje 475 oseb. Zaradi starostne upokojitve je prekinilo delovno razmerje 33 oseb (lani v istem času 52), zaradi invalidske upokojitve 11 (lani 16), zaradi vpoklica v JLA 112 (lani 120), umrlo je 21 oseb (lani 7), delovne pogodbe so potekle trem osebam (lani sedmim), po lastni odpovedi je

odšlo 40 oseb (lani 36), zaradi samovoljnih izostankov so bile izključene 204 osebe (lani 236), disciplinsko pa so bile odpuščene tri osebe (lani ena). V odnosu na plan je bilo letos v prvem polletju 66 oseb manj zaposlenih, če pa upoštevamo zaposlene upokojeence, je plan prekoračen za 69 oseb.

Pri vsem tem je zanimiva ugotovitev, da normative zahteve po številu zaposlenih ponovno naraščajo in izkazujejo potrebo po 6705 zaposlenih (Nadaljevanje na 2. strani)

Sodelavec — čistilec vlitkov v livarni

KADROVSKA DEJAVNOST IN PROBLEMATIKA...

(Nadaljevanje s l. strani)

slenih, kar po mnenju poročevalcev znatno presega realne potrebe pa tudi objektivne možnosti za zaposlitev. Zaradi takega nagibanja, normativ ne more biti realno merilo za zaposlitev. Nekoliko hitreje naraščanje števila »uslužbenec« (indeks I. polletja — delavci 101, uslužbenci 103,5), je predvsem pogojeno s povečanjem števila zaposlitve kadrov s srednjo, višjo in visoko izobrazbo, medtem ko je tako imenovana »administracija« (nižji uslužbenci), ostala na nivoju leta 1970.

Druge posebnosti, ki jo povzemamo iz poročila, je, da je bil sprejem novih delavcev, kljub ugodni ponudbi, omejen na stanovanjske zmogljivosti. Samska stanovanja so bila praktično iz tedna v teden vsa zasedena. Z ozirom na težave, ki so povezane z uresničevanjem proizvodnih programov posameznih temeljnih organizacij združenega dela zaradi pomanjkanja delavcev, bi po oceni kadrovskega sektorja kot poročevalca, morali čimprej zagotoviti najmanj 60 do 65 samskih stanovanj, s čimer bi proizvodnji zagotovili nujno rezervo za bolj normalno delo.

Zadovoljiva ugotovitev pa je, da se še nadalje zmanjšujejo odhodi iz Železarn, še posebno pa samovoljni, saj je bilo le-teh 32 manj, kakor lani v istem času. Na večjo stabilnost zaposlenih nedvomno vpliva več pozitivnih dejavnikov, kot ugodno gibanje osebnih dohodkov, hitreje reševanje stanovanjske problematike in podobno.

V prvem polletju letos je bilo udeleženi v izobraževalnih akcijah 1954 članov delovnega kolektiva. Na 28 tečajih in seminarjih je bilo 951 udeležencev, na 30 uvaljalnih seminarjih 445 udeležencev, izven Železarn se je udeležilo raznih tečajev 162 udeležencev, na delovnih mestih pa je bilo udeleženi v poučevanju 396 oseb.

V šestih mesecih letos je bilo v Železarni 237 šolskih ekskurzij, katerih se je udeležilo 4949 učencev raznih šol.

Železarna je imela ob zaključku prvega polletja letos 556 rednih in izrednih študentov, od tega na rednem študiju 356, na izrednem pa 200. Za pridobivanje novih kadrov oziroma za poklicno usmerjanje mladine v železarske poklice, so bile v prvem polletju izvedene ekskurzije učencev osnovnih šol jeseniške in radovljiške občine v Železarno. Izvedeno je bilo že tradicionalno tekmovanje učencev sedmih in osmih razredov osnovnih šol obeh občin z vidika spoznavanja Železarn, železarskega in železarskih poklicev ter v zvezi s tem razstava likovnih in tehničnih izdelkov, ki so jih učenci poslali na razpis Železarn. Strokovni delavci so obiskali omenjene osnovne šole in imeli predavanja za učence osmih razredov in za starše.

Sodelavci psihološko-sociološke dejavnosti na kadrovskega sektorja so na področju sistematično raziskovalne dejavnosti, ki ima dolgoročnejsi značaj, v prvem polletju:

- izvedli oceno delovne uspešnosti v skupnih službah,
- izvedli testiranje delavcev v hladni valjarni in obdelali podatke,
- formirali grupo za izgradnjo nove hladne valjarne,
- začeli z analizo delovnih mest za novo hladno valjarno,
- zasnovali sistem napredovanja na delovnem mestu za vse zaposlene v Železarni,
- organizirali opise delovnih mest in analitičnih ocen delovnih mest za administracijo,
- analizirali razdeljena sredstva sklada skupne porabe,
- razčlenili kadrovske funkcije kot pripravo za sistemizacijo kadrovskega sektorja,
- analizirali mnenja članov odbora za gospodarstvo in odbora delavske kontrole o njihovem delu,
- izdelali program oddelka za samoupravljanje in informiranje ter opise delovnih mest,
- izdelali analizo o splošnem ljudskem odporu,
- izbirali in urejali podatke visokošolskega, višješolskega in srednješolskega kadra,
- analizirali rezultate drugega preizkusa znanja za vodje delovnih skupin ter ponovni preizkus za zamudnike in prvi neuspešne.

Razen tega so na področju periodičnih, rednih in vsakodnevnih operativnih opravil:

- izvedli testiranje za sprejem novih delavcev, premetitve, izbor za tečaje, za invalidsko komisijo, periodične preglede, izbor dela kadrov za novo hladno valjarno;
- izvedli 2140 testnih aplikacij;
- mesečno zasledovali fluktuacije.

Skupna odsotnost z dela je v prvem polletju letos znašala 13,77 odstotka in je za 1,07 % večja kot v istem obdobju lani. Na porast sta v glavnem vplivala kot negativna indikacija povečana odsotnost za-

radi bolovanja nad 30 dni in kot pozitivna, večji obseg izkoriščenega rednega letnega dopusta. Redni letni dopusti so v prvem polletju letos večji od istega obdobja lani za 0,57 %, izredno plačani dopusti za 0,18 %, medtem ko so se odsotnosti zaradi izredno neplačanih dopustov zmanjšale za 0,03 %, zaradi orožnih vaj za 0,21 in neopravičenih izostankov za 0,02 %, izostanki zaradi pozivov oblasti pa so ostali neizpremenjeni (0,03 %).

Odsotnosti z dela zaradi bolovanja pa so se v primerjavi s prvim polletjem lani povečale: pri bolovanju do 30 dni za 0,11 % in pri bolovanju nad 30 dni za 0,44 %, medtem ko se je odsotnost zaradi porodniških dopustov zmanjšala za 0,07 %, zaradi skrajšanega delovnega časa pa je ostala na istem nivoju kakor lani v istem času (0,31 %). V celoti pa je bila bolezenska odsotnost v prvih šestih mesecih letos za 0,48 % večja kakor lani v prvem polletju.

Invalidska komisija je v prvem polletju obravnavala 62 zavarovancev, od tega jih je 36 invalidsko upokojila, in sicer 11 kot invalide I. kategorije, 25 pa kot invalide III. kategorije. V sedmih primerih je ugotovila oziroma ocenila, da invalidnost ne obstoja, 19 zavarovancev pa je še v postopku.

Na področju zdravstvene preventive je bilo v dispanzerju medicine dela in odseku za fiziologijo dela v prvem polletju pregledanih 1439 delavcev, od tega je bilo 941 periodičnih pregledov, za sprejem na delo pa je bilo opravljenih 498 pregledov. Med periodičnimi pregledi je bilo 77 odstotkov opravljenih za TOZD Vzdrževanje, energija in transport.

V prvem polletju se je v Železarni poškodovalo pri delu 162 delavcev, kar je za 33 primerov manj kot v enakem obdobju lani, vendar pa je treba k temu prišteti še 88 odstotkov, ki so povzročili poškodbe lažjega značaja, zaradi česar delavci niso bolovali, so pa iskali pomoč pri zdravniku. Razen tega se je tudi v globalu število izgubljenih dni povečalo, kar kaže na resnejše poškodbe. V prvem polletju so bile v Železarni tudi tri hujše poškodbe, ki so zapustile trajne posledice, in sicer ena v elektro jeklarni, dve pa v strojnem vzdrževanju.

Zaradi 162 poškodb pri delu smo v Železarni v prvem polletju izgubili 4085 dni (lani 195 poškodb, 3764 dni) in zaradi 26 poškodb na poti na delo oziroma z dela pa 741 dni (lani 27 poškodb, 582 dni). V vseh TOZD se

je v primerjavi s istim obdobjem lani zmanjšalo število poškodb, in sicer: TOZD Talilnice za 11, TOZD Valjarne za 8, TOZD VET za 18 in v organizaciji Skupnih služb za 6 primerov, razen v TOZD Hladna predelava, kjer so imeli deset poškodb več kakor v prvem polletju lani.

Na področju stanovanjske problematike je bilo zaključeno točkovanje vlog iz leta 1973 ter izdelan in objavljen vrstni red proslincev za leto 1974. Gradbena posojila so bila razdeljena med 187 proslincev v višini 6,570.000 dinarjev.

Od skupno 721 vlog za stanovanja je bilo v prvem polletju rešenih 44, od tega so bila 26 proslincev dodeljena nova stanovanja, osemnajst pa je bilo rešenih s kombinacijami oziroma z izpraznjenimi stanovanji.

Po letih vložitve je bilo ob koncu prvega polletja stanje vlog:

— iz leta 1970 in prej	124 vlog,
— iz leta 1971	76 vlog,
— iz leta 1972	165 vlog,
— iz leta 1973	238 vlog,
— iz leta 1974	118 vlog,
skupaj	721 vlog

Poleg tega je bilo v prvem polletju 38 vlog odloženih, ali ker so prosilci prekinili delovno razmerje z Železarno, ali sami rešili problem, ali jim je bilo dodeljeno gradbeno posojilo.

Samski domovi so bili, kakor smo že omenili, praktično vse prvo polletje zasedeni. Vsi samski domovi so bili deležni tekočega vzdrževanja in urejanja okolice, obnovljena oziroma zamenjana pa je bila tudi posteljina. Dokončno je bila adaptirana zgradba na cesti Železarjev 26 (bivši GEŽ), kamor se bo vselilo 35 naših delavcev. V tem času je bil izdelan in sprejet predlog novih cen oziroma najemnin v samskih domovih. Najbolj potreben preureditve je samski dom na Plavžu, ki najbolj odstopa od osnovnih sanitarno-higienskih zahtev. Tekoče so na kadrovskega sektorja reševali probleme prevoza delavcev, v skladu s samoupravnim sporazumom pa je bil s 1. julijem uveden tudi nov sistem regresiranja prevoza.

Za rekreacijsko dejavnost, poudarja poročilo, je v prvem polletju značilno, da je preusmerjena od raznih kampanjskih tekmovanj k stalni aktivni rekreaciji po interesnih skupinah (TRIM kabinet, kegljanje, odbojka, splošna vadba, itd.). V prvem polletju se je udeleževalo raznih rekreacijskih aktivnosti 2820 članov delovne skupnosti.

DVAKRAT PRIZADETI

Daljša časa so že prisotna prizadevanja gospodarske stabilizacije. Stalni porast cen od surovin, industrijskih izdelkov, osnovnih življenjskih potrebščin, do raznih drugih kulturnih dobrin, povzroča konflikt, ki ga naša družba rešuje na več načinov. Za delavca je eden od osnovnih, da se skladno s povečanjem cen v proizvodnji potrošnih dobrin, dviga in spreminja njegov osebni dohodek. Ta tendenca v večji meri izstopa že nekaj let in zato tudi spremembe pri osebnih dohodkih, pokojninah in otroških dodatkih.

Izrazito se je dviganje cen pojavilo v letu 1974 v celotnem svetovnem merilu, kar ni ostalo brez večjih posledic tudi pri nas.

Da ne bi bil delovni človek in njegova družina pri nas preveč prizadeti, je na osnovi analize življenjskih stroškov, že med letom prišlo do popravkov kalkulativnih osebnih dohodkov zaposlenih, do popravka pokojnin in do povečanja otroških dodatkov. Pri vsem tem pa smo verjetno pozabili na tiste delavce, ki jih socialno zavarovanje že daljša časa »kaznuje« s tem, da ne upošteva podražitev preteklega leta, niti tekočega leta. To so delavci, ki bolujejo in ki so vsa leta nazaj prejeli tako imenovano bolniško, na osnovi povprečnega dohodka v zadnjih treh mesecih. Sedaj pa je v praksi že nekaj časa izplačevanje na osnovi povprečja preteklega leta z vsemi negativnimi posledicami. Verjetno je tako odločitev krivična, saj najbolj prizadene tiste z nizkimi osebnimi dohodki.

Če bi obračunavali bolovanje na osnovi povprečja zadnjega tromesečja, bi odpadla inflacija preteklega leta. V sedanjem primeru pa, če ima nekdo »srečo«, da ga bolniški stalež imenovano bolniško, na osnovi povprečja preteklega leta, lahko občuti tudi dveletno podražitev v obliki nizkih nadomestil v času bolovanja.

Tako imamo ljudi, sodelavce, ki so dvakrat kaznovani. Prvič z boleznijo in drugič z nižjimi nadomestili, ker ob tem izgleda ne vodimo dovolj skrbi.

Že ob sprejemu sindikalne liste so bile ugotovljene te krivice, vendar pa se do danes ni nič naredilo.

Vsekakor bodo morali delovni ljudje to vprašanje, ki lahko prizade-

dene vsakega, obravnavati s širšega vidika socialne politike in zahtevati od svojih predstavnikov — delegatov konkretno in hitreje reševanje te problematike. Rešitev bi sicer zahtevala nekaj več sredstev, vendar je videti, da ni problema v tem, pač pa se tako stanje poskuša zagovarjati s sistemom letnega obračuna, ki še obstaja. Obračun obračunskega povprečja pa zahteva določeno delo.

K. A.

POŠKODBE V JULIJU

Iz podatkov, ki nam jih je posredovala služba za varstvo pri delu, je razvidno, da je bilo na delovnih mestih v prejšnjem mesecu poškodovanih 30 sodelavcev. Zaradi poškodb na delovnih mestih smo izgubili 628 delovnih dni. V TOZD Talilnice je bilo 12 poškodb in 202 izgubljenih dneva, v TOZD Valjarne pet poškodb, 201 dan, TOZD Hladna predelava tri poškodbe 84 dni, TOZD VET sedem poškodb, 123 dni, skupne službe ena poškodba, 12 dni in v obratu družbene prehrane dve poškodbi in šest izgubljenih dni.

Na poti v službo je bilo v juliju pet poškodb in 147 izgubljenih dni. Od tega je bila ena poškodba v TOZD Talilnice, 54 izgubljenih dni, tri poškodbe so imeli v TOZD Valjarne in 57 dni, v TOZD VET ena poškodba, 12 dni, v skupnih službah pa so imeli 24 izgubljenih dni zaradi poškodb iz prejšnjih mesecev. V TOZD Hladna predelava, skupnih službah ter v obratu družbene prehrane poškodb na poti v službo ni bilo.

Železarski globus

ARGENTINA

Argentinska vlada išče partnerje za nov železarski kompleks. Ta železarski kompleks bo uporabljala novoustanovljena vladna družba. Letna proizvodnja zmogljivost pa bo 5 milij. ton surovega jekla.

BELGIJA

Železarska industrija v Belgiji bi rada povečala svojo letno proizvodno zmogljivost na 20. milij. ton suro-

V SLOVO
IVANU
BERTONCLJU
— JANOŠU

V času, ko smo v mislih računali, kako nam boš po povratku iz tujine s svojim bogatim strokovnim znanjem, velikimi delovnimi izkušnjami in Tvojo ustvarjalno prodornostjo še naprej pomagal pri izpopolnjevanju vsebinsko-programskega koncepta našega železarskega izobraževalnega centra, nas je iznenada pretresla vest, da Te je premagala kratka zahtevna bolezen in za vedno odtrgala od dela in snovanja. Sedaj, ko Te ni več, se šele prav zavedamo, kaj je slovensko in jugoslovansko šolstvo izgubilo. Kaj so izgubili izobraževalni centri in neposredno gospodarske organizacije, ki iz teh centrov dobivajo bodoče kadre. Kolikokrat Te je pot pripeljala v naš izobraževalni center na našo kadrovskega službo, da bi nam pomagal pri izdelovanju učnih programov, ki so izhajali iz neposrednih potreb proizvodnje, da bi bili kadri po končanih strokovnih solah kar najboljše pripravljeni za proizvodne naloge, za hitrejši dvig produktivnosti in tehnologije. Tvoje leta in leta trajajoče prizadevanje, podkrepljeno s strokovnimi, političnimi in družbenoekonomskimi argumenti za kontinuirano in programirano strokovno usposabljanje do najvišje stopnje, je šele sedaj dobilo pravi poudarek v resoluciji o razvoju šolstva.

Ivan Bertoncelj, partizan Janoš, je bil rojen pred šestdesetimi leti v Kamni gorici v delavski družini. Oče mu je padel v prvi svetovni vojni in otroštvo je preživel v zelo skromnih razmerah. Osnovno šolo je obiskoval v Kamni gorici in na Srednji Dobravi pri Kropi, pri učitelju revolucionarnju, komunistu Stanetu Žagarju. Najbrž je bilo to tudi odločilno, da se je po končani meščanski šoli na Jesenicah, vpisal na učiteljsko v Ljubljani. Prva službena pot ga je vodila na Štajersko, kjer je začel ureničevati napredne ideale svojega velikega vzornika in učitelja.

Ob vdoru okupatorja, leta 1941, so ga na orožnih vajah zajeli Nemci in odpeljali v ujetništvo, od koder se je vrnil leta 1942. Takoj po povratku se je v Radovljici, kjer je začasnó služboval kot uradnik, povezal z narodnoosvobodilnim gibanjem in se kmalu zatem tudi aktivno vključil v narodnoosvobodilno borbo, najprej v enoto gorenjske-

ga odreda, kasneje pa v Prešernovo brigado. Od tu je bil poslan kot politični delavec v pokrajinski odbor OF za Gorenjsko, kjer je kmalu dobil nalogo, da organizira partizansko šolstvo na osvobojenem ozemlju, ki so ga kontrolirale partizanske enote.

Po osvoboditvi je postal pomočnik ministra za prosveto in šolstvo pri slovenski vladi, obenem pa je študiral in diplomiral na filozofski fakulteti. V naslednjih letih ga srečamo v republiških strokovnih organizacijah za šolstvo, kjer je bil med pionirji reforme strokovnega šolstva oziroma uvajanja modernih metod in oblik strokovnega izobraževanja, tako rednega, kakor ob delu. Napisal je več kakor 26 strokovnih knjig in razprav, ki pomenijo neprecenljiv prispevek k razvoju strokovnega izobraževanja v Sloveniji in Jugoslaviji. Kot strokovnjak je bil zapažen tudi v zamejstvu in je zadnja leta delal kot strokovnjak UNICEF za strokovno izobraževanje in organizacijo dela, najprej v Švici in nazadnje v Etiopiji. Od tu je pred nekaj meseci prišel na krajši odmor, ki mu ga je zahtevna bolezen spremenila v sklep njegovega plodnega življenja.

Ljudje kot je bil Janoš, ljudje, ki tako zvesto služijo socialistični revoluciji, izgorevajo hitreje, še posebno, če je njihovo življenje povezano z vztrajnim bojem in snovanjem za hitrejši napredek, ki je bil nemalokrat povezan z nerazumevanjem in odklanjanjem. Kako blizu je bil njegov izobraževalni koncept delovnim organizacijam in delavcem, pove to, da v Sloveniji ni izobraževalnega centra ali večje delovne organizacije, ki ne bi poznali njega in njegovega dela. Pomagal je ustanavljati šolske centre po vsej Sloveniji, pa tudi v ostalih bratskih republikah. Vztrajal je na svoji poti in s svojim strokovnim delom in snovanjem zapustil veliko dediščino na področju reforme strokovnega usposabljanja in izobraževanja, ki jo danes vgrajujemo v dokumente o nadaljnjem razvoju šolstva pri nas. Vse to pa je nedvomno najlepši spomin in zahvala za njegovo pomembno delo pri vzgoji in izobraževanju strokovnih kadrov. Njegovo delo je tudi globoko zarezano v delo železarskega izobraževalnega centra in naše železarnе.

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

ADJUSTAŽA BLUMING

V četrtek, 1. avgusta, je bila peta seja osnovne organizacije sindikata v adjustaži bluminga. V prvi točki dnevnega reda so poročali posamezni referenti. Referent za kulturo in prosveto je povedal, da so doslej

vega jekla. Da bi to število dosegli, bomo morali v prihodnjih letih investirati 1,1 milijarde dolarjev. Od te vsote bodo 300 milij. dolarjev investirali leta 1975.

KANADA

V železarni Nanticoke ob jezeru Ontario bodo bistveno povečali letne proizvodne zmogljivosti. Idejne načrte za ta projekt bo naredila železarska družba Kaiser iz ZDA. Cenijo, da bodo v ta projekt investirali okoli 500 milij. dolarjev.

prejeli trikrat od osem do deset brezplačnih vstopnic za gledališke predstave. Zeliho brezplačne vstopnice tudi za prireditve ansamblov in skupin iz drugih bratskih republik, ker je v njihovem obratu precej delavcev, ki so doma iz teh republik. Referent za športno dejavnost je povedal, da niso imeli tekmovanj v obratu in v TOZD Valjarne. Rečeno je bilo, da se tudi referent za športno dejavnost v TOZD Valjarne premalo zanima za svoje področje dela. O delu mladinskega aktivna je govoril predsednik tov. Bagodič in opozoril na težave, ki jih imajo zaradi nesklepnosti mladinskih sestankov. V oddelku imajo sedem članov kolektiva, ki že daljša časa bolujejo. Člani osnovne organizacije sindikata so sprejeli sklep, da jih bodo obiskali v bolnici oziroma na domovih in jim odobrili denarno pomoč.

po sl
izrat
verje
more
— p
prin
VI
Vs
ni ve
pripr
uspeš
med
letni
Labo
verje
dnev
ritmi
le tis
hanji
neka
bilo
globi
še po
—
spose
dnev
nost
uri;
—
sti re
sicer
ski č
12. u
sekur
—
dobe
cij in
najni
La
enoti
zlasti
in 4.
oziro
so m
težko
izloči
nike,
vitos
Na
rezul
je ka
napa
odbit
ment
tirali
delov
600
500
400
300
200
100
Kr
izraz
nast
tretj
smo
siste
ob 1
z n
selna
obilr
Vp
zdi
Izr
ruši
ljeno
in p
s ten
je in
Valj

IZMENSKO DELO IN PREMAKLJIV DELOVNI ČAS

2

Zadnjič smo ugotovili, da bo izmenskega dela zaradi stalne težnje po skrajševanju delovnega tedna in vse večje potrebe po čim hitrejši izrabi in zamenjavi tehnike vedno več. Ker je to dejstvo, ki se mu verjetno niti danes niti v prihodnosti ne bo mogoče izogniti, se moramo z njim sprijazniti in se mu prilagoditi. Prilagoditi pa pomeni — poiskati, kakšne slabosti (poleg že izpričanih prednosti), nam prinaša in kako bi te slabosti zmanjšali.

VPLIV IZMENSKEGA DELA NA DELAVCA

Vsakdo ve iz lastnih izkušenj, da ni vedno v enaki »formi«: človekova pripravljenost za delo in delovna uspešnost se namreč s časom, to je med dnevom in nočjo (pa tudi med letnimi časi) nekoliko spreminja. Laboratorijski poskusi kažejo, da verjetno prav vse človekove funkcije dnevno ciklično nihajo oziroma se ritmično spreminjajo. Nas zanimajo le tista nihanja, ki so povezana z nihanji v delovni uspešnosti. Naj jih nekaj naštejemo:

— na področju vidnih funkcij je bilo ugotovljeno, da je zaznavanje globine najboljše popoldne, najslabše ponoči;

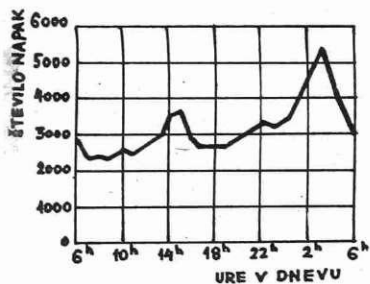
— nihanje nekaterih gibalnih sposobnosti in hitrosti reakcije med dnevom je pokazalo največjo uspešnost ob 15. uri, najslabšo ob tretji uri;

— dnevni razpon nihanja v hitrosti reakcije je znašal okrog 13 %, in sicer so zabeležili najkrajši reakcijski čas (553 tisočink sekunde) ob 12. uri in najdaljšega (627 tisočink sekunde) ob 4. uri;

— telesna temperatura je nasploh dober kazalec nihanja ostalih funkcij in je najvišja popoldne in zvečer, najnižja pa od tretje do pete ure.

Laboratorijski poskusi torej dokaj enotno kažejo na nihanje funkcij in zlasti na »kritične« ure neke med 3. in 4. uro jutraj. Meritve na terenu oziroma v neposredni delovni praksi so mnogo težavnejše, ker je izredno težko, včasih pa skoraj nemogoče izločiti ali kontrolirati ostale dejavnike, ki vplivajo na delovno učinkovitost.

Navedli bomo le dovolj tipične rezultate Bjernerja in sodelavcev, ki je kar 20 let zaporedoma analiziral napake delavcev, ki so v plinarni oddelku podali podatke z merilnih instrumentov, jih preračunavali in evidentirali (delo, ki je podobno mnogim delovnim mestom v Železarni).

Krivulja napak kaže zlasti dvoje izrazito slabih točk: prva manjša nastopa ob 15. uri, druga večja pa ob tretji uri zjutraj. To kritično uro smo že večkrat srečali, medtem ko bi sistematični dolgoletni porast napak ob 15. uri lahko verjetno razložili z znanim pojavom, da namreč miselna učinkovitost redno upade po obilnejšem uživanju hrane.

Vpliv izmenskega dela na zdravje

Izmenško, zlasti pa še nočno delo, ruši naravno, v tisočletjih pridobljeno biološko izmenjavo aktivnosti in počitka; zato bi pričakovali, da s tem načena tudi človekovo zdravje in dobro počutje. Vendar pa raz-

iskave tega vsekakor niso enoglasno potrdile, nekatere so celo zanikale, da bi lahko izmensko delo imelo kakršenkoli vpliv na zdravje. Oglejmo si nekatere izsledke:

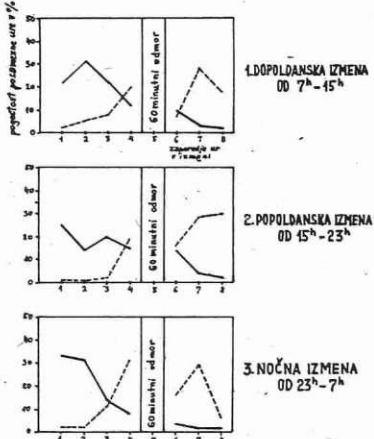
— Bjerner s sodelavci (1948) je ugotovil, da delavci, ki ne delajo v izmenah, spijo povprečno 7,5 ur, delavci v izmenah 6,5 ur, po nočni izmeni pa samo 5,5 ur.

— Wyatt in Marriott navajata, da ima 74 % delavcev v rotiranih izmenah podnevi boljši apetit kot takrat, ko delajo ponoči. Videti pa je, da izmensko delo ne povzroča želodčnega čira (kar se večkrat domneva), obolenje lahko le poslabša ali sproži (Mott in sodelavci, 1965).

— Delavci v izmenah se ne pritožujejo bolj pogosto kot ostali delavci zaradi glavobola, nivoja, nespečnosti isl., kljub temu pa se na splošno počutijo manj zdravi. O kakšni tipični diagnozi, ki bi jo lahko pripisali izmenskemu delu, ne moremo govoriti. (De la Mare in Walker, 1968).

Vpliv izmenskega dela na utrujenost

Po Wyattu in Marriottu je kar 83,3 % delavcev izjavilo, da se čutijo najbolj utrujeni v nočni dnini, 8,7 % najbolj v dnevi, medtem ko 8,0 % delavcev ni čutilo razlik. Izjave oziroma subjektivne ocene utrujenosti pa so danes navsezadnje še med najbolj zanesljivimi merili utrujenosti, saj objektivne meritve niso zadovoljile. Za naše razmere bodo zanimivi in primerljivi rezultati B. Milosavljevića (1971) na delavcih, ki delajo na strojih za površinski izkop železove rude v Ljubiji. Avtor je primerjal razlike med dvema skupinama: 1. skupina je delala v treh izmenah po štiri dni (4 + 1), 2. skupina pa v treh izmenah po dva dni. Izkazalo se je, da med tema načini izmenskega dela ni pomembnih razlik, zato bomo prikazali le krivulje v vseh treh izmenah za 1. skupino (4 + 1).

Polna krivulja prikazuje gibanje v času izmene, ko so se delavci počutili najbolj sposobne za opravljanje dela, prekinjena črta pa, ko so se delavci počutili najbolj utrujene za opravljanje dela.

Krivulje so dovolj zgovorne in se dokaj pokrivajo s tistim, kar smo že doslej napisali, zato jih zaenkrat ne bomo posebej komentirali. Dodali pa bi še nekaj zanimivosti te raziskave. Subjektivne motnje kot po-

javne oblike utrujenosti so delavci takole razvrstili po pogostosti: 1. »mlahavost«, »zmatranost«; 2. »želodčne muke«, »občutek na bruhanje«; 3. vidne motnje kot »občutek, da oči pečejo«; 4. »nervoznost«; 5. »glavobole«; 6. motnje apetita. — Povprečno spijo delavci po nočni dnini 3–4 ure, okrog 85 % delavcev spi po nočni dnini manj kot sicer; pri tem je zlasti kriva dnevna svetloba in ropot v okolici.

Vpliv izmenskega dela na stališča in zadovoljstvo pri delu

Dejstvo je, da ima večina delavcev neugodno stališče do izmenskega dela, kar jasno potrjujejo tudi raziskave v Jugoslaviji. Posebej zanimiva in obenem izizvalna pa je dodatna ugotovitev, da so negativna stališča do izmenskega dela tembolj izrazita, čim višjo izobrazbo imajo delavci. Zdi se, da šolanje sproži pri ljudeh neko pričakovanje, po katerem bi jim z večjo izobrazbo moralo pripadati lažje, udobnejše življenje z manj odrekovanja. Mislim, da je ta težnja tudi pri nas dokaj močna, včasih se celo dobi občutek, da kak posameznik diplomu ponuja kot vstopnico za delo brez težav. V okviru izmenskega dela vodi taka situacija v ostro nasprotje: izmenskega dela bo — kot smo ugotovili — vedno več, izobraženih ljudi prav takó. Izhod bo najbrž edinole v tem, da se bo na izobrazbo gledalo drugače kot v 19. stoletju.

Häkkinen (1969) je primerjal skupino dobro in slabo prilagojenih delavcev na izmensko delo ter ugotovil, da je večina dobro prilagojenih delavcev srednjih let (41–65 let), da so manj nervozni, bolje družbeno prilagojeni, njihovo stališče do dela in stroke je bolj pozitivno, od nadrejenih so bolj ocenjeni in manj tožijo o zdravju. — Drugi ugotavljajo, da so z izmenskim delom bolj zadovoljni starejši delavci, ki so z njim že sprijaznjeni in prilagojeni, večji dohodek, ki iz tega izvira, pa jim pomeni nekakšno nadomestilo za morebitne obremenitve, ki jih izmensko delo prinaša. Rezultati tudi kažejo, da je pomemben sam učinek navade, kajti čim dlje nekdo dela v izmenah, tem bolj je z njimi zadovoljen.

Vpliv izmenskega dela na družabno, družinsko in osebno življenje delavcev

Večina družabnega, družbenega in družinskega življenja pri nas je osredotočena na popoldanske in večerne ure: šport, stiki z znanci in prijatelji, zabava, RTV, družbenopolitično udejstvovanje, skratka vsa naša kultura je po vsem videzu »narejena« za ljudi dopoldanske izmene. Zato so mnoge raziskave dokaj jasno pokazale, da je več problemov izmenskega dela socialne, in ne fiziološke narave, kot so prvotno domnevali. Nekateri so celo zakonske prepire in ločitve hoteli pripisati vplivu izmenskega dela, vendar se je izkazalo, da je to kvečjemu pospeševalni, ne pa vzročni dejavnik. Zagrebška raziskava na medicinskih sestrah (B. Petz in B. Šverko) je pokazala, da imajo do nočnega dela pomembno bolj negativno stališče poročene kot samske sestre, medtem ko druga proučevanja kažejo, da izmensko delo s tega vidika bolj prenašajo predvsem starejši delavci. Pri katerih določene socialne potrebe niso več tako izražene.

Prihodnjič si bomo ogledali zvezo med izmenskim delom in delovno organizacijo (vpliv na produktivnost dela, na odsotnost in nesreče pri delu), podali bomo strnjeno preglednico ugotovitev z dodanimi napotki in smernicami za ublažitev posledic izmenskega dela in se na koncu tega pregleda povrnili še na oceno premakljivega delovnega časa.

Franc Belčič

Zasipanje energetskega kanala, ki poteka pod halo nove hladne valjarne

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 19. 8.	ISKRA BRANE	RAVNIK JOŽE
TOREK — 20. 8.	ARH JOŽE	BENEDIČIĆ MITJA
SREDA — 21. 8.	BRUMAT MARTIN	MENCINGER STANE
ČETRTEK — 22. 8.	BAK DUŠAN	ULIČAR MARJAN
PETEK — 23. 8.	GASSER FRANC	DROLČ MARJAN
SOBOTA — 24. 8.	SELJAK VINKO	VEHAR JANEZ
NEDELJA — 25. 8.	KAVČIĆ IVAN	JELOVČAN JOŽE

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410
Na redne delovni dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Predaja poslova se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni zgradbi TOZD-VET.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE od 19. do 24. avgusta

Dopoldan: dr. Branko Dražič in dr. Aleksander Rjazancev.
Popoldan: dr. Drago Jeremić.
V soboto, 24. avgusta, samo dopoldan dr. Drago Jeremić.

ZOBNA AMBULANTA

Dopoldan: terapevt dr. Alojz Smolej.
Popoldan: terapevt Viktor Stražišar.
V soboto, 24. avgusta, samo dopoldan terapevt dr. Alojz Smolej.

Ordinacijski čas dopoldan od 6.30 do 13. ure, popoldan od 13. do 19.30.
V soboto samo dopoldan od 6.30 do 13. ure.

RAZPIS PROSTEGA DELOVNEGA MESTA

Na osnovi čl. 10 pravilnika o delovnih razmerjih — železarne Jesenice, razpisujemo prosto delovno mesto

ASISTENTA GRADBENIH PROJEKTOV IN OPERATIVE
v grupi za izgradnjo nove hladne valjarne.

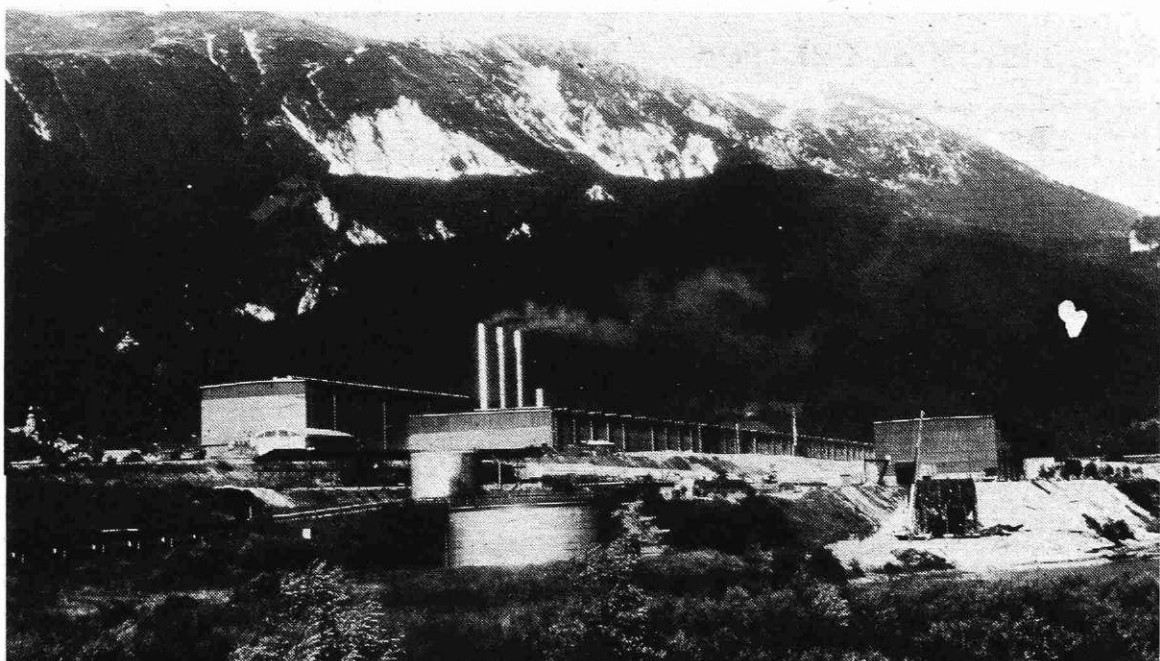
POGOJI:
inženir gradbeništva z najmanj 2-letno prakso ali gradbeni tehnik z najmanj 5-letno prakso.

Kandidati naj pošljejo prijave s kratkim opisom dosedanjih delovnih izkušenj oz. doseženih delovnih rezultatov in dokazili o zahtevani šolski izobrazbi najkasneje 15 dni po objavi tega razpisa na kadrovski sektor železarne Jesenice, s pripisom: »za novo hladno valjarno«.

JUGOSLOVANSKA PROIZVODNJA SUROVEGA JEKLA V PRVEM POLLETJU 1974

	Plan	Dosež.	%	74/73 %
SM jeklo				
Zenica	493.110	497.926	101,0	99,8
Nikšić	22.800	23.139	101,5	100,8
Sisak	122.360	131.788	107,7	105,1
Jesenice	158.500	158.538	100,0	98,9
Štore	14.133	12.956	91,7	73,9
Smederevo	44.326	51.357	115,9	104,8
Skupaj	855.229	875.704	102,4	100,2
Elektro jeklo				
Zenica	11.712	11.536	98,5	96,2
Ilijaš	—	1.475	—	89,6
Nikšić	47.902	52.938	110,5	105,1
Sisak	27.650	29.707	107,4	97,8
Skopje	60.000	36.436	60,7	105,2
Jesenice	87.700	84.773	96,7	106,9
Ravne	97.500	95.716	98,2	97,8
Štore	21.080	22.037	104,5	—
Smederevo	3.304	3.526	106,7	110,0
Skupaj	356.848	338.144	94,7	109,4
LD jeklo				
Skopje	173.100	170.094	98,3	102,7
Surovo jeklo skupaj	1.385.177	1.383.942	99,9	102,6

Iz tabele vidimo, da je bila jugoslovanska proizvodnja SM jekla v prvem polletju praktično na planu in za 2,6 % večja kot v istem obdobju lani. Proizvodnja elektro jekla je bila 5,3 % nižja kot planirana zaradi redukcij električne energije vslovenskih železarnah in železarni Skopje. Istočasno pa je bila za 9,4 % večja kot lani zaradi pričetka obratovanja nove električne peči v železarni Štore.

Valjarni Bela, desno montaža novega rezervarja za butan-propan

Samoupravni organi v preteklem tednu

TOZD Valjarne

13. seja odbora za gospodarstvo

Predsednik Franc Ravnihar je 6. avgusta sklical 13. sejo odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Valjarne. Na seji so poleg pregleda sklepov 12. seje obravnavali še poslovno poročilo TOZD Valjarne za I. polletje 1974, doseženo proizvodnjo v juniju 1974, s poudarkom na asortiment, izplen in stroške, nadeje operativni program za mesec avgust 1974 in antiinflacijski program za TOZD Valjarne.

Odbor je uvodoma ugotovil, da so bili sklepi 12. seje izvršeni oziroma, da so še v izvajanju, razen sklepa št. 2, kjer na vprašanje, zakaj ni bil do roka t. j. 1. julija 1974 urejen obračun proizvodnih stroškov ločeno na bluming valjarno in obe jeklarni, SEOP še ni dal ustreznega odgovora.

V zvezi s sklepom št. 6, je tov. Mlinarič pojasnil, da je 4. februarja 1974 oddelek za analizo dela in časa naredil izračun porabe cmin/t v valjarni pločevine po asortimentu A, B, C in D in sicer na podlagi podatkov, ki jih ima valjarna 2400. Ti so bili zelo natančno izračunani, dokler se ni začel bistveno spreminjati kvaliteten asortiment. Sedaj je bila narejena ponovna analiza porabe časa za valjanje kvalitet kot so Nioval, Nionical in HPA 10, kjer je bil upoštevan tudi čas, ki se porabi za pokrivanje slabov in čakanje med valjanjem na znižanje temperature. Pri tem so dobili večjo porabo časa na tono proizvodnje, vendar pa še niso upoštevali vsi pokazatelji, ki vplivajo na to, saj je za mesec junij prikazanih samo 13 ur, ki naj bi jih obrat več porabil zaradi valjanja teh kvalitet.

Prav tako odbor še vedno ni dobil odgovora od odbora za gospodarstvo pri DS ŽJ v zvezi s sklepi št. 3.2 in 3.4 z 12. seje, na kateri je imel določene pripombe.

Direktor TOZD Valjarne Avgust Karba, je članom posredoval poslovno poročilo o proizvodnji TOZD Valjarne za I. polletje 1974. Skupna proizvodnja v tem obdobju znaša 376.069 ton, v blagovni proizvodnji pa smo dosegli 104.081 ton. V nadaljevanju so bili posredovani še podatki o analizi zvišanja in znižanja stroškov, o finančni realizaciji TOZD in vse Železarne, o delitvi OD itd.

Odbor je razpravljal tudi o poročilu o doseženi proizvodnji v juniju, s poudarkom na doseženi izpleni in stroške v obratih TOZD Valjarne. Skupna proizvodnja je bila dosežena s 97 %, blagovna pa s 94 %. Valjarna bluming je svojo planirano skupno proizvodnjo in blagovno proizvodnjo dosegla. Skupni zastoji so znašali 26 % obratovnega časa. V valjarni štel so nekoliko zaostali za planirano proizvodnjo vsled premajhne skupne proizvodnje valjarne bluming. Valjarna 2400, kljub nizkim zastojem 19,22 % na obratovni čas, planirane proizvodnje ni dosegla predvsem iz dveh vzrokov: zaradi valjanja 987 ton kvalitetne pločevine Nioval in Nionical in zaradi majhne povprečne teže izvaljanih slabov. Valjarna žice planirane proizvodnje ni dosegla zaradi previsokih zastojev, ki so znašali 38,3 % na obratovni čas. Valjarna profilov pa je kljub pomanjkanju delavcev delala dobro in planirano skupno proizvodnjo dosegla.

Tov. Miklič je razložil predlog operativnega programa za mesec avgust 1974. Skupne proizvodnje je po družbenem planu planirane 68.300 ton, programirane pa 67.360 ton. Blagovne proizvodnje je planirane 20.005 ton, programirane pa 18.810 ton.

Direktor TOZD Valjarne je za tem članom odbora obrazložil antiinflacijski program za TOZD Valjarne, ki ga je pripravil skupno z obratovodji.

Ob zaključku seje je odbor sprejel naslednje sklepe in ugotovitve:

1. V zvezi s sklepom št. 6, je treba narediti ponovno analizo porabe časa valjanja kvalitet Nioval, Nionical in HPA 10 ter pri tem upoštevati še vpliv čakanja na temperaturo zaradi pokrivanja slabov. O rezultatu analize mora oddelek za študij dela in časa poročati na prihodnji seji.

2. Obrati TOZD Valjarne v I. polletju 1974 niso najbolje delali, čeprav so za neizpolnitev planskih nalog določeni objektivni razlogi kot

kvalitetni premik v asortimentu v valjarni 2400, prekoračitev plana proizvodnje v valjarni žice in profilov za 2.700 ton, kar je imelo za posledico spremembo proizvodnega asortimenta v bluming valjarni, poleg tega pa še zmanjšanje proizvodnje v drugih obratih. Iz tega razloga bo treba posvetiti vso pozornost planiranju proizvodnega asortimenta v teh dveh valjarnah za leto 1975. Poslovni rezultat kaže, da so bili v tem obdobju močno prekoračeni tudi proizvodni stroški, zato bo potrebno v drugem polletju vložiti vse napore za izboljšanje izplena v valjarni bluming in na ta način doseči tudi znižanje stroškov predelave.

3. Z doseženim proizvodnim rezultatom v mesecu juniju so zadovoljni, vendar pa poudarjajo, da je še vedno treba paziti na izplen in znižanje stroškov.

4. Predlog operativnega programa za mesec avgust 1974 se potrjuje brez pripomb.

5. Antiinflacijski program za TOZD Valjarne in za posamezne obrate se v celoti potrjuje, s pripombo, da bo odbor mesečno preverjal izpolnjevanje tega programa ter o tem poročal na seji DS TOZD Valjarne. HZ

7. seja odbora za delovno varnost

Predsednik Ivan Dolenc je 6. avgusta sklical 7. redno sejo odbora za delovno varnost pri DS TOZD Valjarne. V obravnavo je predlagal polletno poročilo o poškodbah v TOZD Valjarne in izpolnjevanje sanacijskega programa.

Po pregledu sklepov, odbor ugotavlja, da so bili vsi realizirani. V zvezi s sklepom št. 5, obratovodstvo valjarne žice pojasnjuje, da trenutno samo zaradi velike odsotnosti delavcev, operaterjev v komandnih kabinah včasih ni na mestu.

Polletno poročilo o poškodbah je članom posredoval varnostni inženir Franci Svetina. Iz tega je razvidno, da je v primerjavi z lanskim letom v prvem polletju, letos osem poškodb manj. Vendar pa se je povečalo skupno število izpadlih dni zaradi bolovanja in sicer za 210 dni, pri čemer pa je treba upoštevati, da se bolovanje zaradi treh poškodb vleče še iz leta 1973.

Sanacijski program, ki je bil sprejet za leto 1974, se v pogledu nalog, ki so bile potrebne takojšnjega reševanja, izpolnjuje. Le-te se nanašajo na urejanje nadsvetlobe v valjarni profilov, urejanje južne stene v III. hali na Beli, vrata v odpremi so naročena, v teku je urejanje razsvetljave v valjarni

2400, itd. Se vedno pa je nerešeno vprašanje odsesavanja prahu in plina pri flemarskem stroju, kar povzroča nezdruvo ozračje v III. hali. Vsi predlogi so namreč predragi.

Odbor je po obravnavi sprejel naslednje sklepe:

1. Na podlagi polletnega poročila o poškodbah odbor zaključuje, da je treba v obratih strogo vzdrževati red, premeščene delavce dobro poučiti o načinu dela, delati z dobrim ročnim orodjem in skrbeti za odpravo težkega fizičnega dela ter s tem izboljšati nevarne in zdravju škodljive delovne pogoje.

2. Odbor opozarja obratovodstvo valjarne Bela in valjarne žice, da morajo biti zgornji hodniki oz. podesti očiščeni, prav tako pa tudi ograje, ki so potrebne pleskanja z rumeno barvo.

3. Odbor naroča obratovodstvu valjarne bluming-štel, da je treba urediti zračenje v garderobi valjarne bluming in adjustaže štel. HZ

TOZD Hladna predelava

4. seja odbora za delovno varnost

V torek, dne 6. avgusta, je bila 4. seja odbora za varstvo pri delu v TOZD Hladna predelava. Predsednik odbora Vlado Stenovc je za sejo predlagal naslednji dnevni red: pregled izvrševanja sklepov prejšnje seje, obravnavo polletnega poročila o poškodbah in razno.

Odbor je naprej pregledal izvrševanje sklepov prejšnje seje in ugotovil, da so bili vsi izvršeni. Varnostni inženir Jože Kobentar je seznanil odbor s polletnim poročilom o poškodbah pri delu. Iz poročila je bilo razvidno, da se je število poškodb v I. polletju letos povečalo za deset, v primerjavi s I. polletjem lanskega leta in sicer:

	I. poll. 74	I. poll. 73
hladna valjarna	15	17
profilarna	5	3
jeklovlek	9	5
žičarna	15	7

elektrodni obrat	7	8
žebljarna	4	5
skupaj	55	45

Največji porast poškodb se opaža v žičarni in jeklovleku. Zato bo treba v bodoče temu vprašanju posvetiti več pozornosti in se truditi za zmanjšanje poškodb. Po obratih bo treba ustvariti realno maksimalno varnost. Okolica strojev mora biti urejena, stroje in naprave je treba vzdrževati v takem stanju, da ne bo možnosti poškodb. Vsako najmanjšo okvaro na strojih je treba takoj javiti neposrednemu vodji.

Glavno vlogo pri tem bo moral odigrati neposredni vodja dela, ki mora s svojo avtoriteto od delavcev zahtevati pravilno izvajanje dela na delovnih mestih. Varnostni inženir je odboru posredoval tudi podatke, ki kažejo stanje bolniških dni po posameznih obratih in sicer:

hladna valjarna	1342 dni ali 3,0 %
žičarna	2172 dni ali 4,8 %
profilarna	964 dni ali 2,1 %
jeklovlek	1265 dni ali 2,8 %
elektrodni obrat	3083 dni ali 6,9 %

V to bolovanje so vključeni tudi porodniški dopusti. Iz podatkov je razvidno, da imata največje število bolniških dni elektrodni obrat in žičarna. Žičarna je še vedno na prvem mestu glede obolenj, zaradi težkega fizičnega dela, čeprav so se delovni pogoji že precej izboljšali. Odbor je vzel poročilo varnostnega inženirja na znanje in sklenil naslednje:

— Neposredni vodje dela morajo v prihodnje v še večji meri opozarjati delavce na nepravilnosti pri delu.

— V cilju zmanjšanja poškodb in ostalih obolenj je treba pospešeno odpravljati težko fizično delo.

V nadaljevanju razprave je odbor sprejel še naslednje sklepe:

Novice z bodeče žice

Opozorilo: Novicam v tej rubriki ne smete verjeti tako resno kot drugim novicam!

ZADNJI PRIMERKI GOB STROGO ZASTRAŽENI

Gobarska družina Jesenice je na zadnji seji sprejela pomemben sklep, po katerem bodo še zadnje primerke užitnih gob odsele skrbno, dan in noč, stražile posebne oborožene ekipe. Določili so, da bo v letošnji gobarski sezoni dovoljeno utrpati v celoti 94 gob. Za užitnega gobana bo treba na primer odšteti 30 din, za lisičko 15 din in podobno. Možen pa bo tudi ogled gob v naravi, in sicer po enotni ceni 10 din. Člani gobarske družine se niso mogli sporazumeti edinole glede strupenih gob, ki zaenkrat še ne bodo zaščitene, pa se zato bojijo, da se bo naval nanje močno povečal.

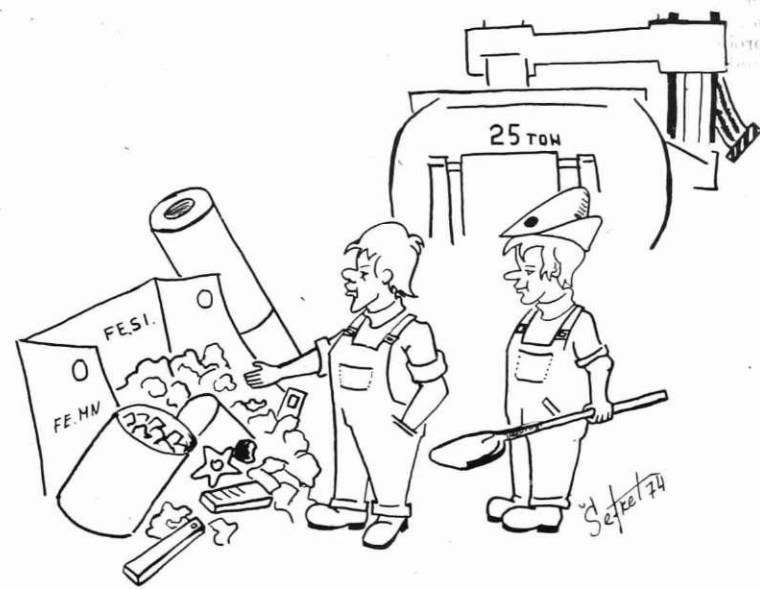
IZREDNO

POVPRAŠEVANJE PO NOVIH ŽEBLJIH

V žebljarni so začeli izdelovati nov tip žebeljev »Amater«, za katere je značilna izredno velika glava, ki domala pokrije moško dlan. Pri zabijanju teh žebeljev bo praktično nemogoče, da bi se človek udaril po prstih, zato je povpraševanje po novem tipu nad vsemi pričakovanji.

AVSENENI V BODOČE POP GRUPO

Ansambel bratov Avsenik se je očitno naveličal prevelike popularnosti in pretranih finančnih uspehov. Zato so se odločili, da bodo poslej igrali izključno moderno, nekomercialno glasbo za svoje lastno veselje. Prvi samostojni pop koncert bodo priredili takoj, ko jim do primerne dolžine zrastejo lasje. Albulus

Talilci med seboj: Kaj bi izbral med tem, zmečiva v peč kar po vrsti, kar bo pa bo!

TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI

Vodik — energija bodočnosti?

1

Marca 1974 je bila v Miamiu na Floridi (ZDA) prva mednarodna konferenca o vodik kot energiji bodočnosti. Na tej konferenci so prvič obravnavali v zaključeni obliki različne možnosti nadomestitve današnjih fosilnih energijskih virov (premoga, nafte in zemeljskega plina). Vodik, proizveden iz vode, bi lahko postal eden izmed nosilcev energije v bodočnosti.

Osnovna izhodišča

Za današnjo energetska situacijo so značilne tri osnovne točke:

- Nezadržno in naglo naraščanje cen fosilnih goriv (premoga, nafte, zemeljskega plina) in postopno usihanje njihovih zalog. Zadnje velja predvsem za nafto.
- Hitro naraščanje porabe energije.
- Vedno hujše onesnaževanje okolja, kar je neposredno povezano z naraščanjem porabe energije.

Resnično lahko vse navedeno smatramo kot skupen problem energije in okolja. Med idejami, ki skušajo ta problem omiliti in ga morda tudi rešiti, je uporaba vodika kot vira energije v bodočnosti zelo zanimiva.

Dobre in slabe lastnosti vodika

Vodik ima kot energetski medij naslednje dobre strani: — Je sintetičen proizvod, ki uporablja kot osnovno surovino praktično povsod prisotno vodo.

— Ker nastane pri zgorevanju vodika neškodljiva voda, je nedvomno najbolj čisto gorivo. Odpadejo škodljivi dimni plini CO₂, CO in SO₂ ter saje, ki sicer nastajajo pri zgorevanju fosilnih goriv.

— Pri zgorevanju vodika nastala voda se preko ozračja in padavin ponovno vrne na zemljo. Zato je osnovni vir te vrste energije — voda — resnično neuničljiv.

— Možna ga je transportirati in razdeljevati s pomočjo cevovodov.

— Vodik lahko shranjujemo v plinskem, tekočem ali trdnem stanju (vezan na kovinske hidrokside).

— Ta plin je že danes vsestransko uporaben in pomeni osnovno surovino za nekatere tehnično kemične postopke (npr. sinteza amoniaka).

— Z enostavnim postopkom ga je mogoče proizvajati s pomočjo električne energije. Prav tako ga je možno uporabljati za proizvodnjo te energije (kalorične elektrarne).

Vendar pa obstajajo tudi določeni problemi, ki zaenkrat še onemogočajo uporabo tega plina v velikih količinah. Ti so:

— Danes še ne poznamo postopka, ki bi omogočal proizvodnjo velikih količin vodika s takšno energetsko ceno, ki bi bila enaka ali nižja kot je trenutno cena energije, proizvedene iz fosilnih goriv.

— Zaenkrat tudi še niso popolnoma rešeni vsi tehnični problemi velike proizvodnje vodika.

— Vodik bo moral v prehodnem obdobju postopno nadomestiti fosilne vire energije v že obstoječem energetskem sistemu. To je tipičen nacionalen in regionalen problem, ki bo zahteval v posameznih primerih podrobne analize in ustrezne ukrepe. Ti ukrepi pa ne bodo vedno poceni.

— Pri uporabi vodika obstajajo določeni varnostno tehnični pogoji. Ker pri tem pogosto mislimo na eksplozijo in požar, obstoja v zvezi s tem tako imenovani »Hindenburgov kompleks«. »Hindenburg« je bila nemška zračna ladja (ceppelin), napolnjena z vodikom. Ta je pred drugo svetovno vojno po preletu Atlantskega oceana eksplodirala in zgorela pri pristanku v New Yorku. Vendar varna uporaba vodika v principu ne bi smela biti neprehodna ovira za uporabo tega plina.

— Končno ne smemo pri uvajanju vodika kot vira energije prezreti reakcijo javnosti. Treba je računati z določenimi odpori, podobno kot je to bilo in je še, pri uvajanju jedrske energije.

Proizvodnja vodika

Danes proizvajamo vodik v večjih količinah z znano vodno reakcijo iz premoga ali metana (glavni sestavni del zemeljskega plina) in vodne pare. Ko bodo rezerve fosilnih goriv postale v bodočnosti manjše, ali pa jih bomo uporabljali v glavnem za potrebe petrokemične industrije, bo potrebno proizvajati vodik na drug način. Poznamo dva postopka, ki imata izgleda, da se uveljavita za bodočo proizvodnjo. Prvi je elektroliza vode in drugi termokemični razkroj vode. (Nadaljevanje prihodnjici)

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

JESENIŠKA MLADINA PRED KONGRESOM ZM SLOVENIJE

O osnutku resolucije: Družbenoekonomski odnosi

Osnovni cilj pri nadaljnjem razvijanju družbenoekonomskih odnosov je osvoboditev dela in človeka, in iz tega moramo izhajati pri oblikovanju vseh odnosov in institucionalnih oblik sistema samoupravne socialistične demokracije.

V naši novi ustavi je opredeljen osnovni pogoj za osvoboditev dela in človeka, kar predstavlja uveljavljanje samoupravnih odnosov v TOZD, seveda pa naj bo to tudi izhodišče za opredelitev nalog ZMS na tem področju.

Mladi se moramo v svojih nadaljnjih prizadevanjih boriti za izboljšanje družbenoekonomskega, samoupravnega ter političnega in socialnega položaja vseh delovnih ljudi, še posebej mladih delavcev in celotne mlade generacije. Zavzemati se moramo za takšen razvoj proizvodnih sil in proizvodnih odnosov, s katerimi bomo v celoti uveljavili interese delavcev in delovnih ljudi v združenem delu ter povečali družbeno produktivnost dela.

Utrjevanje delegatskega sistema in delegatskih razmerij, je ena izmed nalog, ki bo zapisana v naših akcijskih programih. V bodoče bo potrebno večjo pozornost posvetiti tudi uveljavljanju družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja, ne le kot metode pri zadovoljevanju družbenih in skupnih interesov, pač pa kot novo vsebino urejanja medsebojnih odnosov.

Pri oblikovanju samoupravnih interesnih skupnosti, ki so eden temeljev političnega sistema, znotraj katerih se zagotavlja uresničevanje interesov vseh delavcev, moramo paziti, da ne zaidemo v zgolj formalno spreminjanje institucij, temveč, da med ljudmi ustvarimo resnično zavest in potrebo po svobodni menjavi dela.

Boj za uresničevanje nove ustave mora torej postati središče idejno političnega delovanja vseh organizacij mladine.

Naloge mladih pri nadaljnjem razvoju proizvodnih sil ter pri reševanju posameznih gospodarskih problemov, so naloge vseh delovnih ljudi zaposlenih v TOZD, OZD in ostalih organizacijah. Te so:

— Bitka za stabilizacijo gospodarstva je v današnjem času ena pomembnejših nalog vseh delovnih ljudi in občanov. Potrebno je tudi dosledno odstranjevanje vzrokov nestabilnosti, kot je inflacija, neustrezna politika cen, neusklajenost med ponudbo in povpraševanjem, pomanjkanje surovin in reprodukcijskega materiala, neučinkovito planiranje in neustrezna investicijska politika.

— Borba za povezavo gospodarstva, za njegov ugodnejši položaj, za združevanje razvojnih konceptov, predvsem pa delitev dela, ki zagotavlja reševanje problema nasičenosti trga.

S tem rešujemo tudi primere zaprtosti delovnih organizacij ter monopolen položaj posameznih močnih TOZD in OZD. Seveda pa se morajo TOZD in OZD bolj kot do sedaj dolgočasno in enakopravno vključevati v mednarodno delitev dela, predvsem v deželami v razvoju.

— Hitrejša rast družbene infrastrukture in odpravljanje neskladij v gospodarstvu in narodnem dohodku, so pogoj za razvoj manj razvitih območij.

— Odhod v industrijska središča oz. tujino bomo omejili z ustanavljanjem proizvodnih obratov in z razširjanjem obstoječe proizvodnje, kajti tako bomo lahko zaposlili višek delovne sile, ki jo predstavljajo predvsem mladi ljudje.

— Iskanje notranjih rezerv v TOZD in ostalih samoupravnih delovnih skupnostih pomeni izboljševanje organizacijskih oblik proizvodnega procesa, izboljšanje rentabilnosti proizvodnje in drugo.

— Uvajanje sodobne tehnologije, modernizacije proizvodnih sredstev, specializacija dela, uvedba veliko serijske proizvodnje, tam kjer so za to dani pogoji.

— V proizvodni proces hitrejšo uvajanje znanstvenih dosežkov ter permanentnega izobraževanja delavcev, spodbujanja izumiteljstva, novatorstva in podobno.

— S konkretno politično akcijo je potrebno v TOZD, KS in družbeno političnih skupnostih ter v samoupravnih interesnih skupnostih uveljaviti in razvijati samoupravno družbeno planiranje.

— Delavci morajo postati resnični nosilci upravljanja z rezultati združenega dela na vseh področjih družbene reprodukcije. To bodo uresničili preko svojih delegatov, z neposrednimi odločitvami, s sklepanjem samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov, s samoupravnimi akti.

— Premagati je treba zastarel način proračunskega odvajanja sredstev, ki se ponekod še uporablja,

uveljaviti je potrebno pravilno delitev dohodka in osebnega dohodka, krepiti je potrebno načelo solidarnosti, medsebojne vzajemnosti in sporazumevanja, kajti le tako bodo v celoti uveljavljeni interesi delavcev.

— Nujno je organiziranje ljudi v TOZD, KS, šoli, samoupravnih interesnih skupnostih, kajti le tako bomo zagotovili, da tudi mladi in ženske v večji meri sodelujejo v političnem odločanju.

— Še vedno je potrebno dajati pobude za ustanavljanje TOZD, za vsebinsko dograjevanje samoupravnih in družbenoekonomskih odnosov, za enakopravne odnose delavcev v TOZD, samoupravnih delovnih skupnostih.

— Zbor delovnih ljudi mora postati oblika dela, kjer se stališča delegatov usklajujejo in kjer se samoupravno odloča. Ob tem pa se postavlja pogoj, da je nujno razmejiti pristojnosti delavskega sveta do izvršilnih in poslovnih funkcij.

— Pogoj za boljše delovanje je tudi boljše informiranje, kajti delovni ljudje morajo dobiti natančne, lahko razumljive in pravočasne informacije.

— Pospešiti je potrebno ustanovitve delavske kontrole (kjer je še ni), ki ima le preventivno vlogo, seveda pa je potrebno ustrezno izobraževanje članov, da bodo lahko opravljali svojo nalogo.

Organizacija ZMS mora bolj skrbeti za to, da bomo pri vključevanju mladih v združeno delo bolj skrbeli za razvoj njihovih umskih in fizičnih sposobnosti, da bomo tako njihovo delovno sposobnost resnično ekonomično in produktivno izkoristili, dosegli uspešnost dela, ki bo pogojevala osebno zadovoljstvo.

SI.

Mladi in pripadniki JLA

Danes mineva 30 let, odkar je bil ustanovljen KNOJ — Korpus narodne obrambe Jugoslavije, kot predhodnik sedanjih obrambnih enot — zato ob tej priložnosti nekaj misli o dosedanjem sodelovanju mladih iz naše občine s pripadniki JLA oziroma graničarji.

To sodelovanje se kaže predvsem v medsebojnih obiskih, ob različnih praznikih. Člani mladinskih aktivov dokaj redno sodelujejo s karavli na svojem območju. Čeprav se večkrat takšno sodelovanje resnično vse preveč skoncentrira le na obisk karavle, je pa mnogo tudi takšnih aktivov, ki v vseh svojih aktivnostih redno sodelujejo z vojniki. Zavedajo se, morali pa bi se tudi vsi drugi, da vojaki po dosednji statutarni opredelitvi v ZM nimajo dovolj možnosti za razvoj organiziranega dela in zato moramo toliko bolj okrepiti njihovo vključevanje v naše oblike političnega, kulturnega in športnega udejstvovanja.

V minulem tednu so predstavniki predsedstva občinske konference ZMS Jesenice obiskali vse karavle na jeseniškem območju. V razgovorih s pripadniki JLA so ocenili dosedanje sodelovanje z našo organizacijo ter se dogovorili o nadaljnjih možnostih in pogojih dela. Ob tem so se tudi dogovorili o konkretnih oblikah praznovanja 15. avgusta in zato pozivamo vse mladinske aktivne,

predvsem tiste, ki doslej še niso ničesar programirali, da na ta dan obiščejo najbližjo karavlo.

G. D.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

JESENIŠKA MLADINA PRED KONGRESOM ZM SLOVENIJE

Danes, 15. avgusta, bo ob 18. uri v sejni dvorani občinske skupščine šesta seja občinske konference ZMS Jesenice. Člani konference bodo na seji ocenili potek javne razprave o osnutkih dokumentov za kongres ZMS in ZMJ, poleg tega pa bodo izvolili tudi pet delegatov za oba kongresa.

Pred dnevi so imeli izredno uspešno razpravo o kongresnih dokumentih mladi v Ratečah. Sestanka, ki ga je sklicalo vodstvo aktivna, se je udeležilo preko trideset mladincev, kar je skoraj polovica vseh mladih v tej krajevni skupnosti. Na sestanku so prisotni pregledali pripombe na kongresne dokumente ter z njimi soglašali. Poleg tega so mladi v Ratečah ta sestanek izkoristili tudi za razgovor o bodočem delu mladinske organizacije v tem kraju. J. R.

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje... 22

Tito

Hrana je pogoj, da se preživimo

PASAR (AEGOPIS)

V naših krajih je zelo razširjen predvsem v nižjih legah Alp in njihovih predgorjih ter na Krasu.

Vsem omenjenim poljem je skupno, da se na zimo potegnejo v hišico in ustje zapro s trdim pokrovom, pravimo, da se zalijejo. Hranijo se z različnimi rastlinami. Čim bolj so sočne, raje jih jedo. Največ poljev dobimo spomladi in v deževnem vremenu, pozimi pa jih moramo poiskati v zemlji pod grmovjem. Od polža je užitna le njegova mišičasta noga. Da se popolnoma iztegne iz hišice, moramo dati polža za nekaj minut v vrelo vodo ali na žerjavico. Nogo nato odrežemo, operemo nekajkrat v vodi, da odstranimo sluz, potem ga pečemo, kuhamo za juho ali paprikaš ali pa delamo sasekljane zrezke.

ŽUŽELKE

Od žuželk so užitne kobilice in mravlje, oziroma njihove bube, ki jih največkrat nepravilno imenujemo »mravljična jajca«.

KOBILICE (SALTATORIA)

Za kobilice je značilno, da imajo zelo dolgi zadnji nogi. Vse vrste kobilic so užitne. Lovimo jih z rokami ali v gosto mrežico, ki je podobna metuljnic. Jemo jih pražene.

MRAVLJE (FORMICIDAE)

Kot koristne živali, ki uničujejo mnogo mrčesa v gozdovih in na poljih, so z zakonom zaščitene. Zato jih smemo v vojnem času in hudi lakoti uporabiti le v skrajni sili, to se pravi, če ne dobimo nikjer prav nobene druge hrane.

Živijo v mravljiščih v zadrugah, ki jih sestavljajo samci, samice, delavci in vojaki. Ko pade jeseni temperatura pod 0 stopinj C, mravlje otrpnejo. Mravlje so znane po izredni skrbi. Bube (jajca) prinašajo na zrak, iz hladnejših v toplejše dele mravljišča ali s sonca v senco. Prav to njihovo skrb pa ljudje izkoriščamo. Če del mravljišča prenesemo na sonce okrog škatle, ki smo ji pri dnu naredili več odprtih, bodo mravlje v strahu pred sončno pripeko znosile bube v škatlo. Na ta način najlažje dobimo večje množine »mravljičnih jajc«.

Bube mravelj so zelo okusne in hranljive. Najprej jih moramo prečistiti in oprati, nato pa jih pražimo na masčobi. Sprazene spominjajo po barvi in duhu na ocvirke. Jemo jih same, ali pa jih dodajamo drugim jedem, da jim izboljšamo okus.

PLAZILCI

Med plazilce uvrščamo predvsem kuščarje in kače.

SIVA KUŠČARICA (LACERTA AGILIS)

Odrasla meri 20 do 25 cm in je različno obarvana. Po hrbtu so samčki navadno zeleni, samicke pa sive ali sivorjave s svetlimi in temnimi progami.

Siva kuščarica, ki jo imenujemo tudi martinček, živi predvsem po hribovitih predelih, najdemo jo pa tudi visoko v gorah. Zadržuje se na suhih travnikih, po ogradah in ob potokih. Prebiva po mišjih luknjah in krtnah, ki mu služijo za skritišče ponoči in v slabem vremenu. V njih tudi približno od sredine oktobra do sredine marca prespi zimo. Dolžina zimskega spanja je odvisna od zunanje temperature.

Sivo kuščarico ujamemo bodisi z roko, ali z zanko, ki jo obesimo na dolgo palico.

POZIDNA KUŠČARICA (LACERTA MURALIS)

Živi večinoma na kamnitih krajih, po starih zidovih in ruševinah, na skalnatih pobočjih.

ZELENEC (LACERTA VIRIDIS)

Je največji med vsemi našimi kuščaricami. Odrasel meri do 40 cm. Po zgornji strani so samčki izrazito zeleni in pogosto posuti s številnimi črnimi pikami. Glavo imajo rjavkasto ali olivno zeleno.

Zelenca ulovimo bodisi, da ga s tanjšo palico udarimo po glavi in ga s tem omamimo. Ko ga ujamemo ga z močnim udarcem ubijemo. Nato ga oderemo. Razen drobovine in glave lahko uporabimo vse mesnate dele. Meso je zelo okusno in ga lahko pražimo, cvremo, pečemo ali kuhamo. Na isti način uporabljamo tudi meso sive in pozidne kuščarice.

BELOUŠKA (NATRIX NATRIX)

Dolga je okrog 100 cm. Njeno telo je lahko precej debelo in ob strani stisnjeno, glava je jajčasto podolgovata. Po zgornji strani telesa je običajno pepelnato siva, sivo olivna ali rjavkasta z majhnimi temnimi pegami. Spodnja stran je bela s črnimi lisami. Tik nad glavo ima dve značilni živo rumeni ali beli, polmesečni pegi, po katerih je žival tudi dobila svoje ime.

Belouška se zadržuje pretežno v tekočih ali stoječih vodah. Prezimuje od oktobra do marca. Lovimo jo z roko ali s precepom (razklana palica ali rogovi, s katero pritisnemo žival takoj za glavo na tla) ali pa jo pobijemo s palico. V nevarnosti se brani s tem, da izvrže vsebino črevesa, ki zelo neprijetno diši.

Ubito žival moramo najprej odreti, njeno meso pa nato ocvreči, pečemo ali kuhamo.

mala šola samoupravljanja — mala šola samoupravljanja — mala šola samoupravljanja — mala šola samoupravljanja

Ob petdesetletnici delavskih spopadov s fašistično Orjuno

Zapiski iz obdobja Neodvisne delavske partije Jugoslavije na Jesenicah

Spomini prve generacije jeseniških komunistov

14

Poleg tega je ta finančna skupina v obrambo kapitala na temelju zanikanja nacionalne enakopravnosti jugoslovanskih narodov osnovala fašistično Orjuno za boj proti delavskemu razredu in delovnemu ljudstvu ter tako pomagala velesrbski čaršiji pri nacionalnem zatiranju slovenskega naroda. Naj v zvezi s to finančno skupino mimogrede presezem okvir svojih zapiskov in povem, da se je ta skupina skupaj s celjskim nemškim kapitalistom Westnom

leta 1928 polastila Kranjske industrijske družbe. (II. kongres KPS, str. 143 in 144).

Orjuna — organizacija jugoslovanskih nacionalistov

je bila liberalna bojna formacija, po svojem značaju in sredstvih, po katerih je v boju proti razredno zavednemu delavstvu segala, pa je bila fašistična, saj je vsebovala v sebi vse elemente fašizma: bila je teroristična formacija najbolj reakcionarnih, najbolj jugoslovansko šovinističnih elementov finančnega kapitala. Da bi se zasidrala med slovenskim ljudstvom, se je proglasila za nosilko osvoboditve, primorskih, istrskih in koroških bratov, ki jih je tiste čase zatiral Mussolinijev fašizem, pri katerem so se osnovatelji Orjune zgledovali in videli v njem sredstvo, kako se da pritisniti delavstvo tudi v takem trenutku, kakor je bil v Italiji pred ustoličenjem Mussolinija na oblasti, ki je delavstvo že zasedlo tovarne in ko so že vsi mislili, da bo postala Italija nova komunistična dežela.

Seme, ki ga je zasejala Orjuna, pa je lahko vzklilo samo v skrajno nacionalističnih vrstah in organizacijah, kakršen je bil na primer »Sokol«. Zaradi gesel o »poslanstvu za osvoboditev Primorske in Koroške«, so organizatorji naselili ne samo zvesti hlapci Žerjavove in Praprotnikove finančne skupine, kakršni so bili na primer na Jesenicah ljudje Humrova kova — ponižni slugi Kranjske industrijske družbe, ki so svoje

hlapčevstvo pred gospodarji po drugi strani odevali v »pomembnost in vzvišenost nad preprostim ljudstvom, marveč tudi ljudje, ki nikoli niso razmišljali o pravilnosti ali nepravilnosti ideje, ki ji pripadajo, a še manj, komu ta ideja služi.

Nekaterim so se sicer oči odprle že v tistih letih, nekaterim pa šele kasneje, zlasti pa leta 1941, ko so se bivši liberalni in klerikalni gospodarji razgalili kot kapitalantje pred Mussolinijem in Hitlerjem, s tem pa tudi kot izdajalci svojih narodov, zakaj leta 1941 je lahko sleherni spoznal, da so meje, ki ločijo ljudi na izkoriščevalske in zatirane razrede, močnejše kakor meje, ki ločijo narode. Meščanski politiki v svojih strankah namreč niso imeli delovnih ljudi zato, da bi branili obstoj Jugoslavije in svoj narodni obstoj, marveč samo zato, da bi ohranili in branili obstoj kapitalističnega gospodarstva nad delovnim ljudstvom in jim tako omogočali bogatenje na račun le-tega. O tem so sicer že takrat velikokrat slišali, pa so mislili, da je to »samo propaganda moskovskih plačancev« ali pa »mednarodna židovsko-komunistična zarota« v skladu z besednjakom meščanskih in fašističnih oblastnikov, ki so se mnogi bolj kakor mnogi delovni ljudje zavedali, da pomeni komunizem prav osvoboditev delovnih ljudi in konec kapitalističnega izkoriščanja.

PREDLOG SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA O ŠTIPENDIRANJU UČENCEV IN ŠTUDENTOV

V želji, da spodbudimo mladino za izobraževanje v skladu s potrebami združenega dela ob spoznanju o pomembnosti štipendijske politike in štipendiranja pri uresničevanju družbeno dogovorjene in v samoupravnih sporazumih združenega dela opredeljene kadrovske politike, njenega načrtovanja, usklajevanja in povezovanja v sistemu vzgoje in izobraževanja, v težnji, da bi na osnovah socialistične solidarnosti zagotavljali mladini v največji možni meri izenačene materialne možnosti za šolanje kot enega bistvenih predpogojev za preprečevanje socialnih razlik in ob upoštevanju temeljnih načel in kriterijev, ki jih uveljavljajo samoupravne interesne skupnosti, skupščine občin, družbenopolitične organizacije in gospodarska zbornica SR Slovenije v družbenem dogovoru o oblikovanju in izvajanju štipendijske politike v SR Sloveniji

sprejemamo
delavci in drugi delovni ljudje v temeljnih organizacijah združenega dela v SR Sloveniji

SAMOUPRAVNI SPORAZUM O ŠTIPENDIRANJU UČENCEV IN ŠTUDENTOV

I. TEMELJNE DOLOČBE

1. člen
S tem samoupravnim sporazumom določamo kriterije za štipendiranje učencev srednjih šol in študentov visokošolskih zavodov. Štipendiranje obravnavamo kot sestavni del razvojnih načrtov združenega dela in s tem zagotavljamo učinkovitost sredstev, vloženih v ta namen.

Za štipendiranje na območju SR Slovenije sprejemamo enotne kriterije, ki naj prispevajo k zmanjševanju odličja kadrov iz manj razvitih območij in usmerjanju kadrov ter obenem zagotavljajo enakopravne možnosti kadrovanja organizacijam združenega dela glede na njihove potrebe in v skladu z družbenimi plani razvoja.

2. člen
Pri sporazumevanju upoštevamo naloge na področju kadrovske politike in stališča organov družbenopolitičnih organizacij in skupnosti o izenačevanju materialnih možnosti za šolanje otrok.

3. člen
Pri štipendiranju bomo sodelovali s službami poklicnega usmerjanja in vzgojnoizobraževalnimi zavodi, v delo organov, ki odločajo o štipendiranju pa bomo vključevali predstavnike učencev in študentov.

4. člen
Pri štipendiranju bomo dosledno upoštevali prednost učencev in študentov, ki so v slabšem materialnem položaju in imajo boljši učni uspeh ter otrok iz delavskih in kmečkih družin.

5. člen
Pristopamo k Titovemu skladu za štipendiranje mladih delavcev in otrok delavcev in sprejemamo določila družbenega dogovora o ustanovitvi Titovega sklada, njegov statut in kriterije za štipendiranje iz tega sklada kot sestavni del tega sporazuma.

II. KRITERIJI ZA ŠTIPENDIRANJE

6. člen
Pri štipendiranju upoštevamo, da del mladine po končani osnovni šoli kljub ugotovljenim sposobnostim zaradi slabših materialnih (socialnih) razmer ne more nadaljevati šolanja, da pa za vse te mlade še nimamo neposrednega kadrovskega interesa. Obenem upoštevamo, da v skladu s plani razvoja štipendiramo učence in študente za konkretno delo v posameznih organizacijah združenega dela in se zato sporazumemo tudi o enotnih kriterijih tega štipendiranja. Zato obravnavamo štipendije kot:
— sestavni del vlaganj v družbeno reprodukcijo,
— instrument kadrovske politike združenega dela,
— nagrado in spodbudo za uspešno delo učencev in študentov, ki se povezujejo z organizacijami združenega dela,
— pomembno obliko izenačevanja materialnih možnosti za šolanje.

Štipendije iz združenih sredstev

7. člen
Za uresničitev namena iz prvega odstavka prejšnjega člena se sporazumemo, da bomo od 1. julija 1974 združevali iz sklada skupne porabe sredstva v višini 0,5 % od bruto osebnih dohodkov na posebnih računih na ravni občin, v katerih imajo naše temeljne organizacije združenega dela svoj sedež.

Obenem sprejemamo obveznost, da bomo del združenih sredstev solidarnostno namenili kot svoj prispevek k združenim sredstvom delavcev in drugih delovnih ljudi v občinah, ki v njih kljub izpolnjeni obveznosti iz prejšnjega odstavka vseh učencev in študentov, ki izpolnjujejo pogoje za štipendiranje iz združenih sredstev, ne bodo mogli štipendirati. Skrb za izvršitev te obveznosti poverjamo skupnim komisijam.

8. člen
Pri določanju višine štipendije iz združenih sredstev bomo kot osnovo upoštevali mesečne življenjske stroške učencev in študentov v času šolanja. Pri tem bomo upoštevali, da k stroškom šolanja prispevajo tudi starši. Zato bomo kot delež staršev upoštevali polovičen dohodek na člana družine in otroški dohodek za kandidata za štipendijo, razliko do življenjskih stroškov pa bomo zagotovili s štipendijo iz združenih sredstev.

9. člen
Da zagotovimo čimbolj objektivno odločanje pri štipendiranju iz združenih sredstev in v želji, da zagotovimo največjo možno učinkovitost teh sredstev, bomo upoštevali tudi mnenja vzgojnoizobraževalnih zavodov, krajevnih skupnosti, družbenopolitičnih organizacij in drugih organizacij, pri obravnavi prijavi kandidatov iz družin samohranil in prijavi poročenih študentov pa bomo zahtevali tudi mnenje organov socialnega skrbstva. Pri presoji dohodkov oziroma materialnega položaja prijavi kandidatov bomo upoštevali vse dohodke družine v preteklem letu.

10. člen
Življenjske stroške bomo ugotavljali vsako leto na novo. Pri tem bomo upoštevali ugotovitve pristojnih organov in insti-

tucij. Pri določanju višine teh stroškov pa bomo upoštevali stroške:

- stanovanja in prehrane,
- obleke in obutve,
- šolskih potrebščin,
- kulture in rekreacije,
- prevoza.

Štipendije iz združenih sredstev bomo usklajevali z višino življenjskih stroškov vsako leto na novo.

11. člen
Iz združenih sredstev bomo štipendirali le učence in študente, ki delež njihovih staršev ne presega življenjskih stroškov iz prejšnjega člena.

Iz združenih sredstev bomo štipendirali učence in študente toliko časa, dokler se ne bodo ti štipendisti vključili v štipendijsko razmerje in prevzeli obveznosti začetni delati po končanem šolanju v združenem delu štipenditorja. Dotlej bomo vse štipendiste iz združenih sredstev vezali pogodbeno na vključitev v združeno delo na območju občine njihovega stalnega bivališča.

Zato, da bi omogočili izenačene materialne možnosti za šolanje mladini tudi potem, ko se povezuje z združenim delom v smislu prejšnjega odstavka, bomo zagotovili učencem in študentom, da bodo lahko uveljavljali v občini stalnega bivališča pravico do razlike iz združenih sredstev med najnižjima štipendijama iz 10. člena tega sporazuma (350 oziroma 450 točk) in izračunano višino štipendije, ki bi jim pripadala iz združenih sredstev po kriterijih tega sporazuma.

12. člen
Zato, da bodo združena sredstva res namenjena tistim, ki bi se brez štipendije ne mogli šolati, bomo štipendije, iz združenih sredstev odvzeli ali odklonili učencem in študentom, ki se na razpise štipendij v strokah, za katere se izobražujejo, ne bodo prijavili ali bodo tako štipendijo odklonili.

13. člen
Sporazumemo se, da z združenimi sredstvi v občinah gospodarijo skupne komisije, ki jih bomo oblikovali na enak način, kot zbore združenega dela skupščin družbenopolitičnih skupnosti.

Naloge, dolžnosti, pristojnosti in pravice skupnih komisij urejamo s pravili, ki so sestavni del tega sporazuma.

Štipendije organizacij združenega dela in iz skladov pri samoupravnih interesnih skupnostih

14. člen
V skladu s kadrovskimi potrebami, ki smo jih opredelili v razvojnih načrtih in v skladu s planom izobraževanja in štipendiranja kadrov bomo štipendirali učence in študente, tako, da bodo za dosežene uspehe v šoli nagrajevani in za hiter in učinkovit študij posebej nagradieni. V ta namen sprejemamo enotno lestvico točkovnih vrednosti teh štipendij, ki je takale:

za učence srednjih šol	z zadostnim uspehom	350 točk
	z dobrim uspehom	400 točk
	s prav dobrim uspehom	450 točk
	z odličnim uspehom	500 točk
za študente visokošolskih zavodov s povprečno oceno	6,0—6,5 oziroma 2,0—2,4	450 točk
	6,6—7,2 oziroma 2,5—2,9	500 točk
	7,3—7,9 oziroma 3,0—3,4	570 točk
	8,0—8,6 oziroma 3,5—3,9	650 točk
	8,7—9,3 oziroma 4,0—4,4	750 točk
	9,4—10 oziroma 4,5—5	850 točk

Štipenditorji v manj razvitih občinah lahko povečajo štipendije iz prejšnjega odstavka do 200 točk.

Študentom, ki opravijo vse obveznosti iz prejšnjega šolskega leta do decembra naslednjega šolskega leta, se štipendija poviša za 100 točk, če pa opravijo te obveznosti do septembra istega šolskega leta, pa za 250 točk. Upoštevali bomo študijski uspeh vseh let študija.

Vrednost točke iz prvega odstavka tega člena bomo določali vsako leto na novo z upoštevanjem gibanja osebnih dohodkov v SR Sloveniji in tako usklajali družbenoekonomski položaj mladine v šolah s položajem delavcev in drugih delovnih ljudi.

15. člen
Delavci na področju družbenih dejavnosti bomo štipendirali kadre za te dejavnosti po prejšnjem odstavku s tem, da bomo ta sredstva združevali v skladih pri samoupravnih interesnih skupnostih.

Če posameznih učencev in študentov, ki so se odločili za šolanje v poklicih na področju družbenih dejavnosti ne bomo mogli vključiti v štipendiranje za konkretne potrebe organizacij združenega dela v teh dejavnostih, jih bomo iz skladov pri samoupravnih interesnih skupnostih štipendirali za območja občin, kot to velja za štipendiranje iz združenih sredstev po kriterijih tega sporazuma.

16. člen
Zavezujejo se, da razen štipendij po kriterijih tega sporazuma ne bomo urejali drugih oblik materialne pomoči ali nagajevanja učencev in študentov v času šolanja.

Razpisi in štipendijska razmerja

17. člen
Štipendiranje bomo objavljali z javnimi razpisi in navedli vse pogoje, ki so pomembni za štipendijsko razmerje in kasnejše delo štipendistov ter tako omogočili, da se bodo učenci in študenti prosto odločali pri izbiri poklica in dela.

Za prijavo na razpise bomo zahtevali obrazec DZS — 1,65 »Prošnja za štipendijo«, kandidati pa bodo morali priložiti tudi vsa dokazila o materialnem položaju in učenem uspehu.

18. člen
Štipendirali bomo za čas šolanja ali študija na posameznih vzgojnoizobraževalnih zavodih v skladu z določili zakonov o trajanju šolanja ali študija in statuti vzgojnoizobraževalnih zavodov.

19. člen
Štipendijska razmerja bomo urejali s pogodbami.

V pogodbah o štipendiranju bomo uredili zlasti naslednje medsebojne obveznosti in pravice:

- obveznosti štipendista do šolanja ali študija,
- obveznosti štipendista do štipenditorja (delovna praksa, naloge s področja bodočega dela štipendista),
- določila o višini štipendije in čas, ko mora štipendist šolanje končati in začetni delati v združenem delu štipenditorja,
- obveznost povrnitve štipendije, če štipendist ne izpolni pogodbenih obveznosti, razen v primerih, ko je vzrok neizpolnitve daljša bolezen ali trajna nezmožnost za šolanje in delo,
- druga določila, ki naj prispevajo k hitremu in kvalitetnemu šolanju oziroma izhajajo iz tega sporazuma in splošnih aktov, s katerimi urejamo štipendiranje.

Vzorec pogodb o štipendiranju je priloga k temu sporazumu.

Sporazumemo se, da so štipendisti prosti pogodbenih obveznosti, če jim v 30 dneh po njihovem pismenem obvestilu, da

je šolanje v skladu s pogodbo o štipendiranju končal, ne bomo določili roka za začetek dela — pripravnitva. Ta rok ne sme biti daljši od 15 dni.

20. člen
V pogodbah o štipendiranju iz združenih sredstev bomo uredili smiselno enake medsebojne obveznosti in pravice, kot v pogodbah iz prejšnjega člena.

Štipendisti iz združenih sredstev v posamezni občini s pogodbo prevzamejo obveznost, da se bodo po končanem šolanju vključili v združeno delo na območju iste občine, vendar bo ta obveznost prenehala, ko se bodo ti štipendisti povezali v skladu z določili 11. člena drugega odstavka tega sporazuma.

21. člen
Za štipendiranje iz skladov pri samoupravnih interesnih skupnostih bomo uporabljali smiselno enaka določila, kot v 17. in 18. členu tega sporazuma.

Javnost in evidenca podatkov

22. člen
Zavezujejo se, da bomo posredovali kadrovskim službam občin, kjer ima naša temeljna organizacija združenega dela svoj sedež, naslednje podatke:

- splošne akte, s katerimi urejamo štipendiranje,
- razpise štipendij,
- pregled razpoložljivih štipendij za posamezno šolsko leto, ki naj bo objavljen vsako leto najkasneje do 30. aprila,
- rezultate razpisov in pregled neizpolnjenih potreb,
- druge podatke, ki se nanašajo na štipendiranje in so v skupnem interesu (zlasti podatke za statistična raziskovanja).

Vsi podatki v zvezi s štipendiranjem so javni in vselej na razpolago organom delavskega nadzora in organom upravljanja.

Sankcije

23. člen
Zavezujejo se, da drug drugemu ne bomo prevzemali štipendistov, razen če se bomo dogovorili za sporazumen prenos. Spoštovali bomo svobodno odločanje mladih pri povezovanju s štipenditorji in pri odločanju za delo.

24. člen
Če bi kdorkoli od udeležencev sporazumevanja ali podpisnic tega sporazuma kršil njegova določila, bomo uveljavljali posebno moralno in materialno odgovornost.

V ta namen bodo v vsaki občini delovala stalna razsodišča, ki so pristojna glede na sedež kršilca sporazuma.

Razsodišča bodo za kršitve tega sporazuma izrekala javni opomin in druge sankcije iz družbenih dogovorov o kadrovski politiki. Za hujše kršitve samoupravnega sporazuma bodo razsodišča izrekala tudi materialne sankcije, tako da bo podpisnica, ki je sporazum kršila, morala prispevati iz sredstev skupne porabe v združena sredstva v občini do 50.000 dinarjev, odgovorna oseba pa iz svojega osebnega dohodka do 5.000 dinarjev.

Pobudo za ugotavljanje kršitve sporazuma ima vsak udeleženec sporazuma in podpisniki družbenega dogovora o oblikovanju in izvajanju štipendijske politike v SR Sloveniji.

Odločitve razsodišč bomo sprejeli kot dokončne in jih bomo izvršili v rokih, ki jih bodo določila razsodišča.

Delo razsodišča bomo uredili s pravili, ki jih bomo sprejeli na prvi seji skupne komisije podpisnic tega sporazuma na ravni republike.

III. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

25. člen
Vrednost točke iz 11. člena tega sporazuma znaša v tem letu 1 dinar.

Mesečni življenjski stroški učencev in študentov znašajo 900 oziroma 1.200 dinarjev in so za 200 dinarjev nižji za tiste, ki se vozijo na relacijah do 20 kilometrov oziroma 300 dinarjev nižji za tiste, ki se šolajo v kraju stalnega bivališča.

26. člen
Za občane, ki z osebnim delom in lastnimi sredstvi opravljajo gospodarsko in negospodarsko dejavnost in pristopijo k temu sporazumu, se smiselno uporabljajo določila tega sporazuma, ki urejajo štipendiranje organizacij združenega dela.

Štipenditorji iz prejšnjega odstavka, ki se jim ugotavlja dohodek iz teh dejavnosti, združujejo sredstva v smislu 7. člena tega sporazuma.

27. člen
Štipendisti, ki imajo stalno bivališče v drugih republikah, kjer ta sporazum ne velja, uveljavljajo pravice iz tretjega odstavka 11. člena tega sporazuma v občini sedeža štipenditorja.

28. člen
Sporazumemo se, da vodijo evidenco podpisnic tega sporazuma skupščine občin, v katerih imajo naše temeljne organizacije združenega dela svoj sedež in jih obenem pooblašamo za sklic prve seje skupne komisije podpisnic tega sporazuma v občini.

29. člen
Izvajanje tega sporazuma spremljajo skupne komisije. Za tolmačenje tega sporazuma je pristojna skupna komisija na ravni republike.

30. člen
Svoje samoupravne akte, s katerimi urejamo štipendiranje, bomo uskladili s tem sporazumom v 30 dneh po njegovem sprejemu.

31. člen
Ta sporazum se lahko spremeni po postopku, ki velja za njegov sprejem.

Pobudo za spremembo sporazuma da vsaka skupna komisija podpisnic v občini ali podpisnici družbenega dogovora o oblikovanju in izvajanju štipendijske politike v SR Sloveniji.

32. člen
Pooblašeni organi, ki bodo v našem imenu sklenili ta sporazum, bodo to storili s pismeno izjavo.

33. člen
Ta sporazum je v občini sklenjen, ko podajo izjavo iz prejšnjega člena pooblašeni organi dveh tretjin delavcev in drugih delovnih ljudi v občini. Delavci in drugi delovni ljudje, ki bodo k sporazumu pristopili po njegovi sklenitvi, sprejmejo obveznosti in pravice iz tega sporazuma z dnem sklenitve.

Dan, ko je sporazum sklenjen, objavi občinski odbor za spremljanje izvajanja družbenega dogovora o oblikovanju in izvajanju štipendijske politike v SR Sloveniji.

34. člen
Ta sporazum se objavi v uradnih glasilih občin v SR Sloveniji.

rap
mel
teri
zdr
pon
tist
mij
lažj
ana

Z
pod
nji
O
ku)
obr
obr
četl
nav
ki :
tak
mit
neb
Pri
v sr
nica
pov
ta r
votl
kost

P
okru
za t
mec
pari
tudi
se
čem
votl
z z
ma
mir
nost
čelo
nast
nost
nji
larn
nega
stra
nan
skic
om G

ločuj
Infr
rijo
stan
larn
nosr
hrus
hrus
tvor
late
nosr
nost
in z

Za
prec
cija
arte
arte
stor
Ven
take
njeg
nim
vser
Infe
aku
mar
aku

P
da
točl
žiln
70—
haj
ana
točl
leže
živč

P
poti
razv
zun
z bi
roba

Ir
od
trig
poti
Z
var
fizi
nost
glav
tri
nosr
tirn
črno
mer

Z
po
na
kril
bogi
rudi
nim

P
nan
Zgo
hru
hru
6, k
nju

Nazoterapija - zdravljenje s pomočjo bolnikovega nosu

Nazoterapija je sestavljena dveh besed t. j. nasus — nos in terapia — zdravljenje. Pri nazoterapiji se poslužujemo dveh zdravilnih metod t. j. neuralne terapije in posebne vrste akupunkture. Neuralna terapija in akupunktura sta dve izredno pomembni in uspešni metodi zdravljenja različnih bolezni s pomočjo nosu. Za neuralno terapijo je pomemben notranji nos, medtem, ko za akupunkturo zunanji. Za tistega, ki se ukvarja z nazoterapijo je pomembno, da obvlada anatomijo nosu in topografijo akupunkturnih točk. Iz prakse se ve, da je lažje zdraviti bolezen na zunanjem nosu kot notranjem zaradi lažjega anatomskega dostopa.

ZUNANJI NOS

Za nas je pomembno celotno področje nosu t. j. zunanji in notranji nos.

Osnova za nos pri fetusu (zarodku) area triangularis se pri razvoju obraza nekoliko dvigne od ravne obraza. Nosne odprtine, ki so v začetku odprte navzpred se premestita navzdol. Ektodermalna membrana, ki zapira dno dihalne jamice počasi tako, da pride do komunikacije s primitivno ustno votlino. Z razvojem nebnega loka nastane ustna votlina. Pri tem se lateralna stran izboči v smislu bodočih nosnih škol. Sluznica nosne votline pa se vrača na površino kostnega skeleta nosu. Na ta način nastane vzporedni nosni votlini in pneumatizacija sosednjih kosti.

Pri štiri tedne starem plodu, ki je okrog 3,5–4 cm dolga, nastane plošča za bodoči nos, nato pa čelna oziroma medialna nosna nastavka. To sta parni vdolbini, ki jih imenujemo tudi dihalna polja. Iz dihalnih polj se poglobita parni votlinici, pri čemer se razvije leva in desna nosna votlina. Dihalni polji sta v povezavi z zadebeljenim ektodermom oziroma mezodermom, iz katerega se formira parni medialni in lateralni nosni nastavek. Zgornji del tvori čelo. Iz parnega medialnega nosnega nastavka nastane nosni hrbet, vrh nosu in sprednji del septuma. Spodnji parni del pa tvori parna globularna nastavka. Od lateralnega nosnega nastavka pa se razvije lateralna stran nosu in lica. Formiranje zunanjega nosu in lica je razvidno iz skice.

Glede anatomske razporeditve ločimo zunanji in notranji nos. Infrastrukturo zunanjega nosu tvorijo lične kosti in hrustanec. Hrustančno podlago nosu daje triangularni hrustanec, ki je del primitivne nosne obloge in parnega arearnega hrustanca. Alarni (nosnični) del hrustanca ima medialni krak, ki tvori bazi del nosnega pretila in lateralni krak, ki daje čvrsto podlago nosnemu vrhu. Koža zunanjega nosu je individualno različno debela in za bolečine različno občutljiva.

Za akupunkturista je pomembna predvsem vaskularizacija in inervacija zunanjega nosu. Nos dobiva arterijsko kri po notranji in zunanji arteriji karotis, ki med seboj anastomozirata kot je razvidno iz skice. Venozne žile so paralelne in prav tako anastomozirata. Vene zunanjega nosu komunicirajo s sagitalnim sinusom mening. To je predvsem važno pri širjenju infekcije. Infekcijo povzročimo lahko tudi z akupunkturnimi iglami, če je pomanjkljiva dezinfekcija nosu in akupunkturnega materiala.

Pri akupunkturi se je ugotovilo, da so na splošno akupunkturne točke večji del tam, kjer so številne žilne anastomoze in živčevje. Okrog 70–80 akupunkturnih točk se nahaja na teritoriju arterio-venoznih anastomoz. To so anastomozne točke. Isto velja za tiste točke, ki leže nad perifernim živčevjem. To so živčne točke.

Poleg krvnih poti so še limfatična pota, ki so na zunanjem nosu močno razvita. Limfatične žile v koži zunanjega nosu so v tesni povezavi z bukalnimi bezgavkami sprednjega roba masetra (žvekalne mišice).

Inervacija zunanjega nosu poteka od I. in II. veje trivejnega živca (n. trigeminus). To so senzibilne živčne poti.

Zunanji nos kot predstopnja — varovalec nosne votline ima poleg fiziološke funkcije še estetsko vrednost. Zunanji vidni del nosu je okras glave. V glavnem ločimo pri ljudeh tri antropološke tipe zunanjega nosu, t. j. leptorini, mezorini in platorini nosi. Belci imamo leptorini, črnici platorini in rdečkožci ter rumena rasa mezorini nosi.

Zunanji nos je prekrit s kožo, ki je po celi dolžini nosu premečna razen na nosnih krilih. V predelu nosnih kril je koža najdebelejša in najbolj bogata na lojnicah. Pod kožo so rudimentirane nosne mišice, ki pa nimajo posebne praktične vrednosti.

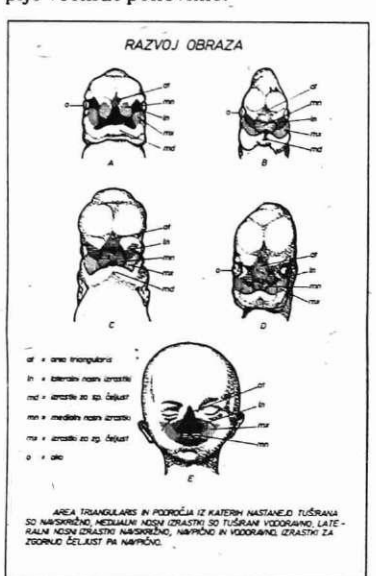
Pomembna pri akupunkturi zunanjskega nosu je infrastruktura nosu. Zgornji del je koščen, spodnji pa iz hrustanca. Na meji med kostjo in hrustancem je akupunkturna točka 6, kamor zabodemo iglo pri zdravljenju alkoholizma.

AKUPUNKTURA

Za zunanji nos je ugotovljeno, da ima tri namišljene meridiane (črte), od katerih ima vsak določeno število akupunkturnih točk kot je razvidno iz skice.

Prvi meridian ima 6 točk, drugi 9 in tretji 6 točk. To so pomembne akupunkturne točke v katere zabodemo zdravilne igle. Tako imamo na zunanjem nosu dve parni in ene neparno črto. Rezultati zdravljenja so izredno dobri, poceni in učinkoviti. Danes s pomočjo nosu moremo zdraviti celo alkoholike in tiste uživalce mamil, kjer so že izraženi znaki zastrupitve.

Alkoholike zdravimo tako, da jim najprej ugotovimo s pomočjo posebne detektorja (glej sliko) pet akupunkturnih točk. Nato dezinficiramo površino nosu in zabodemo prvo iglo v točko 5, na meji med kostjo in hrustancem. Ta osnovna točka je jetrna akupunkturna točka, nato pa si izberemo v vodoravni črti še na vsaki strani po eno točko. Dve preostali točki pa poiščemo na meji med kožo in nosno sluznico. Lega zabodenih točk je razvidna iz skice. Akupunkturne igle pustimo v nosu ca 20 minut nato izvlečemo igle in očistimo z alkoholom. Terapijo večkrat ponovimo.

NOTRANJI NOS

Nos kot celota je pravo čudo glede na proučevanje in zdravljenje raznih bolezni. Predvsem obnosne votline so prava motilna polja, ki imajo to slabo lastnost, da so glede terapije in diagnoze težko dostopna. Zelo pomembne so nosne školke, tako npr. moremo z drobno injekcijsko iglo prizadeti trojevi živci (n. trigeminus), če infiltriramo neko snov v submukozo spodnje in srednje nosne školke. Vegetativna nitja trigeminusa so v povezavi z Medulo oblongato, to pa pomeni, da v važni predeli za srce, dihanje in krvni obtok. Zgornji del vegetativnega živčnega nitja pa je v povezavi z medmožgani, kar predstavlja dogajanja v naši zavesti.

Notranji nos se je v razvojni dobi bodočega človeka razvijal skupno z ustno votlino. Nosne jamice, ki so nastale na zasnovi čela (glej skico), so se medsebojno spojile s primarno ustno votlino, s pomočjo dveh odprtini t. j. primitivnih hoan. Iz tkiva med primitivnimi hoanama se je razvil primitivni nebn lok. Ob koncu drugega embrionalnega razvoja so iz lateralnih strani primarne ustne votline nastali nastavki za nebn lok. S spojitvijo nebnih nastavkov in nosnega pretila sta nastali ločeno nosna in ustna votlina. Nosni pretin in lateralne stene nosne votline naglo rastejo v višino tako, da se nosna votlina potegne in zoži. Takšno nosno votlino prekrije ektodermalni epitel in periferno od epitela mezenhim, iz katerega nastane skelet nosu.

V začetku je nosna votlina gladka nato pa se pojavijo tri vzboklinice bodoče nosne školke.

Nosni sinusi pa nastanejo ob koncu plodovega življenja ter po rojstvu dojenčka. Nosni sinusi — preje paranozalnimi sinusi so glede na obolenja izrednega pomena in jih obravnavamo pri patologiji bolezni.

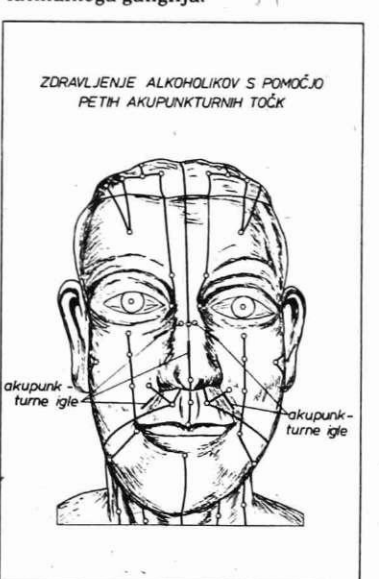
Pri notranjem nosu je izrednega pomena sluznica. Nosno sluznico moremo glede funkcionalnosti razdeliti na dva dela t. j. respiratorno in

vohalno. Izpod nosne sluznice so bogate venozne mreže. Analogno je grajena sluznica sinusov, vendar je znatno tanjša od nosne sluznice.

Vaskularizacijo nosne votline dobiva kri iz različnega ožila npr. maksilarne arterije, očesne arterije in pterigopalatina. Arterija pterigopalatina je izredno pomembna, ker tvori številne anastomoze z etmoidnimi arterijami ter obrazne arterije v področju, ki ga imenujemo Kisselbahovo mesto. To je mesto v notranjem nosu, ki ob vsaki najmanjši poškodbi krvavi.

Venozno kri zbira obrazna vena, zgornja očesna vena in še dva pleksusa.

Inervacijo notranjega nosu sestavljajo: I. in II. veja trigeminusa. Sluznica nosu ima še svojo avtonomno inervacijo preko pterigopalatalnega ganglija.

NEURALNA TERAPIJA

Desna obnosna votlina je odgovorna za alergična obolenja zunanje kože, obolenja ščitnice in bolečine, ki poteka od prsnice do hrbtenice. Leva obnosna votlina pa je dovzetna bolj za alergična obolenja sluznic (bronhialna astma, nahod) ter vnetja sluznic (meningitis, peritonitis, orhitis in glauhom). Poleg omenjenega pa še za tvorbo varic na levi spodnji okončini. Čelna votlina — frontalni sinusi pa povzročajo glavobole in vnetje sečnega mehurja.

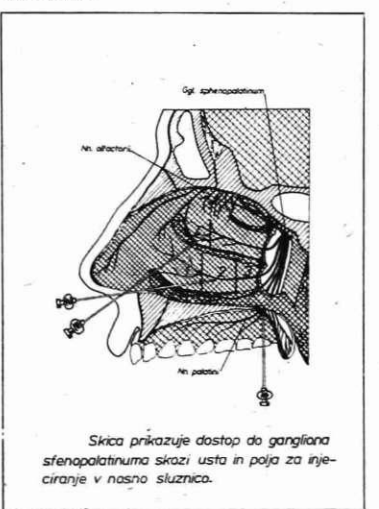
Mnogo se razpravlja o refleksnih conah nosu, s katerimi je možno proučevati različna obolenja. Refleksne cone: gre za štiri polja nosne sluznice, ki odgovarjajo naslednjim organom:

1. Cona: Urogenitalno področje — sprednja tretjina spodnje nosne školke, ki odgovarja: maternici, jajčnikom, sečevodu in analno-mehurnemu sfinktru.

2. Cona: Cona solarnega pleksusa — sprednji del spodnje nosne školke, ki ima svoje vplivno področje na želodec, jetra, žolčnik in črevesje.

3. Cona: Cervikalna cona — zadnja tretjina spodnje nosne školke, ki odgovarja cervikalnemu sindromu, slabosti, stanju strahu, šumenju v ušesih in migreni.

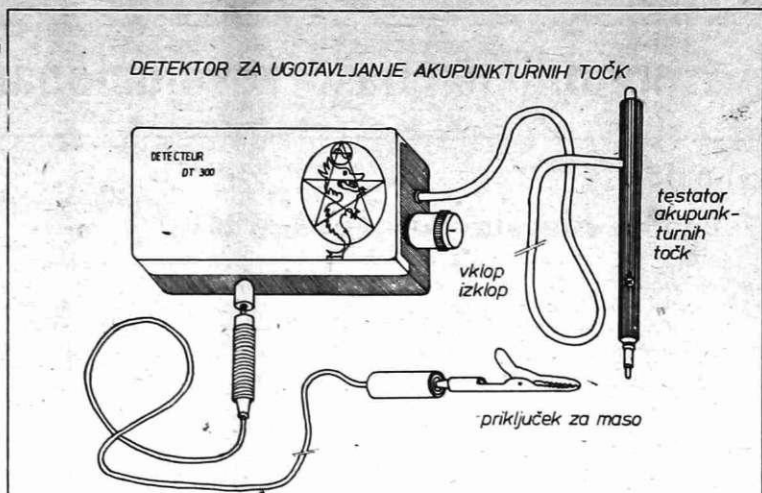
4. Cona: Pljučna cona — spodnji del srednje nosne školke za terapijo bronhialne astme in pljučnega emfizema.

BOLENJA NOSU

Če služi nos kot objekt za zdravljenje bolezni, je nujno zdraviti tudi nos, če oboli. Pri obolenju nosu se poslužujemo splošne akupunkture in neuralne terapije kot je to razvidno iz naslednjih primerov.

Zanimivo je omeniti to, da ima nos svoj center na II. prstu leve noge kot je to razvidno iz skice. Centra za nos se redko poslužujemo. Namesto njega uporabljamo številne akupunkturne točke različnih meridi-

anov, ki potekajo po površini človekovega telesa.

Primeri nosnih obolenj:

1. Kronični nahod

Akupunkturne točke	meridian
20	guverner
20	žolčnik
16	guverner
23	guverner
19	vin trang
19	debelo črevo
4	debelo črevo

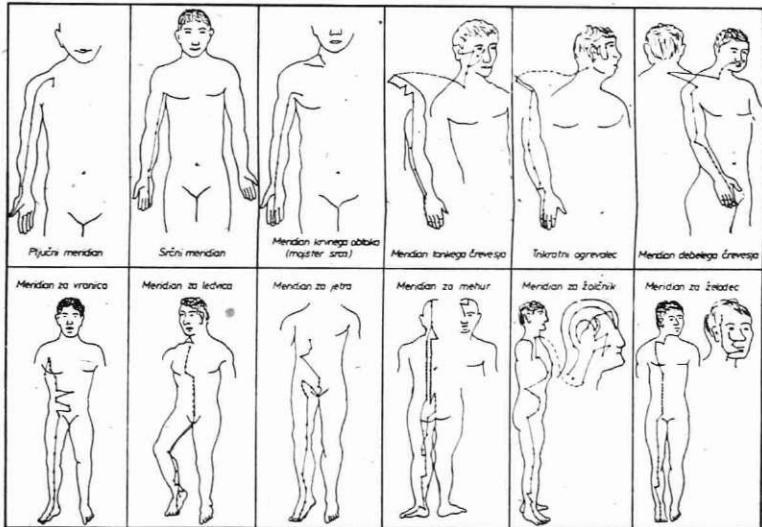
2. Furunkel nosu

Akupunkturne točke	meridian
20	debelo črevo
19	debelo črevo
7	srce

V primeru, da je poleg čira še visoka vročina, vzamemo dodatno še dve akupunkturni točki, to sta 14-guverner in 1-debelo črevo.

3. Vnetje obnosne votline

Akupunkturne točke	meridian
1	pljuča
20	debelo črevo
7	mehur
14	mehur
7	želodec

4. Krvavitve iz nosu

Akupunkturne točke	meridian
16	guverner
20	guverner

4	debelo črevo
2	debelo črevo
3	debelo črevo
54	mehur
62	mehur
60	želodec
45	želodec
23	guverner

5. Huda poškodba nosu (iztok možganske tekočine)

Akupunkturne točke	meridian
3	mehur
4	mehur

6. Izguba okusa in vonja

Akupunkturne točke	meridian
4	želodec
44	želodec
4	debelo črevo
11	debelo črevo
23	guverner

Čas za akupunkturo znaša 5, 10, 15 ali 20 minut z različnimi akupunkturnimi iglami.

Pri hudi krvavitvi iz nosu pa se poslužujemo neuralne terapije tako, da zabodemo injekcijsko iglo v področje »želodčne jame« in vbrizgamo Impletol kot je razvidno iz skice. Obstaja še nešteto metod zdrav-

ljenja bolezni nosu in njegove okolice, vendar to pride v poštev le na klinikah. Za splošnega akupunkturista pa zadostujejo prejšnji primeri.

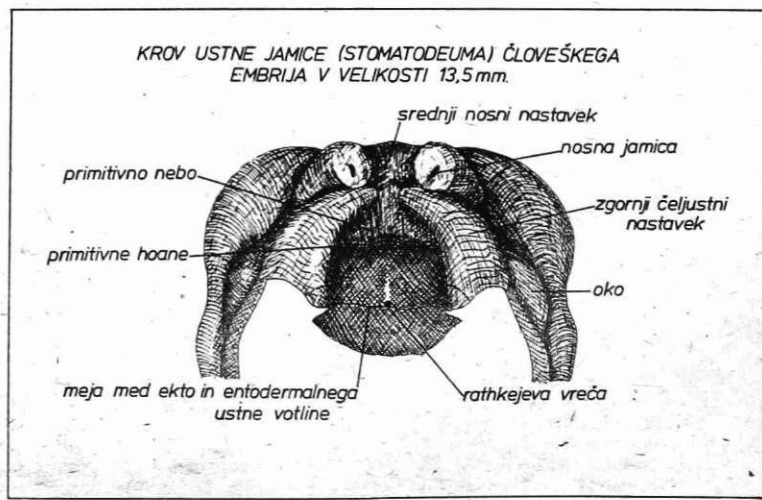
ZAKLJUČEK

Kot je razvidno iz opisa nosu, je ta izrednega pomena pri zdravljenju številnih bolezni. Zunanji nos je terapevtsko zelo dostopen, medtem ko notranji nos težje. Obe področji sta izredno zanimivi zaradi številnih možnosti odkrivanja bolezni in zdravljenja. Že sama skica »Akupunkturne točke nosu«, govorno priča o številnih možnih posegih na glavi, okončinah in organih.

Predvsem razveseljivo pa je, da se lahko s pomočjo zunanjega nosu zdravi alkoholizem, motnje po uživanju mamil in celo odvajanje od kajena.

Ob koncu pa še majhno upanje v bodočnost, da bomo tudi pri nas začeli z nazoterapijo. Kdor živi od upanja ima tudi nekaj od tega.

Dr. med. Aleksander Rjazancev

Spomini na našo revolucionarno preteklost

Ivan Jan

4

Napad na Jugoslavijo v aprilu 1941

Ti tedni so — tudi po njihovem — neugodno vplivali na izid »Blitzkriega« v Rusiji, kakor je ugotovil tudi znani nemški general Guderian. Kakorkoli že, z zanesljivostjo

lahko trdimo, da so bili jugoslovanski maršni in aprilski dogodki v letu 1941 odločilnega pomena ne le za nas, temveč v nemajhni meri tudi za dogajanja v mednarodnem merilu.

KONEC

Iz drobnih kamenčkov...

Delal sem v jeseniški železarni, kamor sem se med številnimi drugimi vozil z vlakom.

Mostovi pa so bili v aprilu 1941. porušeni in dnevi polni nerazpoloženja. Toda kmalu smo se spet našli v tovarni. Sicer nič kaj pripravljeni delati za okupatorje, ki so jim stregli razni Wagnerji, Webri, Lukanci ali Sinkovci. Precejšen del delavstva Nemcev sicer ni gledal preveč postrani, računajoč na njihovo kulturo, delavnost in natančnost, a je pozneje svoje mnenje temeljito spremenilo.

Med nami so se spletle nevidne niti.

Iz tovarne so kmalu začeli zginjati drug za drugim. Najprej člani Partije, ki so jih po kdo ve kakšnih spisih Nemci že začeli iskati. Tedaj je bil šele junij, ko je bilo še vse neznan, nekam tajinstveno in zaradi tega skoraj romantično. Prav zato so bile velike skrivnosti, če je kdo vedel, kam je zginil Polde Stražišar, kam Tonček Talar ali Remarjev Andrej, s katerim smo delali skupaj.

»Le kam bo to pripeljal?« je skrbelo ljudi, ki so videli, kako močni so Nemci.

Prvi »goštarji«, ki so proti njim predstavljali le peščico skoraj neoboroženih ljudi pa so širili glasove: »Saj Nemci niso tako močni, kot je videti!«

In ko so ti napadli Sovjetsko zvezo, smo na Poljanah nad Jesenicami že zvedeli:

»Zdaj so se lotili pravega! Zdaj se je začel njihov konec!«

Medtem smo po vaseh in v tovarni že raznašali redke »Slovenske poročevalce«, na katerih je pisalo: KO PREČITAŠ, DAJ NAPREJ!

Tisti, ki je to bral, je tedaj dobil občutek, da je neke trdna roka, ki je krepko poprijela usodo v premišljene roke. In to tedaj, ko je bila v deželi močna Hitlerjeva soldateska, pred katero je klečala že vsa Evropa!

V kotlarni, kjer sem delal, so bili tudi Janez Mlakar, Tone Talar, Franc Benigar, in v sosednji mehanični Matija Verdnik ter varilci Ferdo Koren, Stane Sekardi in njuni tovaršiji, sami revolucionarji.

Nekoga junjskega dne sem proti Poljanam potiskal kolo. S Talarjem

sua bila zmenjena za sestanek. Na ramah sem nosil poln nahrbtnik različnih kosčkov sira, mesa, salame, masla, kruha, klobas in tudi kakšna cigareta je bila vmes. Bilo je, kot bi za številne delavce nosil malico. Tedaj so za partizane dajali zgolj delavci, ki so si za to morali odtrgati od ust. Toda, tega niso bili krivi kmetje, temveč mladost gibanja, čuvanje teh skrivnosti in ves dotakratni razvoj. Sicer pa je bil to šele junij 1941, ko po gozdovih še ni pokalo.

Sem in tja me je srečal tudi kak Nemec! Da bi bilo vse prav, sem ga celo pozdravil, kar je bilo vsakemu všeč. Že na obrazu se jim je videlo, da je zanje vojne konec, da so tu in da bodo tu pri nas tudi ostali. Dotlej še ni bilo kdo ve kakšnih razlogov, da bi se ob srečanju z njimi človek vznemirjal, četudi sem na ramah imel napet nahrbtnik, četudi s' bila že od srede maja oče in brat zaprti v Begunjah. Precej daleč od doma me ti tuji uniformiranci vendar niso mogli poznati! Sicer pa sem bil še tako mlad, da se močnim Nemcem ni zdelo vredno zaustavljati. Mogočna vojska, ki je pred meseci pridrla na tankih in oklopnih avtomobilih, naj bi se zdaj bala takih mladeničev?

Prav zato sem se delal korajžnega. Hodil sem, kot da mi Nemci res nič ne morejo. Toda, če bi me kdo vsaj malo zasledoval in me pretipal, bi bila brž skupaj. Dejansko tedaj korajža še ni bila kdo ve kako potrebna. Sicer sem se s tem dejansko spuščal v veliko nevarnost, a tega se nisem zavedal. Celotelo imenitno se mi je zdelo, da imam zveze z ljudmi, ki so trdili, da bo Nemcev kmalu konec, da sem se sestajal s tistimi, ki so se tem mogočnejšem začetku upirali! Zato sem bil ponosen na to, da sem tem ljudem prinašal hrano tudi jaz, sem in tja pa tudi kak naboj ali bombo! Zato mi okupacija še ni bila tako resnično resna, kakor je dejansko bila. Poleg tega je bilo to komaj nekaj dni po napadu Nemcev na Sovjetsko zvezo, kar smo malo manj kot težko čakali.

To sem razmišljal tedaj. In prav zato tiste dni strahu nismo poznali. DOTLEJ GA NAMREČ NITI NISMO IMELI PRILOŽNOST SPO-

ZNATI! Vse je bilo še neznano! In prav zato sem tovariše, ki so to pot v NEZNANO že napravili, občudoval z vsem mladostnim žarom!

Trava ob cesti je bila že kar velika. Izza nekega grma tedaj zaslišim sikanje in glas:

»Kaj se oziraš! Sem pogledj! Sem!« Iz trave je molela črna Talarjeva glava. Pozdravila sva se, kot bi se ne videla že nekaj let.

Kolo sem skril v grmovje in začela sva se vzpenjati navzgor. Za drugim grmom se je pokazal drugi obraz: bradati Remarjev Andrej. Le še kak streljaj stran so bili še trije. Znan mi je bil le Polde Stražišar. Ta je imel glavno besedo. Vsi ti obrazi so bili starejši od mojega in dosti resnejši. Polde je začel govoriti... govoriti o tem, da je upor stvar vseh ljudi, da jih je treba k temu pritegovati, da se moramo pripravljati na prevzem oblasti, na »dani moment«, kakor se je rad izražal.

Vse te besede, vse te napovedi, vse to je bilo nekaj, kar je bilo vredno poslušati, prelepo poslušati! Vse, kar je povedal, smo radi verjeli. Saj potemtako ta vojna ne bo tako dolga! Nemara bo res treba kmalu prevzeti oblast. Saj to je imenitno! Kaj bi se torej trpili bolj kot je bilo treba!

Tudi Talar in Prešeren, ki sta v mojih očeh veljala za človeka, ki vesta več kot je napisano v knjigah, sta pazljivo sledila Poldetovim besedam. Polde je bil že član vojnega komiteja za jeseniško okrožje, kar pa tedaj nismo vedeli.

In potem je končal: »Zdaj je predvsem važno zbiranje ljudi, orožja in vsakega naboja. Vsaka, še tako slaba puška bo prišla prav!«

Kar pa se prehrane tiče, stopite tudi h kmetom. Predvsem k njim. Tako se bodo vključevali tudi oni!« Nebo nad nami ni bilo več tako črno, misel na »dani moment« nas je dvigala visoko in tudi približevanje h kmetom ni bilo videti pretežno. Če je tako rekel Polde, je že vedel, da je to važno in mogoče.

Toda reči je eno, storiti drugo! Sto pomislekov se mi je podilo po glavi. Ali bodo prišli? Tveganje je vse skupaj! Nemara pa jim delamo krivico? V Zasipu bi si upal stopiti pred dva, tri. Tudi v domači vasi bi potrkal kam, v sosednji tudi in v Gorjah tudi! Fant, korajžo in zaupanje!

Tedaj so nam priskočili v pomoč Nemci sami. Ljudem so merili glave, popisovali vse natanko in nas prigajali v nekatere organizacije. Potem so segli predvsem po izobraženstvu! Po zdravstvenih, po naših priljubljenih učiteljih! Po uglednih družinah in celo po duhovščini! Lotili so se tudi ljudi, ki s komunizmom niso imeli nič skupnega! Zdaj je bilo važno biti IN OSTATI SLO- VENEČ!

— Nič ne pomaga! je strastno nadaljeval, čeprav že ni več verjel. Ali naj se do konca potikam po temi in odmiram? Roke imam samo še za tipanje ali za pod glavo. Slišim in vidim samo one. Zan, zavozili smo ga! S farji ga zmerom zavozili.

— Frenk! je šel Debevc z roko proti njemu.

— Ne, ne, Zan! Časa imam več kot ti in sem razmislil. To so sebični in malenkostni ljudje. Jaz jih vidim šele zdaj od blizu, ko sem od njih dve leti stran. Sli smo se, Zan, bog vedi kaj. Kajpak si zdaj veseli, da nismo vstopili v OF. Takrat bi jim bili ustregli, zdaj pa bi jih grdo vezali, Zan! Samo pomisli, da se je škof dal internirati! To bi se pogledala partija in škof po vojni, oba zmagovalca! Ampak naši farji, vajeni oblasti in požrešnosti nanjo, niso bili zmožni videti v tistih hudih časih drugega kot svojo... Kri, ki so jo pretakali rdeči, jim je bila prekleto malo mar. Ampak politik, Zan, ne fajmošter, ta se bo zavzel tudi za martinčkovo, čeprav je mrzla.

Če bi bilo tako, kot zdaj jaz vidim vso stvar, bi ti gospodje tovariši hočeš nočeš morali deliti z nami parcelo. Preveč naglas najbrž ne bi šlo, držalo bi pa na tihem.

In zato je prav, Zan, prav, da nas postrele. Drugega tako ne zaslužimo! Jaz bi se še vrnil iz jame in se poscal po grobu. A to bi bilo že preveč lepo za slovo.

— Frenk! ga je ustavljal brat. Zdaj se ne da drugega...

— Vem, Zan, vem! je potihnil in si potegnil iz las reso. K Svetemu Pavlu do zime. Čez zimo v otavo. Na pomlad pa spet v kak hram. In s polnim nosom in očmi in dušo žalosti po zemlji, ki me kliče in ki je nimam niti za v dlan. Niti...

Nos mu je drhtel. Debevc se je sklonil k majoliki, da bi ne gledal, kako se mu viha ustnica, in si natočil čez rob.

— Pij! je ponujal bratu.

— Kaj bodo po zidanicah šli? je prijel brat in zbegano gledal. — Lani niso. Letos je pa vse mogoče. Oddaš svoje kile, pa pridejo še enkrat in pregledajo vsak kot, ali res nimaš. Mar jim je seme, mar si jim ti! Jaz imam nekaj zakopanega. Revez tisti, ki jim verjame!

Saj poznaš Grabnarco? Veš, da je bilo v hiši mleko, če je povsod drugje pela prežganka. Eno kravo jim je ona prignala, po dve so pa sami prišli. Pa tako, eno ta teden, eno drugi teden.

K Mariji pomagaj je vpila, pa so samo rekli, daj sem, stara. Saj si zmešala! Kaj ne bom, jim je rekla, kaj naj pa materi dam. Zizi jim daj, ji je rekel tisti Anzeljcevi, ki je bil v stari in gnili zmerom v arestu.

— Jaz, sem ji rekel, jaz bi ga ubil.

— Arduš!

— Ja, ti ne veš, kaj je zunaj! Ti bi znorel!

PAVLE ZIDAR

8

SVETI PAVEL

Potlej je šla pa k ciganki in kaj vem, kako sta s ciganko zabarantali. Ciganka ji je dala karto in zdaj hodi za mater v mlekarno po tisti usrani četrta.

— To so pa mehovski časi in Mehovčani! je rekel Frenk, zarisal z nohtom po sodu.

— Hudiča Mehovčani! ga je ves nakremžen gledal Debevc. Domačini so tako podivjali. Tiste barabe, ki so jim roke k riti prirasle. Ja, saj je tisti Anzeljcevi prišel tudi po mojega serca. Pa se je lepo obnašal. Lepo! je zatresel z glasom. Madona!

Ga daš, Zan? je gledal milo kot breja ženska. Dam, sem rekel. Konja sem že dal, zdaj pa vola, po prama in Ajda mi pa ne hodi. Tisto pa ne, stric, me je gledal in prosil še za vrv. Pa naj bo še vrv, sem mu rekel, samo da se ne boš obesil nanjo.

Pogledal me je, strahopetec, in vem, da bo še prišel.

Samo, Frenk, je lovil zrak in blebel, nabijem ga na vrata, mater mu sveto! Z gnojimi...

— Nikar, Zan! se je zbal brat.

— Kaj? je spremenjeno in izzivajoče metal iz sebe svoj gnev. Kot ti za svoje, sem jaz za te dal nekaj skozi. Samo pride naj po konja!

Sedela sta vsak na svojem odžagancu in poplakovala vsak svojo bol. Obema je visela tam notri, težka in trda, ko da se je prekadila od dima, žalosti in tesnobe, ki ju je dušila, in od časa, ki sta ga gledala in ki je bil tako kalen, ko da sta prišla iz goste pare. Stala sta na bregovih svojega sveta, na čistem kosu zemlje, kjer po njunem, razen njih dveh, ne bi smelo biti nikogar.

Pijača, hladna in dišeča po sodu, ju je raztapljala. Topilo se jima je tisto trdo in topo znotraj in kmalu je zazijal tam suh prostor.

Skozi lino v zidu pa je lil pramen svetlobe. V njem se je zlatil prah. Jadrjal je v medu luči, ves živ in pijan, ko pa je zdrnil onkraj, v temo, si že zagledal na tisoče drugih prašnikov, ki so vreli drug mimo drugega in se čez mejo teme zarivali v slepečo in dišečo luč. In potem so padali vznak, na obraz, zanašalo jih je od čudne, nerazumljive radosti.

Debevc si je razvezal čevlje. Usnjene vezalke so se kar razlezle, vse zdrsane in mastne. Odvil si je noge, zavite v bele platnene krpe, rdeče in sparjene noge; prsti so ležali drug čez drugega kot populjeni žebli.

— Zan! ga je gledal brat. Počakal je, da si je razmehčal noge. Zan! Polde pa Anica naj pa le včasih prideta gor.

IZIDOR TROJAR

5 AFRIKA OKOLI KILIMANDŽARA

V mestu Nakuru še obiščemo tržnico in nakupimo banane po en šiling za kilogram. Hočem fotografirati ljudi na tržnici, pa ugotovim, da se ne slikajo radi. To nas bi lahko drago stalo, ker smo hoteli slikati njihove plese pred tržnico. Imeli so pripravljene, v rokah celo kamne. S hitro vožnjo smo odpeljali iz mesta, ki nam je ob prihodu zaželelo dobrodošlico.

Ustavili smo se tudi ob jezeru Naivasha, kjer je rezervat za pelikane. V lični loži, katere lastnik je Indijec, smo imeli pripravljeno kosilo. V jezeru je kopanje nevarno zaradi amebe, zato imajo pred ložo prekrasen plavalni bazen. Ameba povzroča namreč tropsko grižo, nalezljivo bolezen tropskih krajev. Ameba živi v debelem črevesju in povzroča čire. Prenaša se z dotikom, hrano, vodo in muhami. Znaki so bolečine v trebuhu, včasih driske, ki se menjajo z zaprtjem. Bolezen je čisto kronična in traja več let. Komplikacije so vnetja jeter in drugih organov, v katere pride ameba po krvi.

Po počitku in osvežitvi smo se odpeljali na nasade kave in čaja. Ob poti smo kupili še kožare, podstavke in sisala in druge izdelke, ki jih ponujajo žene in otroci Kikujev. Sisal je vrsta agave, ki raste tudi pri nas v Dalmaciji. V Keniji jo gojijo na plantažah. Njene bodikove široke in dolge sabljaste liste trgajo, natovarjajo in prevažajo v delavnice, kjer liste preparirajo, potegnejo iz njih vlakna, ki služijo za izdelovar in vreč in debelih vrvi. V zadnjem času so v teku eksperimenti za pridobivanje nove substance iz sisala, ki se imenuje hecogenin in ki naj zamenja v medicini cortizon, ki ga v majhnih količinah in z velikimi stroški pridobivajo iz govejega žolča in ga uporabljajo za zdravljenje artritisa. Artritis je bolezen pretežno vnetnega karakterja, ki napada sklepe. Razen tega iz sisala pridobivajo kislino, ki jo uporabljajo pri izdelavi kozmetičnih sredstev, mila, marmelade itd. Iz večje količine sisala pridobivajo tudi metan, ki more služiti kot plin za razsvetljavo.

Presenetili so nas veliki nasadi kave. Grmičevje okoli tri metre visoko, je imelo na vejah zelene plodove. Nasadi čaja nas niso preveč presenetili. Grmički čaja izgledajo kot navadni grmički, nič posebnega, le njihova sveža zelena barva nam je bila všeč. Liste teh grmičkov potrgajo, posušijo in tako nastane čaj. Zanimivo, da Kikuiji in Slovenci enako imenujemo čaj.

Med zelenjem vidimo vse več koč in vasi. Izgleda, da je to rodovitno področje zelo gosto naseljeno. Kikuiji grade dve vrsti koč, prvo imenujejo niomba, drugo pa tingira. Niomba je posebna hiša za ženo, je posebno družinsko svetišče in vanjo nima vstopa tuj človek brez dovoljenja. Sestoji se iz prostora za spanje v zadnjem delu koč nasproti vhoda, zraven njega je manjši prostor za spravljanje hrane in rezerv, potem prostor za dekleta, če so v družini hčere in naposled prav pri vratih desno poseben prostor za ovce in koze, ki jih krmlijo v temi. Sredi koč pred kolom, ki podpira streho, je ognjišče. Tingira pa je koča za moške. Ima družaben prostor, v katerem se odvija skupno družinsko življenje in kjer sprejemajo goste. Prostor, kjer bo stala nova koča, skrbno izberejo. Delajo izmenično moški in ženske. Medtem ko ženske delajo in pojejo, se moški gostijo in poslušajo njihovo, pesem in narobe.

Tako zgrajene koče zdržijo deset in več let. Koča je središče življenja Kikujev. V nji in okoli nje se vzgajajo otroci. Ko otroci shodijo že posnemajo odrasle pri plesu. Čim bolj otroci rastejo, tembolj se oče vmešava v dečkovo vzgojo, deklice ostanejo pod materinim vplivom.

Največji dogodek v življenju vsakega Kikuja pa je obred, ki pomeni prehod iz mladeniške dobe v življenje polnopravnega družinskega bitja. To je obrezovanje dečkov in deklic. Moški, ki ni obrezan, ga smatrajo za žensko. Nima pravice do posesti, do gradnje svoje koč in drugo.

Veliko pomenijo še vedno besede čarovnika, preroka in vrača. V Nairobiu sem slišal za nenavaden pojav: naklonjenost k »črni magiji«. Čeprav zveni to čudno pa imajo plemenski vrači, na primer v vzhodnoafriškem nogometu, še vedno polne roke dela. Na neki pomembni tekmi je prejel vratar vzhodnoafriškega Abaluhija iz Nairobija, v katerem igrajo večina igralci iz istoimenskega kenijskega plemena, tri poceni gole. »Nenadoma sem pred seboj videl namesto žoge kačo« je kasneje pojasnil nesrečni vratar. »Žoga je bila podobna kači. Bil sem strašansko zmeden.« Funkcionarji kluba so si to razložili tako, da je bil vratar žrtve nasprotnikovih vračev. Ravno tako je pred leti eden najboljših kenijskih nogometašev Omar Okum opazil, da vidi namesto ene, dve žogi. Ni vedel v katero naj brne. Na tej tekmi ni igral, ker so ga začarali vrači.

Tisti večer po povratku smo se odpravili v »nočni safari«. Hoteli smo videti, kako se odvija nočno življenje. Odšli smo peš v skupini do nočnega lokala. Starlajt klub. Odlična črna glasba v zatemnjenem lokalu.

Autor potopisa Izidor Trojar na Ekvatorju

P
O.
leti
njen
mor
obči
mog
stan
O.
proš
stan
2. n
stan
vseli
lani.
kate
Z. I.
zgod
Z.
bilo
delje
gova
ki je
odlo
njim
ljeni
njen
nasi
Z.
nja
sobc
prep
s te
prob
O.
drža
rad
prep
lepo
To
Ker
da b
voze
kadri
bra
za a
O. i
prisr
feret
mili
praz
O.
mog
deja
P.
žele
obči
prot
obre
prav
—
trdi
ima
za c
z z
Ze
dolž
delje
o di
amp
spre
negz
pred
dobi
pa t
O.
dove
vpri
I. j
podl
Is
vil t
seni
Za
nobe
mu
zanj
gato
ski
kaze
laga
kazi
čl. 1
p-k.
Ol
prič
sodr
bil j
v Z
žalu
ki se
Pi
lova
o mi
mez
O.
nov
hišn
spre
valn
štev
Z n
dve
dobi
prav
Pi
25. l
ga c
prot
Se
O. C
oma
in i
pros
zanj
oba
pa r
kraj
in »
razž
Za
zope
zara
po č
1.

BOMO ŠE ENKRAT — ZADNJIČ ZAMUDILI?

V teh dneh letuje v taboru TVD Partizan Jesenice v Baški na otoku Krku že peti izmen. V prvi, tako imenovani predizmeni, ko je treba še marsikaj pripraviti, je letovalo samo 30 oseb, potem se je za 13 dni zvrstilo 120 učencev osnovne šole Tone Čufar in za njimi prav toliko učencev osnovne šole Prežihov Voranc. V naslednjih dveh izmenah se je zvrstilo 230 mladih in odraslih Jeseničanov, večinoma članov Partizana in športnih organizacij. Tako se vsako leto zvrsti v Baški nad 500 Jeseničanov, ki preživijo prijeten dopust na vročem pesku, pod toplim soncem Jadrana in v zares čisti morski vodi in si tako nabirajo novih moči za delovne naloge.

Tabor TVD Partizan je v zadnjih letih spremenil izgled, vsako leto tudi bolj poskrbijo za svoje goste. Od nekdanjega tabora šotorov ni ostalo skoraj nič. Večina je vikend hiše, šotori, ki jih postavijo so moderni in prostorni, le kakšen šotor vmes ima še nekdanjo obliko in barvo, kot da bi hoteli pokazati razliko, kakšni so bili včasih. Hrana je dobra in zadosti jo je, poskrbljeno je tudi za pijačo, edina pomanjkljivost, ki pa ne moti preveč je pomanjkanje sladke vode in to, da ni elektrike. Cene so zares dostopne. Za enodnevno oskrbo so otroci plačali po 28 dinarjev, srednješolci in mladi po 32 dinarjev, odrasli pa za bivanje v šotoru 44 dinarjev, v hišici pa 50 dinarjev.

Jesenški Partizan ima po besedah vodja tabora Karla Nagodeta že devetnajsto leto tabor v Baški. Veliko Jeseničanov se je v teh letih zvrstilo v Baški in se spoznalo z njenimi značilnostmi in zanimivostmi. In nič čudnega ni, če se marsikdo rad ponovno vrača v turistično mesto na jugovzhodnem delu otoka Krka, s številnimi kulturno zgodovinskimi spomeniki, z eno največjih in najlepših plaž na Jadranu, ki se razprostira v polkrogu kar 1800 metrov in s številnimi manjšimi plažami, ob katerih eni je tudi tabor Partizana, s kristalno čistim morjem. Tudi sicer se Baška v zadnjih letih turistično razvija. Novi hoteli, več zasebnih sob, gostišča, živahnejša privatna ponudba, vse bolj urejeno mesto kaže na to, da so se Baščani zares lotili turizma. Imajo tudi dolgoročni načrt, kako se razvijati turizem.

Kot zanimivost naj povem, da imajo letos v Baški 4.550 postelj in da je bilo v Baški 30. julija 3.985 turistov, od tega 1311 domačin in 2.674 tujih. Baška je sedaj tudi dobro povezana s cesto, pa tudi s trajektom, tako da ni problema priti z avtomobilom z Jesenic v Baško v dobrih štirih urah.

In zakaj naslov: Bomo še enkrat (zadnjič) zamudili? Tabor Partizana na sedanji lokaciji bo treba sčasoma opustiti. Vsaj tako pravijo domačini, češ, da imajo z »Boncoluko« drugačne načrte. V zamenjavo nudijo lokacijo povsem na drugi strani zaliva Baške, v bližini prostora, kjer so Jeseničani že taborili. V Železarnju smo lahko zasledili zapise o tem, da tudi v okviru Slovenskih železarn razmišljajo o tem, da bi za potrebe vseh podjetij v okviru Slovenskih železarn, gradili počitniški dom v Baški.

KJE SO CESTARJI?

Priključek ceste od vrta Julke Pibernik do ceste Pod gozdom, ki meri le nekaj deset metrov, so vzdrževali koristniki sami dokler je bila prevozna. Odkar so cesto za vozila prepovedali, je ne vzdržuje nihče in je postala že nevarna za pešce. O cesti, je pred kratkim razpravljala upravni odbor društva upokoencev na Jesenicah. Ugotovili so, da je v takem stanju, da bi si v večernih urah upokoenci, ki se vračajo iz svojega doma lahko položili noge, ali kako drugače poškodovali. Sklenili so, da bodo pisмено opozorili na stanje ceste krajevno skupnost Sava in pristojni organ na občinski skupščini. Neverjetno je, da je cesta v glavni sezoni, to je v času, ko jo koristi dnevno na stotine kopalcev kopališča v Ukovi, v takem pa tudi nevarnem stanju.

DOM UPKOJENCEV BO PRAVOČASNO ADAPTIRAN

Adaptacijska dela pri domu upokoencev na Jesenicah, katerih izvajalec je splošno gradbeno podjetje Sava na Jesenicah, lepo napredujejo. Porušili so že stari del dvorane, ali bolje rečeno bivšo garažo in izkopali ter zabetonirali temelje za nov prizidek. Po odstranitvi ruševin bodo pričeli z gradnjo novega dela dvorane, ki bo od sedanje dvorane ločena s harmonika-vrati in z gradnjo posebne sobe. Posebna soba bo namenjena predvsem za ožje sestanke in seje, novi del dvorane pa za kulturno zabavno življenje.

Po dosedanjih izglelih ni dvoma, da adaptacija ne bi bila gotova do predvidenega roka, to je do dneva republike, ko bo zelo verjetno na Jesenicah prvo republiško srečanje upokojenskih pevskih zborov.

V projektu, ki so ga pripravili v Baški, je del rezerviran tudi za jeseniško občino, pri čemer je misljeno nadomestilo za sedanji tabor Partizana. To naj bi bil prostor z zidano osrednjo stavbo (kuhinja, jedilnica, skladišče) in zidanimi vikend hišicami za okroglo 220 ljudi. Naj še dodam, da naj bi poleg Slovenskih železarn in omenjenega prostora za Jesenice gradile svoje počitniške kolonije še nekatere druge delovne organizacije, med katerimi je zanesljivo tudi kranjski Projekt.

Ob Jadranu je vse težje dobiti prostor za tabor, pa čeprav že toliko moderniziran, kot je tabor jeseniškega Partizana. Po drugi strani pa je ob sedanjih cenah turistične ponudbe na našem morju in ob vse večjem poudarjanju cenenega domačega delavskega turizma, velikega pomena za Jesenice tudi tabor Partizana, kjer se vsako leto, kot že rečeno,

zvrsti nekaj nad 500 mladih in odraslih občanov.

V Baški je verjetno to zadnja možnost, in če te ne bomo izkoristili, potem se bo treba slej ali prej posloviti. Ne da bi ponavljali zgodovino, vendar marsikdo od Jeseničanov ve, da smo pravzaprav v Baški že marsikaj zamudili. V preteklih letih smo imeli na voljo nekaj lokacij za ureditev letovišča, na voljo smo med drugim imeli tudi dve stavbi, v katerih sedaj prijetno letujejo otroci in odrasli iz Niša in Slavonske Požege. V preteklosti nismo imeli ali korajže ali pa se nismo znali dogovoriti. Zato je sedaj resnično zadnja prilika.

Sveda pa je takoj prisotno osnovno vprašanje, kje dobiti denar. Menim, da bi morala pobudo prevzeti temeljna telesno kulturna skupnost Jesenice, ki bi morala zainteresirati tudi nekatere delovne organizacije, ki se nimajo urejenega letovanja za svoje zaposlene. Verjetno bi se dalo graditi etapno, vsekakor pa bi morali že letos zbrati toliko denarja, da bi si zagotovili prostor. Pametno bi bilo tudi to, da bi tabor ali kakor koli ga bomo že imenovali, ostal tudi v bodoče v oskrbi TVD Partizana Jesenice, ki ima že dovolj izkušenj in ki se je do sedaj vsekakor izkazal pri organizaciji vsakoletnega taborjenja.

Teo Lipicer

»PRIMER«

Vem za primer, ko jih osem živi v dvosobnem stanovanju. Onadva, mlada starša in njuna dva sinova — stara devetnajst in tri mesece, se stiskajo v eni sobici. Ne gre drugače! Za silo mora biti tudi to dobro! Šestnajst kvadratnih metrov je sobica in kuhinja hkrati. On je delavec v Železarni. Na zadnjem vrstnem redu prosilcev stanovanj, je bilo njegovo ime čez številko 400.

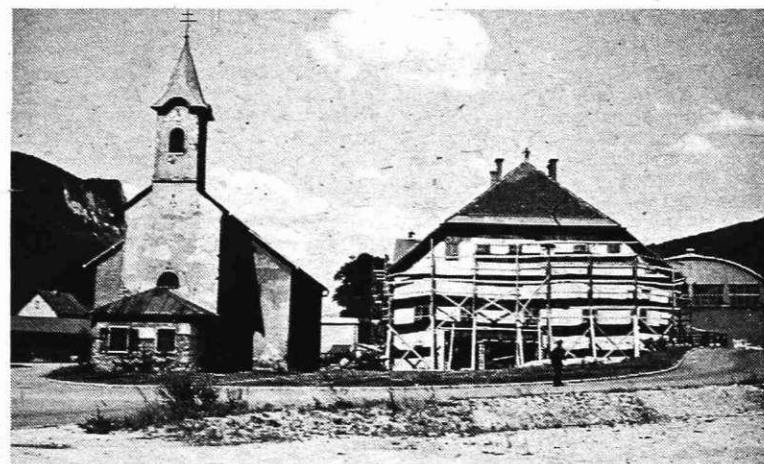
Vem pa tudi za primer, ko mati in sin, živita na Titovi 96 v trisobnem stanovanju — na priložno 80 kvadratnih metrih. Meter več ali manj — ni tako važno. Tudi dva starejša zakonca imata v isti stavbi toliko prostora. V nadzidani sosedni stavbi, pa starejši ženski, mati in hči — mati ima že približno 80 let, zahtevata zase trisobno stanovanje — tako, kot sta ga imeli pred nadzidavo.

In četudi bodo morali ti zadnji primeri nekoč plačati več stanarine za svoj luksuz, prvega in mnogim podobnim primerom to ne bo prav nič pomagalo.

Vsi ti primeri pa so ljudje.

Prijatelja na Belem polju pri Hrušici

Zunanje urejanje nekdanje Ruardove graščine, v kateri je tehnični muzej Železarne z oddelkom za delavsko gibanje in NOB

NOVICE NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Geoffrey CHAUCER: Iz **Canterburyjskih zgodb**. Mladinska knjiga 1974. Po zaslugi knjižne zbirke Kondor — v okviru katere je ta knjižica izšla — bomo sčasoma dobili prevode vseh pomembnejših del svetovne književnosti, tudi takih, ki niso dovolj zanimiva za širše občinstvo in pri njih ni mogoče računati na knjižotški uspeh. Zdjaj smo torej dobili začetnika angleške književnosti Chaucerja. Chaucer je živel in ustvarjal v drugi polovici 14. stoletja, torej neke na meji med poznim srednjim vekom in renesanso, pred nabožnimi piscema Luthrom in Trubarjem, ki sta podobno vlogo odigrala pri Nemcih in pri nas. Chaucerjev pomen za nastanek angleške književnosti v domačem jeziku je mogoče primerjati s pomenom Danteja, Petrarke in Boccaccia v Italiji. Z Boccacciom ga veže tudi še kaj več.

Canterburyjske zgodbe, ki veljajo za njegovo poglavitno delo, namreč po zasnovi precej spominjajo na **Dekameron**. V obeh primerih imamo takojmenovano okvirno zgodbo: v **Dekameronu** si pripoveduje zgodbe florentinska zlata mladina, ki se je zatekla na podeželje pred kugo, ki je ta čas razsajala v njihovem rodnem mestu, — v **Canterburyjskih zgodbah** pa je pesnik vlogo pripovedovalcev zaupal devetindvajsetim romarjem, zastopnikom najrazličnejših stanov in poklicev. V obeh primerih je večji del zgodb ugašen na karnevalske viže. Burkaštvo, razposajena čutnost, mešanje posvetnega in cerkvenega, ki se kaže na primer v tem, da so junaki pohujšljivih zgodb duhovniki in menihi, — vse to so poteze, zaradi katerih se nam Boccaccio in njegov angleški naslednik zdita bolj srednjeveška kot renesančna. Renesansa je namreč težila k sintezi, k sublimaciji čutnosti, k poveljevanju telesa, Boccacciovo in Chaucerjevo nagnjenje k svetoskrbnosti pa priča o nekakšni srednjeveški razklanosti, saj je po vsem videzu nekakšen odpor človeške nagnosti proti religiji, hkrati pa, na družbeni ravni, tudi odpor nižjih družbenih plasti proti duhovni in posvetni gospodski (ki pridiga moralno). To se pri Chaucerju tudi čisto konkretno kaže v dejstvu, da njegovi romarji iz ljudstva pripovedujejo in hvalijo bolj spotikljive zgodbe, plemstvo pa proti temu protestira: »Teh svinjarij smo siti do obisti. / Kaj lepega povej, kar nam koristi —«. Takega občutka za družbene razsežnosti pri Boccacciu ni; vsekakor pa lahko rečemo: kdor je z zanimanjem bral **Dekameron**, se tudi pri **Canterburyjskih zgodbah** ne bo dolgočasil, kvečjemu ga bo morda motilo dejstvo, da je Chaucer pisal v verzih.

Iz **Canterburyjskih zgodb** je prevajalec uvrstil v to knjigo tri odlomke: Veliki prolog, Mlinarjevo povest in Odpustkarjevo povest. Tudi obsežno spremno besedo, v kateri je govora o »eni izmed najbolj plodnih dob angleške književnosti« ter opombe je napisal prevajalec: Marjan Strojman.

L. P. HARTLEY: **Volčja češnja**. Mladinska knjiga 1974. Včasih se človeku stoji ob misli, da smo prebrali že vse količjak dobre realistične romane, kar jih je bilo napisanih zadnjih sto let, vendar se od časa do časa primeri, da uredniki naših založb izbrskajo kakšno delo, v katerem se svet kaže v vsem znani in splošno priznani optiki, pri tem pa nam vseeno prinaša tudi kaj novega. Hartley je napisal knjigo **Volčja češnja** (oz. *The-Go-Between*, kar bi se lahko reklo tudi *Zaupni sel*) že v zrelih letih in po pravici lahko pričakujemo, da bo delo napisano umirjeno, v izbrušeni in preizkušeni tehniki, s poznavanjem življenja in npravi, oziroma človeške duše, kot imamo včasih navado reči. Da se izrazimo bolj določno: gre za duševnost doraščajočega dečka, ki se je v počitnicah nerodno zapletel v zadeve odraslih, ki jim ni kos in jih tudi ne razume, pravzaprav je postal udeleženec in posrednik v ljubezenski storiji, ki se je končala s tragičnim izidom. Čeprav tragedija ni prizadela neposredno njega, pa se ne moremo otresti vtisa, da je bil prav deček v svoji nevedni nedolžnosti tisti, ki je bil pri tem izkoriščen. (Danes bi trinajstletnega fanta, ki tako malo ve o spolnosti, bolj težko našli; avtor je postavil dogajanje v začetek tega stoletja.) Glavna oziroma notranja vsebina knjige je prav dečkovo osveščanje.

Nekje v sredini knjige lahko bemo na videz brezpomembnem stavku, v katerem pa je pravzaprav zajeto vse, kar je pisatelj hotel povedati: »Nihče ni po močnem puku čisto tak kot pred njim: vrnil sem se v kuhinjo drugačen človek.« pripoveduje glavni junak. Sicer pa nam o vsem tem pripoveduje na stara leta, ko je po naključju odkril svoj dnevnik iz davnih dni. Kar nam opiše, je torej videno sprva z otroški-

mi očmi, temu naivnemu pogledu pa je navadno dodan še popravek starega in izkušenega moža, ki šele »zdaje«, po mnogih desetletjih spoznava pravi pomen svojih takratnih doživetij. Prav v tem pa je tudi majhna majcena nedomišljenost: težko bi verjeli, da se nekdo spominja neštetih podrobnosti, ki jih takrat ni razumel. Sicer pa je bil ta način opisovanja v pripovednih delih že neštetokrat upravljen.

Od pisateljevega talenta, od njegove psihološke pronicljivosti in ne nazadnje od njegove resnicoljubnosti je odvisno, kaj bo iz tega nastalo. Nehote se nam vsiljuje primerjava z **Visoško kroniko**, ki je grajena na podobnih učinkih. Vendar se »Hartley« s svojim junakom v bistvu enači, Tavčar pa gleda na svojega Izidorja Klana zviška in se mu vseskozi posmehuje, čemur je med drugim botrovala tudi socialna razdalja med pisateljem in junakom. — **Volčja češnja** je že druga Hartleyeva knjiga v slovenščini. Tudi v Popolni ženski (Pomurska založba 1965) se nam je pisatelj predstavil kot vreden naslednik starejših anglosaških romanopiscev, zlasti najbolj pretanjenega med njimi Henryja Jamesa. Volčjo češnjo je prevedla naša znana germanistka Katarina Bogataj.

NAVDUŠILI V BRUSU

V ponedeljek zjutraj so se vrnili z uspešnega gostovanja v Brusu člani folklorne skupine DPD Veriga Lesce in godba na pihala iz Gorij. Hkrati se je iz prijateljske občine Brus vrnila tudi štirčlanska občinska delegacija, ki jo je vodil predsednik skupščine Radovljica Leopold Pernuš.

Obe kulturni skupini sta s svojimi nastopi v narodnih nošah navdušili prebivalce tamkajšnjih krajev in poželi najbolj laskava priznanja. Glede na to, da so bili naši amaterji prvi iz Slovenije, ki so kdaj nastopili v Brusu, so bili deležni še posebne pozornosti. Nastopili so na kulturni prireditvi v počastitev občinskega praznika v Brusu skupaj z domačimi kulturnimi skupinami, nato pa še na spominski slovesnosti pri spomeniku padlim v NOB na Kopačniku in na otvoritvi nove osnovne šole v vasi Blaževu, 30 kilometrov izven Brusa. Razen številnih domačinov so se prireditvi in slovesnosti, na katerih so nastopili godba na pihala in folklorna skupina, udeležili najvišji predstavniki političnega in javnega življenja SR Srbije na čelu s predsednikom predsedstva SR Srbije Dražom Markovićem. Srbski predsednik je posvetil izjemno pozornost našima skupinama in se v neposrednem pogovoru zanimal za njihovo amatersko dejavnost. Vsem je izrekel priznanje za viden delež, ki so ga imeli v proslavah občinskega praznika Brus s svojim kvalitetnim nastopom, zlasti pa za navezovanje bratskih stikov med slovenskim in srbskim ljudstvom.

V Brusu je radovljiška občinska delegacija pred zgradbo kulturnega doma posadila lipo v znak prijateljstva med obema občinama. Pred tem sta to storili tudi delegaciji prijateljskih občin Lenart in Vrbovec iz SR Hrvatske. JR

DOLIKOVCI RAZSTAVLJAJO V LJUBLJANI

Danes bodo v Ljubljani v Jelovškovi galeriji Kodeljevo, odprli kolektivno slikarsko razstavo članov likovne sekcije DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice. S tem Dolikovci vračajo obisk ljubljanskim slikarjem, organiziranim v klubu samorastnikov Ljubljana, ki so lansko leto kolektivno razstavljali na Jesenicah.

V Ljubljani se bodo s svojimi deli predstavili slikarji: Dana dr. Bem, Franc Dolinšek, Aleksander dr. Galaa, Nika Hafner, Bojan Jerman, Janko Korošec, Janez Kozamernik, Rudi Reichman, Roman Savinšek, Pavel Smolej, Marjan Šimac, Tone Tomazin in Cveto Zupan. Med razstavljalci sicer manjka nekaj kvalitetnih in marljivih slikarjev, ki pa zaradi odsotnosti in drugih obveznosti niso udeleženi na razstavi.

Letos se bodo Dolikovci še trikrat predstavili s kolektivno razstavo in sicer v Trbovljah in Krškem, poleg že tradicionalne razstave doma za dan republike.

Zl
jes
V
sta
z m
—
stre
uspe
mov
Kra
v ki
tret
Ja
stan
s 5
v di
mest
post
»nas
gov,
prva
krog
M
z M
60-le
zma
uspe

Za
strel
neza
stvu
do
pred
ze J
te z
zapi
Ko
vklj
Ol
druž
Mar
te d
vseh
Jese
Ze
Na
Stre
pa š
bile
dela
finai
pore
ki še
Ka
ska
Z
obči
mo
Lahl
raln
stvo
koga
ogla
narj
teme
Venc
odno
Po
stvu
K
nost
sta
vens
bost
stvo
rijo
nam
N
slov
lahk
niti

V
zadr
je š
klub
klub
Ran
v dv
pa v
so u
je l
pozn
šolo
resn
obisl

Se
5 do
dila,

●●

●●

●●

●●

●●

●●

●●

●●

●●

Ureji

Zlata, tri srebrne in ena bronasta medalja za jeseniška strelca na republiškem prvenstvu

V Ljubljani je bilo 10. in 11. avgusta republiško strelsko prvenstvo z malo kalibrsko standardno puško — mednarodni program. Jeseniške strelce sta na prvenstvu zelo uspešno zastopala dolgoletna tekmovalca Janez Otrin in Majda Kralj, ki sta se v vseh disciplinah v katerih sta nastopila uvrstila do tretjega mesta.

Janez Otrin je v streljanju z MK standardno puško v disciplini 3 x 20 s 549 krogi dosegel tretje mesto, v disciplini 3 x 40 s 1126 krogi drugo mesto in obenem v ležečem položaju postavil nov republiški rekord, saj je »nastreljal« od 400 možnih 399 krogov, poleg tega pa je republiški prvak v disciplini 60 — leže s 588 krogi.

Majda Kralj pa je v streljanju z MK standardno puško v disciplini 60-leže dosegla s 571 krogi (isto kot zmagovalka) drugo mesto. Enak uspeh je dosegla tudi v disciplini

trostav 3 x 20 in to s 533 krogi.

Taka uvrstitev, ob tako maloštevilni udeležbi naših strelcev, pomeni izreden uspeh.

Ob koncu meseca avgusta bo državno strelsko prvenstvo v Novem Sadu in je vprašanje, ali bosta ta dva tekmovalca lahko šla na prvenstvo. Vprašanje je, kje dobiti finančna sredstva, ki so za strelski šport že tako skromna, ali bo temeljna telesnokulturna skupnost s finančnimi sredstvi omogočila odhod naših strelcev na državno prvenstvo, kar je cilj vsakega športnika? Ne bi se smelo zgoditi, da ostanejo naši strelci doma, kot je to že bilo, ravno zaradi denarja.

Našima strelcema za dosežene uspehe na republiškem strelskem prvenstvu iskreno čestitamo in jima v upanju, da bodo možnosti za nastop dane, želimo mnogo uspeha in športne sreče na državnem prvenstvu v Novem Sadu. JK

Kritično stanje v strelstvu

Zadnji uspehi dveh jeseniških strelcev — Majde Kraljeve in Janeza Otrina na republiškem prvenstvu z MK puško, so nas pripeljali do razgovora z Jožetom Kraljem, predsednikom občinske strelske zveze Jesenice. Jože Kralj je predsednik te zveze že deset let, strelstvu pa je zapisan že več kot dvajset let.

Koliko strelskih druženj je vključenih v občinsko zvezo?

Občinska strelska zveza vključuje družine na Javorniku, v Mojstrani, v Martuljku in na Jesenicah. Vendar te družine žive zgolj na papirju. Od vseh kolikor toliko delamo le še na Jesenicah.

Zakaj tako?

Nobenih pogojev za delo nimajo. Strelšče imamo samo na Jesenicah, pa še pri nas živitarimo. Včasih so bile dane možnosti, da smo lahko delali. Danes pa tega ni. Nimamo finančne, pa tudi ne moralne podpore. Ostalo nas je le nakaj starejših, ki še delamo.

Kako vam je pomagala občinska zveza za telesno kulturo?

Z denarjem, ki ga dobimo od občinske športne zveze, si ne moremo kupiti niti ene same puške. Lahko pa rečem, da nam tudi moralno ni pomagala. Verjetno strelstvo tudi ni v njenem interesu. Če bi koga zanimalo, kako živimo, bi se ogledal pri nas. Upamo, da bo z denarjem boljše, ko bo polno zaživele temeljna telesnokulturna skupnost. Vendar bi se morali spremeniti tudi odnosi.

Pogojev za množičnost v strelstvu torej ni?

Kako moremo govoriti o množičnosti, če niti Otrin in Kraljeva, ki sta se tako visoko uvrstila na slovenskem prvenstvu, mogoče ne bosta mogla oditi na državno prvenstvo v Novi Sad! Vedno nam govorijo o tej množičnosti, pomagajo pa nam ne!

Nekoč so bili naši strelci v jugoslovanskem vrhu tega športa. Bili bi lahko še danes. Nimamo pa denarja niti za municijo. Hoteli smo se pove-

zati s šolami, da bi učence pritegnili med strelce, vendar med tistimi, ki poučujejo telovadbo, za to ni bilo zanimanja. Danes pa bi bilo zanimanja med mladimi lahko tudi dovolj, pa ne bi mogli ničesar storiti zanje. Denarja ni.

Kako, da Kraljeva in Otrin še zmeraj dosegata take rezultate?

Marsikdo, ki se spozna na strelstvo in ki bi vedel, v kakšnih pogojih trenirata, bi rekel, da je to čudež. Več se v takih pogojih, v kakršnih delata, ne da doseči. Strelšče je komajda še podobno strelšču. Kdor hoče trenirati, mora s strelšča najprej tudi prepoditi stanovalce sosednjega naselja. Novega orožja ne moremo kupiti. Municijo, ki je dobra le iz inozemstva, kupujemo tudi iz lastnega žepa. Za Kraljevo vem, da jo je na tekmovalnih večkrat izprosil pri svojih sotekmovalkah, pri katerih to ni problem. Zanj sem jo nekaj nabral za državno prvenstvo, če bosta z Otrinom sploh šla na zadnjem tekmovalju v Ljubljani.

Strelstvo na Jesenicah pred leti in danes?

Imeli smo ekip, kolikor smo jih hoteli. Danes eno še spravimo skupaj. Veliko smo tekmovali, bili smo ponosni na svoje strelce. Danes ne moremo niti tja, kjer bi lahko branili osvojene pokale. Zadnje občinsko tekmovalje smo organizirali že pred tremi — štirimi leti.

Kakšen je vaš strelski dom?

Dom je star 26 let. Zgradili smo ga s prostovoljnimi delom, z našimi žulji. Danes propada. Za njegovo popravilo bi za prvo silo potrebovali vsaj 100.000 din. Dom stoji neizkoriščen. Človeka zaboli srce, ko vidi, kako je.

Kakšna je potem prihodnost strelstva na Jesenicah?

Če bo šlo tako naprej, strelstvo na Jesenicah lahko odpišemo. Morda je to nekaterim, ki jim sicer ne bi smelo biti, vseeno, ni pa nam, ki imamo radi in ki smo toliko žrtvovali za ta šport.

Plavalna šola zaključena

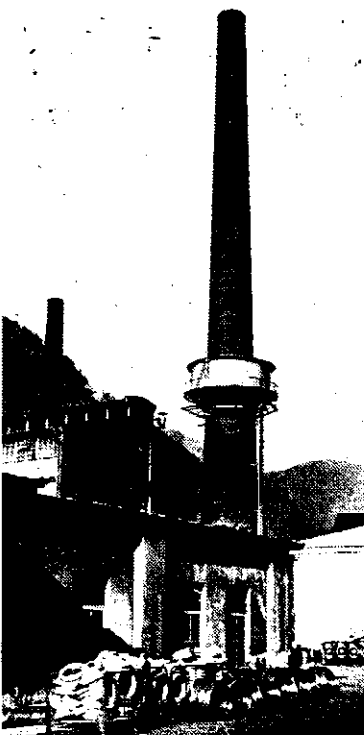
V ponedeljek, 12. avgusta, je bil zadnji dan plavalne šole. Tudi letos je šolo organiziral in vodil plavalni klub Jesenice. Za učenje otrok je klub določil trenerja kluba Bena Ramuša in Francija Fona. Prvi je v dveh skupinah imel 36 otrok, drugi pa v treh skupinah 59 otrok. Otroci so učenje sprejemali zelo resno, saj je kljub zgodnji dopoldanski in pozni popoldanski uri obiskovalo šolo 97% prijavljenih. Dokaz za resnost šole pa je tudi to, da je bil obisk tudi v deževnih dneh 97%.

Šolo so obiskovali otroci stari od 5 do 12 let. Trenerja sta se zelo trudila, da bi teoretično in praktično

čim boljše otrokom razložila in pokazala osnovne veščine plavanja. Trud ni bil zaman, saj skoraj ni bilo dneva, da ne bi eden od učencev napravil prve zamahe in s tem tudi prve metre po vodni gladini v življenju. Kakšno je to veselje, kakšna radost in sreča za otroka, lahko vidi v njegovih očeh samo učitelj, ki je takrat poleg. To je izraz nepopisne sreče in začudenja hkrati, saj otrok sam sebi ne more verjeti, da plava. Veselje pa je tudi za učitelja, ker ve, da je uspel in da trud, besede, gibi in vse, kar je nudil, ni bilo zaman. To pa je za učitelja, ki mora imeti rad otroke in jih poskuša tudi razumeti, tudi največja nagrada.

Letos je bilo takih trenutkov dovolj, saj je bil uspeh šole 92%. To pa je z ozirom na to, da je bilo več kot 15 otrok starih šele pet let, odlični rezultat in s tem tudi v popolnosti dosežen namen te šole. Omeniti je treba, da je nekaj otrok iz plavalne šole pristopilo že v vrste plavalnega kluba.

Ob zaključku letošnje plavalne šole je prav, da omenimo tudi tiste, ki pri izvedbi šole veliko pripomorejo. Žalostno, toda resnično je dejstvo, da v vsej občini Jesenice ve za to šolo vsako leto samo eno podjetje, to je železarna Jesenice. Vodstvu podjetja in samoupravnim organom, ki o usodi plavalne šole odločajo, iskrena zahvala, saj poleg vsakoletne denarne pomoči odobrijo tudi izredno plačane dopuste za trenerje v času šolanja. Zadnji čas pa bi bil, da bi tudi ostalim delovnim in družbenopolitičnim organizacijam, prvenstveno pa tistim, ki se ukvarjajo s telesno kulturo, pridobitev poprečno 100 novih plavalcev letno, tudi nekaj pomenila. Želja kluba, zlasti pa trenerjev, ki se z učenjem plavanja ukvarjajo, je, da bi v akciji Naučimo se plavati, ki je letos republiškega značaja, v bodočih sezonah ne ostali samo na bremenu Železarne, temveč bi pri tem pomagali prav vsi, saj bi bil potem uspeh še večji in še boljši. Po — fr.

Jeseniški plezalci v prejšnjem tednu

Konec prejšnjega tedna ni bil naklonjen alpinistom in plezalcem. Veter in megla sta obljubljala dež in le malokatera naveza se je odpravila pod stene, vračale pa so se mokre in premražene. Zato pa so bili prejšnjo nedeljo bolj aktivni. Plezalci jeseniškega alpinističnega odseka so plezali v štirih stenah.

V steni Triglava je naveza treh plezalcev preplezala nemško smer in izstopila po Zimmer Jahnovem izstopu. V Mali Mojstrovki je bil preplezan severozahodni raz, v Veliki Mojstrovki pa malokrat ponovljena kovinarska smer.

Najbolj uspešna pa sta bila mlada plezalca Drago Skoda in Niko Hrovat. To je najmlajša jeseniška naveza, ki pa se lahko že pohvali s številnimi preplezanimi smermi. Pretekli teden sta preplezala težko smer v Jalovcu »črni odlom«. Del te smeri je ocenjen v najvišjo težavnostno stopnjo VI+ (plezanje na robu padca). Tudi to soboto kljub slabemu vremenu nista mirovala. Premagala sta bavarsko smer v Triglavu.

Tako nam zavzetost in elan planincev ter aktivnost drugih članov napoveduje uspešno sezono.

DEŽURNE TRGOVINE V NEDELJAH V ČASU POLETNE SEZONE 1974

V nedeljo, 18. avgusta, sta dežurni trgovini:
— samopostrežna Rožca na Plavžu,
— samopostrežna Zarja, Kašta 3 na Kor. Beli.

ZAHVALA

Kolektivni toplotne energije se najlepše zahvaljujem za čestitko in darilo ob mojem jubileju. Zahvala za pozornost velja tudi vsem gostom, ki so letovali v počitniškem domu v Crikvenici v času od 5. do 15. 7. 1974.

Gusti Potočnik

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

17. in 18. avgusta angl.-italij. CS barv. film OTOK V PLAMENIH, v režiji Billo Pontecorvo, v gl. vlogi Marlon Brando, ob 17. in 19. uri.

19. in 20. avgusta franc. CS barvni film NASLEDNIK, v režiji Philippe Labro, v gl. vlogi Jean Paul Belmondo, ob 19. uri.

21. avgusta amer. barvni film PADALCI PRIHAJAJO, v režiji John Frankenheimer, v gl. vlogi Burt Lancaster, ob 19. uri.

22. avgusta zaprto!

23. avgusta angl.-italij. CS barvni film ROP PO NALOGU BRITANSKE TAJNE POLICIJE, v režiji Richard Harrison, v gl. vlogi Michele Lupu, ob 19. uri.

24. avgusta amer.-italij. CS barvni film ISČE SE BIVŠI ŠERIF, v režiji Calvin J. Padgett, v gl. vlogi Giuliano Gemma, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

17. in 18. avgusta franc. CS barvni

film NASLEDNIK, ob 18. in 20. uri.

19. in 20. avgusta angl.-italij. CS barvni film OTOK V PLAMENIH, ob 20. uri.

21. avgusta zaprto!
22. avgusta angl.-italij. CS barvni film ROP PO NAROČILU BRITANSKE TAJNE POLICIJE, ob 20. uri.

23. avgusta amer. barvni film PADALCI PRIHAJAJO, ob 20. uri.

24. avgusta amer. CS barvni film DETEKTIV SHAFT, ob 20. uri.

Kino KRANJSKA GORA

17. avgusta amer. CS barv. film GETAWAY — BEG.

18. avgusta amer.-italij. CS barvni film MOSTIŠČE.

21. avgusta franc. CS barvni film NASLEDNIK.

22. avgusta amer. barvni film PADALCI PRIHAJAJO.

24. avgusta angl.-italij. CS barvni film OTOK V PLAMENIH.

ZAHVALA

Ob mojem jubileju 50-letnici se iskreno zahvaljujem vsem za iskrene čestitke.

Posebno zahvalo pa sem dolžna svojim sodelavkam in sodelavcem iz obratov HVZ — odpremi in sindikalnemu odboru, ki so me presenetili s tako lepim darilom.

Se enkrat prav lepa hvala vsem z željo, da bi se še nadalje tako dobro med seboj razumeli.

Hvaležna Anica Jasenc

ZAHVALA

Gradbenemu vzdrževanju Javornik se najlepše zahvaljujem za prijetno razvedrilo in darilo ob odhodu v pokoj.

Rozka Langus

ZAHVALA

Sodelavcem HVZ se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč ob nenadni izgubi moža in očeta Viktorja Komaca.

Hvaležni žena Rezka in hčerka Živa

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru valjarne 2400 se iskreno zahvaljujem, da so mi omogočili brezplačen oddih v Biogradu na morju.

Rifet Ihardašević

ZAHVALA

Sodelavcem in sodelavkam ter sindikalnemu odboru elektrodelnega obrata se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč, ki sem jo prejela ob izgubi moje mame.

Posebno se zahvaljujem obratovodstvu elektrodelnega obrata in dr. Dražiču za razumevanje ob težki bolezni moje mame.

Jožica Smrke

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru strojnih delavnic se iskreno zahvaljujem, ker mi je omogočil brezplačno letovanje v Biogradu na morju.

Jernej Intihar

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru VEN Jesenice se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč v času mojega bolovanja.

Nura Mislinov

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru valjarne proflov se iskreno zahvaljujem, ker mi je omogočil brezplačno letovanje v Crikvenici.

Ema Mežnarc

ZAHVALA

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Valjarne se zahvaljujem za denarno pomoč v času mojega bolovanja, ki sem jo bil zelo vesel.

Jože Bele

ZAHVALA

Sindikatu Železarne se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč, ki sem jo prejela ob dolgotrajnem bolovanju.

Marija Domitrovič

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru Gostinske enote Železar se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč v času mojega bolovanja.

Vida Arčon

ZAHVALA

ob boleči izgubi drage žene in mame

PEPCE ZURČEVE

se iskreno zahvaljujem vsem, ki so nama v najtežjih dneh pomagali in z nama sočustvovali ter ji poklonili cvetje in jo pospremili na zadnji poti.

Najlepše se zahvaljujem Bredi Harapin, Cilki Žagar, Cirilu Pretnarju, vsem sorodnikom, vsem voznikom osebnih avtomobilov za dragoceno uslugo in vsem, ki so nama pomagali in z nama sočustvovali v težkih trenutkih. Vsem in vsakemu posebej se enkrat iskrena hvala!

ZALUJOČA: mož Žani in sin Janez

ZAHVALA

Ob boleči in težki izgubi nadvse dobre žene in skrbne mame

MARIJE BERNOTOVE

se zahvaljujem vsem, ki so se v tako velikem številu poslovlili od nje na domu in ob grobu, ji poklonili vence in cvetje, nam izrekli sožalje ter nam v dneh težke izgube pomagali.

Iskrena hvala dr. Rjazancevu za pomoč in zdravljenje, pevcem za žalostnike ter voznikom osebnih avtomobilov za dragoceno uslugo.

ZALUJOČI: mož Frido, hčerka Simona in sin Marjan z družinama

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage mame, stare mame, sestre in tete

MARIJE MRAKOVE roj. PRIMOŽIČ

se iskreno zahvaljujem vsem, ki so nam v najtežjih dneh pomagali, z nami sočustvovali ter ji poklonili cvetje in jo pospremili na njeni zadnji poti.

Posebno zahvalo izrekamo dr. Dražiču, še posebno pa dr. Čehu za nesebično pomoč v času bolezni.

Najlepše se zahvaljujem za vestransko pomoč družinam: Vrdoljak, Svetina, Končič in Smolej. Iskrena hvala tudi tov. Krušicu in sodelavkam oddelka za obračun osebnega dohodka. Zahvaljujemo se pevcem DU Javornik za žalostinke na njeni zadnji poti ter vsem voznikom osebnih avtomobilov za dragoceno uslugo.

Se enkrat vsem, ki so v teh dneh slovesa čutili z nami in nam plemenito pomagali, iskrena hvala.

ZALUJOČI: hčerka Betka z družino, sestra Malka in ostalo sorodstvo

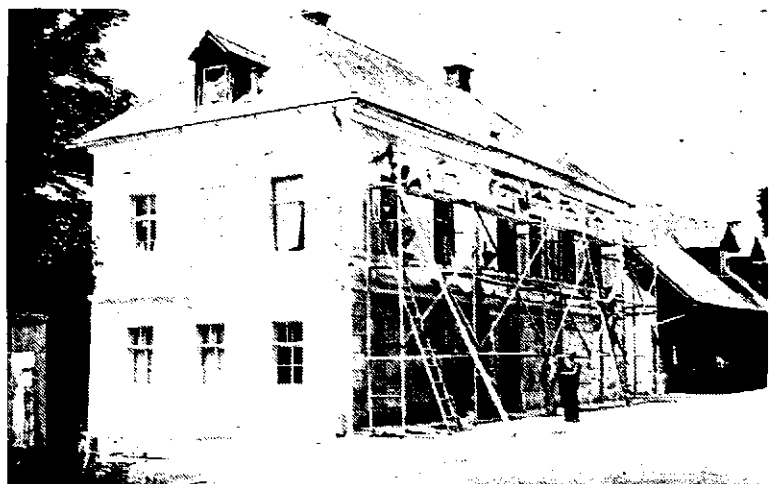
ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage mame, stare mame in prababice

MARIJE KRAJNIKOVE

se toplo zahvaljujem vsem, ki so jo spremljali na njeni zadnji poti, ji darovali vence in cvetje ter nam izrekli sožalje in pomagali v težkih trenutkih. Posebno se zahvaljujem sosedom, dr. Sajevcu, pevcem in govorniku za poslovlilne besede ob odprtem grobu.

KRAJNIKOVI IN BEDENOVI

Urejanje fasade doma upokojencev v Žirovnici

Kmalu začetek sezone

Jeseniški hokejisti so tudi letos v poletnih mesecih redno nabirali potrebno kondicijo za začetek letošnje hokejske sezone, ki se bo na Jesenicah začela z mednarodnim turnirjem 13. in 14. septembra. Obstaja možnost, da bi že sedmega septembra odprli letošnjo sezono s tekmo med Jesenicami in Cortino, vendar je vprašanje, ali bo takrat že led v športni dvorani Podmežakljo, pa tudi Cortina še ni dala dokončnega pristanka.

Letošnje letne priprave igralcev prvega moštva niso bile, glede obiska treninga, tako uspešne kot v preteklosti. Obiski so bili večji del pripravljalne dobe skromni, nekateri igralci pa so se resno posvetili treniranju šele po vrnitvi z dopustov. Nekaj igralcev je bilo tudi poškodovanih, med temi naj omenimo Beravska, Pipana, ki je bil tudi na operaciji. Juga in še nekaterih, ki so se treningov udeleževali le občasno, med temi pa je tudi Sašo Košir, ki kot gost trenutno igra v Italiji in se bo šele pred začetkom domače sezone priključil ostalim.

Za razliko od prvega moštva so igralci Kranjske gore zelo dobro obiskovali treninge, kar se jim bo vsekakor obrestovalo v letošnji sezoni.

Kot vsako leto so pri klubu mislili na čimboljše priprave prvega moštva na ledu. Tako bo moštvo Jesenic odpotovalo že v nedeljo, 18. avgusta, na štirinajstodnevne priprave v Italijo in ZR Nemčijo. Dan po odhodu bodo najprej odigrali tekmo z moštvom Ortiseja, nato pa bodo trenirali tri dni v kraju Alleghe, kjer igra tudi bivši član Jesenic Viktor Tišler. Po treningu v Italiji čaka naše hokejiste izredno močan turnir v Nemčiji, ki bo trajal od 23. avgusta do 1. septembra. Na turnirju bo nastopilo šest ekip in sicer: večkratni prvak Čehoslovaške ZKL Brno, petouvrščeno moštvo prve švedske lige AIF Tingsryd, znana nemška moštva Bad Nauheim, Krefelder in Köln ter ekipa Jesenic. Turnir bodo igrali po sistemu vsak z vsakim in zato bo trajal osem dni, tekme pa bodo igrali v treh krajih: Bad Nauheimu, Krefeldu in Kölnu.

Po končanem turnirju obstaja možnost, da bodo naši hokejisti odpotovali še na Nizozemsko, kjer bi bili od 2. do 5. septembra gostje moštva Nimingena, ki ga trenira Ciril Klinar. Ko se bodo vrnili nazaj v domovino, jih čaka pester spored.

Rokomet

Drugi v Kranju

Jeseniški rokometiški so v soboto nastopili v Kranju na turnirju, na katerem so igrala še moštva: Sava, Krvavec in Gorenjski sejem. Naši so dve tekmi dobili, s Savo in Krvavcem, srečanje, ki je odločalo o zmagovalcu, pa so z ekipo Gorenjskega sejma izgubili in tako zasedli drugo mesto.

Moštvo Save so premagali z 10:6, gole pa so dosegli: Prešeren 4, Pavlič in Dizdarevič po 2 ter Rebolj 1.

V tekmi z ekipo Krvavca so bili jeseniški strelci bolj razpoloženi, saj je bil rezultat 18:12. Gole so dosegli: Subić 5, Pogačnik 4, Rebolj in Pavlič po 3 ter Dizdarevič 2.

V odločilni tekmi z Gorenjskim sejmom za prvo mesto, so jeseniški rokometiški že v prvem polčasu napravili preveč napak in so domačini uspeli doseči precejšnjo razliko, ki je gostje kljub zelo dobri igri v nadaljevanju, niso mogli zmanjšati. Tekma se je tako končala z zasluzeno zmago domačinov 15:10. Gole za RK Jesenice so dosegli: Prešeren 3, Pogačnik in Dizdarevič po 2 ter Rebolj, Pavlič in Subić 1.

To je bila hkrati prva preizkušnja naših rokometiškev, ki so začeli z resnimi treningi pred desetimi dnevi. Kot je znano, bodo v letošnji sezoni nastopali v ljubljanski konjski ligi, prvo prvenstveno tekmo pa bodo odigrali v nedeljo, 25. avgusta, v Ljubljani proti moštvu Olimpije.

D.

SODELAVCI — TRIGLAV VAS PRIČAKUJE

V zadnji številki našega glasila smo objavili podrobni razpis letošnjega pohoda delavcev Slovenskih železarn na Triglav v soboto 31. avgusta in v nedeljo 1. septembra. Interes za to, že tradicionalno srečanje sodelavcev iz vseh delovnih organizacij Slovenskih železarn na vrhu Triglava, je iz leta v leto večji. Odziv tudi letos ne bo izostal, saj organizator — komisija za športno rekreacijo pri TKOO sindikata železarne Jesenice, letos pričakuje, da se bo na vrhu našega očaka 1. septembra dopoldan srečalo čez 500 slovenskih železarjev in predelovalcev.

Ce se se niste prijavili, to storite takoj, kajti rok za prijavo je 20. avgust. Prijavite se pri referentih za športno rekreacijo pri svojih sindikalnih odborih oziroma konferencah.

ki se bo morda začel že 7. septembra s Cortino, če ne takrat pa dokončno 14. septembra, ko bo otvoritev sezone z izredno kvalitetnim turnirjem na katerem bodo nastopili hokejisti Dinama iz Rige, ki bodo tako vrnili obisk našim hokejistom še iz prejšnjega leta, nato nizozemsko moštvo Nimingen, ATS iz Gradca ter domače moštvo. Pred tem turnirjem pa bodo Jesenice 10. septembra gostovali v Gradcu, kjer se bodo z domačini pomerili v prijateljski tekmi.

Po tem turnirju so izgledi, da bodo na Jesenicah gostovali še hokejisti iz Madžarske in Avstrije in sicer z Dunaja in Celovca, za ta gostovanja pa bodo naknadno določili termine. 28. in 29. septembra bo Podmežakljo gostoval prvotiligaš Lugano iz Švice.

To je torej kratek pregled nastopov naših hokejistov v avgustu in septembru, očitno pa je, da jim ne bo manjkalo priložnosti in da se bodo lahko dobro pripravili za letošnjo sezono.

D.

Odgovor ZTK Jugoslavije

Te dni je prispelo na Jesenice pismo Zveze za telesno kulturo Jugoslavije, v katerem je tudi odgovor namenjen HD Jesenice, ki je zaprosilo najvišji jugoslovanski športni forum, da prouči primer odvzema letošnjega naslova državnega prvaka prvemu moštvu jeseniških hokejistov. Pismo, ki ga je podpisal podpredsednik Milan Ercegan se glasi takole: »Potrjujemo, da smo prejeli vaše pismo od 29. VII. t.l. v zvezi s sklepom predsedstva Hokejske zveze na ledu Jugoslavije. Obžalujemo, ker po statutu ZTKJ, predsedstvo in konferenca ZTKJ nista pristojna ter nimata pravice razpravljati o vprašanjih, ki so v pristojnosti imenovane zveze.

Izkoriščam priložnost in izražam svoje spoštovanje za dosedanja izreden uspeh hokejskega društva Jesenice ter za nje o izreden prispevek in reprezentiranje hokejskega športa pri nas in v inozemstvu.»

D.

Nogomet

Pokal Staneta Perca za NK Triglav Kranj

V organizaciji NK Lesce je bil v nedeljo 11. avgusta na domačem igrišču vsakoletni spominski turnir za pokal Staneta Perca. Prirejajo ga v počastitev občinskega praznika Radovljice pod pokroviteljstvom mestnega odbora ZZB NOV Radovljica, ki je tudi darovalec pokala. Stane Perc, ki je umrl 1955. leta, je bil znani borec, komunist in naprednjak, ki je bil tudi sam navdušen nogometaš in organizator športne dejavnosti. Bil je prvi povojni predsednik občine Radovljice.

Na nedeljskem turnirju so se pomerili NK Triglav iz Kranja, NK LTH Škofja Loka, NK Bled in domači NK Lesce.

Na slovesnosti pred pričetkom tekem je turnir otvoril predsednik MO ZZB NOV Radovljica Vinko Berce, ki je v svojem govoru opisal revolucionarno delo in lik Staneta Perca.

V prvi tekmi sta se sešli ekipi NK Triglav in NK LTH Škofja Loka. Kranjčani so zlahka zmagali s 4:0. V drugi tekmi so nogometaši Lesce odpravili NK Bled s 3:1, slednji pa so premagali nasprotnike iz Škofje Loke s 3:0. V finalni tekmi, ki je odločala o zmagovalcu turnirja in dobitniku pokala, sta NK Triglav in NK Lesce najprej igrala neodločeno 1:1, po streljanju enajsterc pa so kranjski igralci zmagali s 6:4. Ker so že dvakrat zaporedoma zmagali in prejeli že dvakrat pokal, so si ga s tretjo zmago zaslužili v trajno last. Pokal je izročil zmagovalni ekipi sin pokojnega Perca Stane.

JR

DELAVCI SLOVENSkih ŽELEZARN SE BODO POMERILI V ŠPORTNEM RIBOLOVU

Komisija za športno rekreacijo pri tovarniški konferenci osnovnih organizacij železarne Jesenice vabi ribiče, da se prijavi za sodelovanje na prvenstvu v športnem ribolovu Slovenskih železarn. Prvenstvo bo v soboto 31. avgusta s pričetkom ob 8. uri na umetnem jezeru Bobovka pri Kranju, v izvedbi ribiške družine Kranj. Tekmovanje je ekipno in posamezno, ekipa šteje pet članov.

Podrobne informacije lahko dobite pri športnih referentih osnovnih organizacij sindikata TOZD, pisмено prijavo pa pošljite do torka 27. avgusta na naslov: Tovarniška konferenca osnovnih organizacij sindikata železarne Jesenice — komisija za športno rekreacijo.

Nogomet

JESENICE : VALPOVKA 1:3 (1:1)

V nadaljevanju priprav za letošnje gorenjsko nogometno prvenstvo je člansko moštvo Jesenic doma odigralo prijateljsko tekmo v Valpovku, iz Valpova pri Osijeku. Gostje, ki so bili na pripravah v Kranjski gori, so bili doslej najmočnejši nasprotnik Jesenic.

Domači igralci v tem srečanju niso pokazali dosti, še najboljši je bil vratar Zašev. Takoj v začetku tekme se je videlo, da so gostje bolje pripravljeni od domačih, saj trenirajo kar trikrat dnevno. Prvi del igre se je končal z rezultatom 1:1, za domače pa je bil uspešen Suhonjci.

V drugem polčasu se je slika ponovila. Gostje so bili v veliki premoči, vendar so dosegli le dva zadetka. Doseženi rezultat pomeni za Jesenice precejšen uspeh.

JESENICE : LTH ŠK. LOKA 5:1 (1:0)

Četrto prijateljsko tekmo so jeseniški nogometaši odigrali doma s članom ZCL — LTH iz Škofje Loke. Donev I je že v tretji minuti dosegel vodstvo. Kljub veliki premoči domačinov se rezultat ni spremenil.

Po odmoru so si domači napadalc pripravi veliko ugodnih priložnosti. Vodstvo je najprej povečal Petkovič, iz solo prodora pa nato še Kocjan. Minuto za tem so gostje zmanjšali rezultat po napaki domače obrambe. Igra je po tem postala enakovrednejša, vendar so bili Jesenice uspešnejši. Zadnja dva zadetka sta dosegla Nuždić in Donev I.

JESENICE : PODBREZJE 4:2 (2:2)

V pokalnem srečanju sta hoteli obe moštvi na razmočenem igrišču čimprej priti v vodstvo. Gostje, ki tekmujejo v B gorenjski ligi, so na veliko presenečenje že v petnajsti minuti igre vodili z 2:0. Vendar pa to domačinov ni zmedlo. V 30. in 35. minuti je Trobič izenačil rezultat.

V drugem polčasu so bili gostje povsem brez moči. Skušali so obvarovati doseženi rezultat, kar pa jim ni uspelo. Zadnja dva zadetka sta dosegla Trobič in Donev II.

Igralci Jesenic kljub zmagi niso zadovoljili. Edino opravičilo za to je nepopolna postava in poškodba vratarja Zaševa, ki ga v vratih zamenjuje napadalec Donev II, brez katerega pa napad ni dovolj učinkovit.

Za Jesenice so igrali: Donev II, Petrov, Saltirov, Samardžija, Kramar I, Komel, Kocjan, Trobič, Cimirotić I, Nuždić, Ibrahimović.

JESENICE : RENČE 3:5 (2:2)

Samo šestnajst ur po pokalnem srečanju s Podbrezjami, je enajsterec Jesenic igrala prijateljsko tekmo s članom ZCL — Renčami.

Na razmočenem igrišču so Jesenice kljub utrujenosti dobro igrali. Povedli so z 2:0, obakrat pa je bil uspešen Petkovič, za katerega je bila to najbrž poslovilna tekma. Gostje so izenačili rezultat proti koncu polčasa, predvsem zaradi napak domače obrambe.

V 48. in 50. minuti igre so gostje že vodili z 4:2. Zadnji zadetek za domače je dosegel spet Petkovič.

Kljub porazu so domači igralci s svojo igro zadovoljili.

M. Cimirotić

Etapna hoja za srebrni in zlati čevljiček

V prvem sestavku smo vas seznanili s pogoji za osvojitve srebrnega in zlatega čevljička, s pomenom hoje in s tabelo o izgubi kalorij pri hoji. Danes pa preberite sestavke kdaj, s kom in kam hodimo, primerne razdalje za hojo na enodnevem izletu in informacijo o planinskih transverzalah na Slovenskem. Gradivo je vzeto iz knjižice HODI, ki sta jo izdala Zveza za športno rekreacijo in telesno vzgojo, Partizan, Ljubljana, Tabor 14 in šolski center za telesno vzgojo, Ljubljana, Gortanova 22.

Kdaj?

Toliko možnosti, kot jih imamo za hojo, nimamo za nobeno drugo telesno aktivnost. Če nimamo daleč v službo, pustimo raje avto doma in pojdimo peš. Izstopimo iz avtobusa eno ali dve postaji prej in nadaljujemo pot z živahno hojo. Stopimo v višje nadstropje raje po stopnicah, kot da se peljemo v dvigalu.

Vsekakor pa je hoja v naravi, kjer ni trušča motornih vozil in smrdljivih izpušnih plinov, neprimerno več vredna. Vsaj dvakrat med tednom si vzemimo čas za daljši sprehod. Bližnji gozd ali hrib sta za to prav primerna. Ne izogibajmo se hoje navkreber. Precejšnjo prednost imajo tisti, ki imajo lastna motorna vozila. V pol ure so lahko že kar precej daleč iz mesta, ob vznožju kakšnega griča, kjer puste avto in se z lastnimi silami povzpno na vrh. Ena do dve uri hoje v prijetnem naravnem okolju je pravi balzam za človeški organizem. Spomladi, poleti in jeseni lahko izlet združimo z nabiranjem gozdnih sadežev.

Daljših izletov se lotimo ob sobotah in nedeljah. V času letnega dopusta pa se lahko odpravimo kar na večdnevno potepanje po sredogorju ali visokogorju. Kot povsod, je tudi pri hoji potrebna načrtnost. Začnimo takoj spomladi in nato postopoma stopnjujemo težavnost tja do poletja, ko se bomo lotili zahtevnejših podvigov. Jeseni in pozimi pa vzdržujemo sposobnost, ki smo si jo poleti pridobili.

S kom?

Prednost hoje pred drugimi zvrstmi telesnih vaj je ta, da je dostopna najširšemu krogu ljudi, ne glede na spol, starost in socialni položaj. Za hojo ni potrebno posebno tehnično znanje, pa tudi glede opreme so zahteve zelo skromne. Zato najbrž ne bo težko dobiti družine za izlet. Na manj zahteven izlet gre lahko cela družina, kar tri generacije hkrati. Najbrž ni telesne aktivnosti, ki bi se lahko s tem pohvalila. S sociološkega in vzgojnega vidika družinske izlete z otroki še posebej cenimo. V vsakdanjem pehanju za materialnim blagostanjem za otroke med tednom nimamo dovolj časa in se jim zato postopoma odtujujemo. Tudi mnogi zakonci se dostikrat v lastnem domu zelo malo vedejajo in skorajda nimajo časa za daljši družinski pogovor. Precej tega lahko na skupnem izletu nadoknadimo. Vsaj malo okrepimo vezi, ki se med tednom zrahljajo, pogovorimo se o važnejših vprašanjih, predvsem pa je važno to, da se ves dan lahko posvetimo otrokom. Za izlet se lahko dogovorimo tudi s prijatelji in znanci. Lahko se udeležimo tudi izletov, ki jih organizirajo planinska društva. Tudi v nekaterih delovnih organizacijah se ta rekreacijska zvrst že močno uveljavlja.

Včasih pa se nam prileže, da se odpravimo na izlet sami. Marsikatera lepa misel se tedaj porodi v glavi, marsikateri načrt dobi tedaj svoje osnovne oblike, marsikakšen koristen sklep sprejmemo, ko v okrilju narave tehtamo svoje postopke. Ob tem pa je treba opozoriti, da se na zahtevnejše izlete le ne podajamo sami. To velja še posebej za visokogorske izlete. Samotarji so v primeru kakršnekoli nesreče v zelo neugodnem položaju. Že majhna nezgoda samotarja se lahko tragično konča. Takšni primeri niti niso tako redki.

Kam?

Omenili smo že, da je treba vsako priliko izkoristiti za živahnejšo hojo. Največ pa nam vsekakor koristi hoja v naravi, kjer ni hrupa in onesnaženega zraka. Za to imamo v naši ožji domovini neizmerne možnosti. Od Lendave pa do Kopra je izletniških točk dovolj. Narava nam je poklonila nešteto naravnih lepot in obilico gora, ki so preprežene z markiranimi in zavarovanimi stezami ter planinskimi postojankami. Po mili volji lahko izbiramo in načrtujemo naše nedeljske izlete. V knjigarnah se dobe ustrezni priročniki, vodiči in zemljevidi. Preizkusimo svojo zmogljivost na pohodu »PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE« in na orientacijskem pohodu za značko TRIM, ki ga vsako leto v mesecu septembru organizira Partizan Slovenije, zveza za športno rekreacijo in telesno vzgojo. V splošna prizadevanja za več hoje se Partizan Slovenije vključuje tudi z akcijo etapna hoja za značko SREBRNI ČEVLJČEK in ZLATI ČEVLJČEK.

Vabljuje so tudi tako imenovane PLANINSKE TRANSVERZALE, ki nas načrtno usmerjajo po najlepših predelih naše ožje domovine. Teh transverzali imamo Slovenci že kar dvanajst.

Primerne razdalje za hojo na enodnevem izletu

Starost	razdalja	hitrost gibanja v eni uri	čas trajanja
5—7 let.	5—6 km	3 km	2 uri
7—8 let	5—8 km	3 km	2—3 ure
8—10 let	8—10 km	3 km	3 ure
10—12 let	10—12 km	3,5 km	3,5 ure
13—14 let	12—18 km	3,5 km	3—4 ure
15—18 let	15—25 km	4,0 km	4—6 ur
nad 20 let	20—30 km	4—4,5 km	5—8 ur

Navedene razdalje in hitrosti gibanja so le orientacijske in se nanašajo na hojo po ravnem in za tiste, ki so razmeroma vajeni hoje. Pri manj vajenih in pri hoji v hribovitem terenu so razdalje ustrezno krajše, pri čemer pa naj čas trajanja ostane v okviru predlaganih normativov.

Knjižico z evidenčnim kartonom lahko dobite na tajništvu sindikata Železarne